

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanského sektoru

Bc. Barbora Škopková

**Bezpečnost a ochrana zdraví při práci s dětmi a mládeží v
nestátních neziskových organizacích**

Diplomová práce

Praha 2010

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Katedra studií občanského sektoru

Bc. Barbora Škopková

**Bezpečnost a ochrana zdraví při práci s dětmi a mládeží v
nestátních neziskových organizacích**

Diplomová práce

Vedoucí práce: JUDr. Lenka Deverová

Praha 2010

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.“

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

Ráda bych poděkovala vedoucí této diplomové práce JUDr. Lence Deverové za odbornou radu a osobní pomoc, dále všem zástupcům neziskových organizací, kteří mi věnovali svůj čas, znalosti a informace, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout, dále bezpečnostnímu technikovi J. Jílkovi, který mi poskytl cenné srovnání s komerčním sektorem.

V neposlední řadě děkuji svým blízkým za trpělivost a podporu.

Autorka

Bc. Barbora Škopková, nar. 2.8.1974 v Praze. Vystudovala Gymnázium a dále pokračovala ve studiu na FF MU v Brně, kde v roce 2002 ukončila bakalářské studium sociální pedagogiky a poradenství.

Zajímala se vždy o alternativní pedagogické směry – vystudovala Seminář Waldorfské pedagogiky v Příbrami a byla jednou z prvních vyučujících na nově vznikajících Waldorfských školách u nás. Absolvovala roční pobyt jako dobrovolník v Camphill Soltane, instituci pracující s mládeží s kombinovanými vadami. Po návratu pokračovala v pedagogické práci jako vyučující cizích jazyků – angličtiny a němčiny, na Gymnáziu v Benešově a v Nymburce. Také vyučovala tyto jazyky soukromě a zabývala se překladatelskou a tlumočnickou činností.

Ve volném čase byla vždy spjata s neziskovým sektorem a to především s organizacemi pracujícími s dětmi a mládeží, kde působila jako vedoucí a lektorka jazyků.

V rámci své pedagogické a dobrovolné práce byla mnohokrát konfrontována s otázkami zajištění bezpečnosti a zamezení rizikům při práci s dětmi a mládeží. Toto téma si zvolila i pro tuto diplomovou práci.

Abstrakt.....	7
Klíčová slova	8
Úvod.....	9
Definice termínů	11
Historie dobrovolné práce s dětmi a mládeží od vzniku samostatného česko-slovenského státu do současnosti	14
Období po vzniku samostatného česko-slovenského státu	16
Vývoj po druhé světové válce.....	16
Obnova organizací neziskového sektoru pracujících s mládeží po roce 1989	17
Zastřešující organizace	19
Termín „dobrovolnictví“.....	20
Dobrovolnictví u nás.....	20
Legislativa vztahující se k bezpečnosti při práci s dětmi a mládeží	23
Zákon o práci s dětmi a mládeží	24
Proč je tento zákon potřebný	24
Historie vývoje návrhů zákona o práci s dětmi a mládeží	25
Přístup MŠMT	28
Pojem riziko a jeho formy v oblasti zájmové práce s mládeží	30
Dohled nad nezletilou osobou.....	32
Prevence dopadů rizik formou pojištění	34
Letní tábory.....	37
Pohled na riziko v komerční sféře	39
Analýza rizik.....	40
Metody analýzy rizik	42
Kvalitativní metody analýzy rizik.....	42
Kvantitativní metody analýzy rizik.....	43
Další metody analýzy rizik	44
Empirická část.....	45
Organizace č. 1	46
Školení zaměstnanců a dobrovolníků v oblasti bezpečnosti.....	48
Poučení dětí a rodičů o bezpečnosti.....	49
Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování	50
Pojištění	50
Analýza rizik.....	51
Organizace č. 2	51
Školení vedoucích a členů v oblasti bezpečnosti.....	53
Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech	54
Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování	54
Pojištění	55
Analýza rizik.....	56
Organizace č. 3	56
Školení zaměstnanců a členů v oblasti bezpečnosti.....	58
Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech	58
Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování	58
Pojištění	60
Analýza rizik.....	60
Organizace č. 4	61
Školení vůdců a členů v oblasti bezpečnosti	62

Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech	62
Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování	63
Pojištění	63
Analýza rizik.....	64
SWOT analýza současné situace	64
Závěry výzkumné části	65
Vypracování metodiky hodnocení rizik v NNO pracujících s dětmi a mládeží	69
Aplikace metody analýzy rizik v OS Danar	71
Závěry výsledků analýzy rizik.....	79
Závěrečné shrnutí.....	79
Použitá literatura	82
Abecední rejstřík pojmů.....	88
Příloha č. 1 - Originály dotazníků vyplněné ve spolupráci se zástupci organizací	89
Organizace č. 1	89
Organizace č. 2	91
Organizace č. 3	93
Organizace č. 4	95
Příloha č. 2 – Návštěvní řád veřejného školního sportovního hřiště	98
Příloha č. 3 - Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci.....	100
Příloha č. 4 - Vzor prohlášení (potvrzení o bezinfekčnosti) zákonných zástupců dítěte a vzor pro dospělého.....	101
Příloha č. 5 - Minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě	103
Příloha č. 6 – Vzor hodnotícího listu rizik podle profesí v závodu Model Obaly a.s....	106

Abstrakt

Práce se zabývá tématem bezpečnosti při práci s dětmi a mládeží v nestátních neziskových organizacích.

V úvodní části se zaměřuje na definici tématu a základních pojmů spojených s danou problematikou, jako je pojem „bezpečnost“, „riziko“ a „riskmanagement“. Dotýká se historie neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží v České republice a také existujícími relevantními zákony a předpisy. Výsledkem chybějící ucelené legislativy v této oblasti občanských aktivit je skutečnost, že zástupci NNO pracující s dětmi a mládeží musí mít znalosti a odbornou zdatnost v široké škále platných zákonů a norem.

Práce dále nabízí vhled so systému a metod managementu rizik v komerčním sektoru, představuje různé přístupy k analýze rizik a některé z nich se snaží aplikovat v oblasti NNO pracujících s mladistvými.

Druhá část práce je více empiricky zaměřená. Ve dvou větších a déle existujících NNO zabývajících se prací s dětmi a mládeží a dvou menších a mladších, jsou analyzovány jejich organizační struktury a procesy s ohledem na bezpečnost a preventivní opatření k jejímu zajištění. Jsou vyhodnoceny a srovnávány dotazníky a zpracována SWOT analýza se dvěma ze zúčastněných organizací. Nakonec je konkrétní metoda analýzy rizik, která je aktuálně používána ve výrobním závodě, upravena a aplikována v rámci činnosti jedné ze zúčastněných NNO. Cílem je zjistit využitelnost takových analýz v rámci neziskového sektoru, především v organizacích pracujících s dětmi a mládeží.

The thesis is concerned with the topic of safety while working with children and youth in non-governmental non-profit organizations (NGOs).

In the first part it focuses on the definition of the topic and basic terms connected with this issue, such as „safety“, „risk“ and „risk management“. It tackles history of NGOs working with children and youth in the Czech Republic and also existing relevant laws and legal regulations. The non-existence of an integral legislation for this area of civic activities results in the fact that the representatives of NGOs working with children have to have knowledge and proficiency in a vast variety of laws and regulations.

Further on, the thesis offers some insight into the system and methods of risk management in commercial sector, introduces different approaches to risk analyses and attempts to apply some of them in the field of NGOs working with the underaged.

The second part of the thesis is more practical. Two larger and longer existing NGOs working with children and two smaller and newer ones analyze their organizational structure and processes with regard to safety and precaution measures. The questionnaires are evaluated and compared, a SWOT analyses is elaborated with two of the participating NGOs.

Finally, a method for risk analysis used in a production plant is modified and applied in one of the participating NGOs in order to determine its applicability in the non-commercial sector, specifically for organizations working with children and youth.

Klíčová slova

Nestátní neziskové organizace, děti a mládež, volnočasové aktivity, bezpečnost, prevence rizik, analýza rizik, pojištění, občanská sdružení, dobrovolnictví.

Úvod

Tato práce je věnována tématu bezpečnosti a rizikům spojeným s prací s dětmi a mládeží v nestátních neziskových organizacích. Tento typ neziskových organizací je v našem státě velmi rozšířen a má bohatou tradici už z období před vznikem samostatného státu. Nestátní neziskové organizace (NNO) pracující s mládeží jsou důležitou součástí systému výchovných a vzdělávacích institucí, které mají významný podíl na formování budoucích generací občanů našeho státu.

Výchova a vzdělávání dětí jsou obecně spjaty s převzetím odpovědnosti za nedospělého, nezletilého a „nehotového“ člověka. Prvními v řadě jsou zde rodiče, jejichž vliv a míra odpovědnosti jsou bezprecedentní a dominantní. Účinná pomoc a ochrana rodiny jsou prioritou každého fungujícího státu a naopak odpovědnost rodiče vůči dítěti, za jeho výchovu a vzdělání, chování a životní úspěch je dána nejen instinkty a hlubokou tradicí, ale i mnoha zákonnými opatřeními.

Dále přichází vliv vzdělávacích institucí školských zařízení, ať už státních nebo soukromých. Smyslem těchto institucí je především zprostředkovat dorůstajícím členům společnosti vzdělání a zajistit jim tak v budoucnu uplatnění ve společnosti. Samotnými mladými jsou tyto instituce často vnímány jako nutné nástroje, které je třeba zvládnout k tomu, aby člověk později, v dospělém věku, mohl získat profesi a společenské uplatnění, jaké mu vyhovuje.

Ale je tu ještě třetí vlivná oblast, která se na formování dětí a mladistvých podílí ve značné míře. Druh a intenzitu tohoto působení si mladí volí převážně sami, dobrovolně a aktivně se ho účastní. Je to oblast zájmových činností. Poskytovatelem služeb v této oblasti mohou být subjekty různého druhu – státní organizace, jako jsou např. základní umělecké školy, soukromé komerční subjekty – např. taneční a pohybová studia, ale také právě nestátní neziskové organizace.

Tento typ sociálních organizací má v historii naší země pevné kořeny. Práci s mládeží jako budoucností národa a možnost, jak z budoucích generací vychovat schopné a hrdé lidi vnímali jako důležitou součást národního obrození už ti, kteří stáli v samých počátcích zrodu tohoto národa – F. Palacký, M. Tyrš, T. G. Masaryk. V období před založením samostatného státu a za první republiky to byla bohatá spolková činnost, dnes

jsou to především četná občanská sdružení, která se touto činností zabývají a nabízejí své služby nejširší veřejnosti.

Tématika bezpečnosti a ochrany zdraví je v tomto kontextu specifická proto, že se týká obrovského množství dětí, které v těchto organizacích tráví čas a zároveň proto, že neexistuje jednotná legislativní úprava, která by tuto problematiku řešila.

Cílem této práce bude v její první části popsat současný stav, zmapovat platné legislativní prostředí v této oblasti a definovat v daném kontextu základní pojmy, jako je pojem rizika, prevence rizik, zákonného dohledu, bezpečnosti práce atd. Dále naznačit historický vývoj volnočasové práce s mládeží v NNO u nás a zabývat se i vývojem legislativy spojené s touto oblastí.

V druhé části si práce klade za cíl na základě podrobné analýzy čtyř neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží popsat současný stav z hlediska bezpečnosti práce a to jak z hlediska dětí, tak z hlediska zaměstnanců a dobrovolných pracovníků. V neposlední řadě však i z hlediska organizace jako takové a její bezpečné existence v daných legislativních podmínkách. Autorku zajímá, zda existují patrné a prokazatelné rozdíly v přístupu k otázkám bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s dětmi v organizacích větších, s dlouholetou tradicí a širokým zázemím a v organizacích mladých, sdružujících menší počet členů a bez většího administrativního a finančního zázemí.

Vychází z předpokladu, že prvně jmenované organizace mají vzhledem k dlouholeté historii lepší předpoklady k důslednému dodržování zásad bezpečnosti práce a mají vypracovanou metodiku prevence rizik, zatímco druhé, tedy menší a mladší organizace budou v otázkách bezpečnosti vykazovat jisté nedostatky a pevně daná metodika prevence bude chybět.

V závěrečné části práce bude na jedné z analyzovaných organizací aplikována metoda analýzy rizik převzatá z konkrétního výrobního podniku, kde je v současné době v aktivním užívání. Cílem bude zjistit, zda je možno podobnou metodu úspěšně použít nebo efektivně upravit pro používání v rámci organizací neziskového sektoru, které pracují s dětmi a mládeží.

Definice termínů

Diplomová práce se bude zabývat právními aspekty práce s mládežtými v nestátních neziskových organizacích a to především z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při tomto druhu činnosti.

Je proto nejprve třeba definovat některé základní pojmy:

Nestátní neziskové organizace /dále jen NNO/ se vyznačují těmito základními rysy, které ve své práci popsali Salomon a Anheier (Salomon, Anheier, 1999):

1. Jde o organizace či skupiny, které jsou do určité míry institucionalizovány.

Stupeň institucionalizace však může být různý – mohou to být zákonem přesně definované formy právnických osob (např. občanské sdružení či nadace), v některých zemích ustanovení v tomto ohledu neexistují a institucionální podoba je vyjádřena i jiným způsobem (např. formou pravidelných schůzí, jednacích pravidel nebo určitého stupně organizační činnosti).

2. Mají soukromou povahu, tj. jsou institucionálně oddělené od státní správy.

Nestátní neziskové organizace jsou sociální sítí organizačně i finančně nezávislou na státu a státní správě. To neznamená, že nemohou mít významnou státní podporu a dotační politika státu má na jejich existenci velký vliv, jejich struktura je však v podstatě soukromá a zdroje financování by měly být co nejpestřejší, aby nedocházelo k existenční závislosti.

3. Nerozdělují zisk mezi vlastníky nebo vedení organizace.

Neziskovost nespočívá v jejich případě nutně v neschopnosti či zákazu zisk generovat, musí však být znovuinvestován do cílů a poslání organizace. Neslouží k obohacení jednotlivců nebo úzce vybrané skupiny ve vedení organizace. Zisk tedy není primárním cílem existence těchto organizací.

4. Jsou samosprávné, autonomní, tj. jsou schopné řídit svou vlastní činnost.

Organizační struktura a systém řízení těchto organizací je čistě interní záležitostí dané organizace. Velmi často jsou voleny alternativní formy řízení a rozhodování – např. princip konsensu.

5. Jsou dobrovolné, tj. zahrnují určitý významný prvek dobrovolné činnosti.

Tento typ organizací funguje na mnoha druzích dobrovolné angažovanosti a činnosti jednotlivců, ať už pravidelné či příležitostné. Dobrovolná činnost jde ruku v ruce s větší či menší dávkou idealismu, smyslu pro dobrou věc a je založena na principu solidarity a soucitu s potřebnými.

V ČR mezi NNO z hlediska právních forem patří především občanská sdružení (celkem registrováno 68 631; 99 271 včetně organizačních jednotek sdružení), dále obecně prospěšné společnosti (1 813), nadace (429), nadační fondy (1 168) a evidované právnické osoby církevních zařízení (4347). I když se právní formy NNO v jednotlivých zemích od sebe liší v některých evropských zemích již dávno překročily statistickou hranici a vznikají jejich celostátní i nadnárodní sítě, které společně tvoří tzv. neziskový sektor. (Neziskovky.cz, 2010)

Vznik tohoto sektoru je z hlediska ekonomické teorie vysvětlován jako reakce společnosti na selhání sektoru ziskového, tedy trhu a také státu v poskytování služeb občanům. Neziskový sektor tak saturuje potřeby vznikající ve společnosti, které tržní sektor nevnímá jako dostatečně ziskové a státní sektor tyto potřeby nechápe jako veřejný zájem a nepřiděluje k jejich uspokojení dostatek veřejných financí.

Jako synonymum nestátního neziskového sektoru je někdy používán také termín občanská společnost nebo občanský sektor, který je obrazem správy společnosti zdola, od aktivních a angažovaných občanů, kteří se na principu dobrovolnosti ujímají úkolů a služeb, které jinak zůstávají neuskutečněny. Takové označení vymezuje tento sektor pojmově pozitivně, ne jako pouhý opak ziskového a státního, ale jako samostatně působící a existující složku společnosti jako celku.

K jednotlivým právním formám organizací působících v občanském sektoru je třeba si říci něco blíže.

- **Občanská sdružení** (registrovaná podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů) byla první právní formou organizací umožňující svobodné sdružování občanů a nepodléhající centrálnímu řízení a kontrole státu po roce 1989. Už z toho důvodu vznikala velmi spontánně, jejich registrace nevyžadovala příliš mnoho formalit a cílem jejich činnosti bylo téměř cokoli, od sběratelských spolků, přes sportovní kluby, až po politická hnutí se státotvornými ambicemi.

Občanská sdružení můžeme z hlediska cílové skupiny dělit na dva typy. Ta, která jsou vzájemně prospěšná a slouží jen vymezené skupině lidí s úzkými potřebami; členství

v nich je často podmíněno striktními pravidly. A dále na obecně prospěšná, která nabízí členství i své služby nejširší veřejnosti.

NNO pracující s dětmi a mládeží patří většinou do té druhé skupiny a jsou tak těmi nejtypičtějším představiteli občanské spolkové aktivity, jaké si lze představit.

- **Nadace a nadační fondy** (registrované podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech) – jako pojem je do právního řádu vrátil po období faktické likvidace totalitním režimem v roce 1990 zákon č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník. Samostatnou právní normou byly nadace a nadační fondy ošetřeny až výše jmenovaným zákonem o nadacích a nadačních fondech z roku 1997.

Nadace a nadační fondy nejsou sdružením lidí, ale sdružením majetku. Nemají tedy členy, ale zaměstnance či členy orgánů nadace, kteří dle statutu rozhodují o cíli určení svěřených prostředků a to právě na neziskové, všeobecně prospěšné účely. Tím se stávají pro neziskový sektor nezastupitelnými zdroji financování jeho aktivit a místy, kde na základě společenské reputace a důvěryhodného postavení, proudí prostředky ze sektoru ziskového do toho neziskového a slouží plnění ideálů, dobré věci.

- **Obecně prospěšné společnosti** (registrované podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech) jsou nejmladší právní formou NNO. Slouží jako právní zastřešení organizací poskytujících obecně prospěšné služby tam, kde státní instituce selhávají a nebo nedokáží reagovat s takovou pružností, jako neziskový sektor. Často jsou se státní složkou působící v dané oblasti v úzkém kontaktu a to i z hlediska financování. Poskytované služby, jejich kvalita, rovnost v přístupu atd. jsou také státem monitorovány.

V této právní formě existuje mnoho institucí působících v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb, kulturní a vzdělávací činnosti, jako jsou např. zdravotnická zařízení, školy, divadla nebo galerie.

- **Evidované právnické osoby** (registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech) jsou navrhovány k evidenci registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi a staly se jen legalizováním aktivit, které byly církvím vždy vlastní – tedy aktivity všeobecně prospěšné, často charitativní. Také je to ale velmi často vzdělávací a výchovná práce s dětmi a mládeží, která je těmto typům NNO vlastní. Ačkoli z názvu vyplývá evidenční princip vzniku a existence těchto právnických osob, vedou se spory o nadměrných kompetencích státu zasahovat do fungování těchto organizací a rozhodovat za určitých podmínek např. i o jejich zrušení.

NNO se zabývají širokou škálou činností a pracují s nejrůznějšími věkovými a cílovými skupinami. Pro tuto práci jsou předmětem zájmu NNO pracující s dětmi

a mládeží. To znamená od věku, kdy rodič dítě poprvé svěří nějaké osobě mimo kruh rodiny, až po 18 let, kdy je mladý člověk již plně právně odpovědný za své chování.

Tyto organizace mají mnohá specifika, podstatným faktem spojujícím všechny tyto organizace je, že při své činnosti přebírají odpovědnost za nezletilé, přebírají tedy po větší či menší dobu roli zákonného zástupce a zodpovídají se mu po dobu, kdy je jim dítě svěřeno, za jeho bezpečnost. Rodiče navíc jistě očekávají, že bude dbáno nejen o bezpečnost a fyzické zdraví, ale očekávají od těchto organizací i pozitivní vliv na psychický, motorický a snad i morální vývoj dítěte.

Je to tedy činnost vysoce odpovědná, která je doposud jen málo dotčená jinak široce rozšířenou praxí detailně ošetřených smluvních vztahů – je tedy doposud do značné míry založená na důvěře a referencích, které si rodiče a samy děti předávají mezi sebou.

Historie dobrovolné práce s dětmi a mládeží od vzniku samostatného česko-slovenského státu do současnosti

Historie práce s dětmi a mládeží v naší republice se vyvíjí paralelně s vývojem samostatného česko-slovenského státu. Důležitost výchovné práce s mládeží a morálního působení na ní zdůrazňovali samotní zakladatelé české státnosti v čele s Františkem Palackým. Stát považovali za nutný mocenský útvar, ale jeho moc vyvozovali typicky konzervativním způsobem z národnosti, náboženství, a to zejména z jejich mravního a ideového úsilí. Stát a mravnost tedy vnímají jako dvě neodlučitelné složky politické moci.

„Vzdělaní a pozorující jednotlivci jednotlivých tříd společenských nebo celých národů mohou beze všeho tajněstvářství, bez tajných spolků, bez odznaků a znaků se dohodnout o společném postupování. Lidé vzdělaní, lidé pozorující stejné poměry, lidé vědomí svých cílů musejí se moci dohodnout veřejně - ovšem jestliže jim nepřekáží egoism. Takový tacitus consensus je velmi cennou a účinnou společenskou silou - násilí fyzické a duchovní, slepá oddanost a nápodoba jsou ovšem síly veliké, ale nevyrovňají se konec konců uvědomělosti a promyšlenému, soustavnému a nepřetržitému usilování k jasnému cíli lidí vzdělaných a rozumných.“ (Masaryk T.G., 1920)

Rozum a vzdělanost jsou tedy těmi nejvíce ceněnými lidskými vlastnostmi potřebnými k vítězství humanismu nad pudovostí. Šlechtění ducha i těla ve smyslu téměř antických ideálů a křesťanské morálky. Jeden z průkopníků a zastánců těchto ideálů, M. Tyrš, to formuluje takto: „Prostřednictvím tělocviku by se pokusili dokázat zlepšit jakost

českého národa po všech stránkách, na úroveň, kterou kdysi dosahovali ve starém Řecku. To znamená ideál člověka, který by byl vyspělý duševně, vyspělý tělesně a navíc mravně ukázněný." (Brynda. H., 2004)

Nejintenzivněji v tomto smyslu může jistě působit výchova v rodinách, které mají na dorůstajícího člověka nejtěsnější každodenní vliv podpořený silnými citovými vazbami. Výchova v rodině vždy měla a bude mít rozhodující vliv.

Ve smyslu vzdělanosti zde existují školské instituce, které začaly být přístupné všem vrstvám společnosti na našem území roku 1774, kdy do Vídně na pozvání Marie Terezie přijíždí opat J. I. Felbiger a ještě v průběhu téhož roku připravuje Všeobecný školní řád. Byl vydán 6. prosince 1774 a toto datum lze považovat za počátek povinné školní docházky u nás. (Morkeš F., 2004)

Co se však týká volnočasových aktivit dětí a mládeže, můžeme, podle Joffre Dumazediera, který je považován za předního sociologa volného času, hovořit o tomto fenoménu až někdy od 19., v našich oblastech spíše až 20. století. (Dumazedier, 1966). K jeho největšímu rozkvětu však dochází až v druhé polovině 20. století, kdy se stává i předmětem výzkumů, analýz a zároveň se sociálně strukturalizuje a hraje i ekonomickou roli. V druhé polovině šedesátých let se také teprve ustálil pětidenní školní týden a dětem vzniká dvoudenní víkend, ve kterém své volnočasové aktivity svobodně utvářejí.

Volný čas vzniká jako jeden z plodů dělby práce a odstraněním dětské práce a charakterizovat ho můžeme jako čas, jehož náplň si volíme svobodně, nesnažíme se docílit nějakého hmotného užitku, ale spíše odpočinku a zábavy. Volný čas a jeho náplň je plně v rukou každého člověka, ale na to, jak má smysluplná náplň volného času vypadat, má každá doba svůj názor. Množství a náplň volného času jsou také velmi odlišné u dětí a dospělých. Dospělí berou volný čas jako určité vyvážení pracovního nasazení, odreagování se a relaxaci. U dětí je často dbáno na výchovnou a vzdělávací funkci provozovaných aktivit a rodiče zde mají také své slovo.

Německý pedagog volného času H. W. Opaschowski rozlišuje tyto funkce volného času a možných aktivit:

rekreaci (zotavení a uvolnění)

kompensaci (odstraňování zklamání a frustrací)

výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení)

kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba)

komunikaci (sociální kontakty a partnerství)

participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti)

integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů)
ekulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění,
sportu, technických a dalších činností)

(Opaschowski, 1976)

Ačkoli volba náplně volného času je svobodná i čistě individuální věc, začala se tato brzy sociálně strukturalizovat a institucionalizovat. V oblasti volnočasové práce s dětmi a mládeží brzy vznikají první subjekty a organizace. Můžeme říci, že práci s dětmi a mládeží se zabývají subjekty jak komerčního, tak státního sektoru, ale v obdobích, kdy je to politicky možné, se z této oblasti stává doména neziskového občanského sektoru – tedy především formou sdružování občanů se společnými zájmy do asociací, klubů a sdružení.

Období po vzniku samostatného česko-slovenského státu

Již před samotným vznikem Československa na našem území působilo množství spolků a asociací, jejichž cílem byla především obroda českého jazyka, kultury a národní sounáležitosti, tělovýchova a pomoc sociálně potřebným.

Po vzniku státu mnohé tyto spolky pokračují v činnosti a mnohé vznikají nově. Některé ve své činnosti navazují na mezinárodní organizace a tak u nás vznikají pevné kořeny skautingu (vzniká na našem území v roce 1911 pod vedením A. B. Svojsíka), zakládají se centra Young Men's and Women's Christian Associations – tzv. YMCA a YWCA po vzoru londýnských klubů. Nejsou to sdružení primárně se zabývající činností s mládeží, ale členy je mnoho mladých a také rodin s dětmi, vznikají dětské oddíly.

Pro mnohé tyto spolky bylo období první republiky zlatou érou – tak např. Junák měl v tomto období přibližně 70 tisíc členů a těsně po válce přilákal v budovatelském nadšení kolem 200 tisíc členů.

Druhá světová válka a okupace fašismem znamenala konec oficiálního působení všech dobrovolných spolků a svazů, i když např. skaut využil fungující vztahy a struktury při organizaci odboje.

Vývoj po druhé světové válce

Po válce většina organizací svou činnost obnovuje a vznikají i typicky levicové organizace, jako byl Svaz české mládeže a Zvaz slovenskej mládeže, pod jejichž hlavičkou později dojde k monopolizaci spolkového života u nás v období komunismu.

Nástup totalitní komunistické moci znamená konec svobodného spolkového života. Všechny aktivity se musejí odehrávat pod hlavičkou Národní fronty, Svazarmu nebo Svazu české mládeže, potažmo Pionýra. Členství v těchto organizacích je chápáno jako signál správné politické příslušnosti a je tak umožněn kontrolovaný dohled nad volným časem nastupujících generací. Propaganda je všudypřítomná. Až později, po roce 1968 a v 80. letech 20. století dochází k jistému uvolnění, je možná větší zájmová strukturalizace oddílů a do určité míry i dobrovolné nebo volitelné členství.

Toto období je však zároveň dobou plné zaměstnanosti rodičů a volný čas dětí a mládeže je třeba nějak strukturalizovat. Organizované formy volnočasových aktivit jsou tedy, vedle tzv. LŠU (lidových škol umění) a kroužků organizovaných přímo školami, pro rodiče jediným způsobem, jak nad dětmi zajistit dohled ve své pracovní době.

Obnova organizací neziskového sektoru pracujících s mládeží po roce 1989

Po pádu komunistické diktatury a s pluralizací politické moci dochází i k pluralizaci v oblasti sdružování občanů a spolkového života.

Vzniká celá řada nestátních neziskových organizací – jsou to z hlediska právní formy občanská sdružení, ale jsou známy i pod názvy jako svazy, asociace, kluby atd. Mnohé z nich se jako svou hlavní činnost zabývají volnočasovými aktivitami pro děti a mládež – znovuobnovuje svou činnost Junák, Sokol, YMCA. Ze Svazu české mládeže se osamostatňuje mnoho organizací zaměřených na konkrétní volnočasové činnosti, roste hnutí Brontosaurus a hnutí ochránců přírody obecně. Důležitými centry zůstávají Domy dětí a mládeže, při kterých funguje řada dalších subjektů. Velký zájem je nadále o služby Základních uměleckých škol, které jsou součástí sítě školských zařízení, často jsou k nim ale přidruženy nové subjekty občanského sektoru, jako občanská sdružení nebo nadace a nadační fondy.

Co se týče členské základny, po prudkém nástupu v počátcích devadesátých let dochází ve všech existujících organizacích, ať už státních, komerčních nebo neziskových, postupně k úbytku členů.

Členství po roce 1989 dosáhlo u některých organizací počtů srovnatelných s prvorepublikovými nebo poválečnými organizacemi a po politickém uvolnění a v souladu s trendem pluralizace byl patrný nárůst v 1. polovině 90. let. Téměř čtvrt miliónu

dětských členů měl v roce 2000 Český svaz tělesné výchovy – to je součet členů všech ostatních sdružení pracujících s dětmi a mládeží. (Hofbauer, 2004, s. 108).

Oblíbené jsou i organizace zaměřené na pobyty ve volné přírodě a ekologické aktivity – např. hnutí Duha (cca 6 tisíc členů), Liga lesní moudrosti, Česká tábornická unie, Zálesák (dohromady asi 12 000 členů), Asociace turistických oddílů mládeže ČR (6 tis. členů).

Dále to jsou sdružení obecně prospěšná, která mají i dětské členy a vychovávají si nastupující generaci – jsou to např. Sdružení dobrovolných hasičů, kde je asi 23 000 mladistvých členů nebo mládež Českého červeného kříže (cca 2 tisíce členů ve věku 6 – 25 let). (Hofbauer, 2004, s. 109 -110).

Celou jednu skupinu tvoří také NNO zřizované církvemi. Církev kladou na práci s dětmi a mládeží velký důraz a to i v oblasti morálního rozvoje osobnosti, organizace mají často obecně prospěšný nebo charitativní cíl. Působení na mladého člověka je vždy komplexního charakteru, tak např. fungují i zmiňované YMCA, kde rozvoj tělesný a duchovní jdou ruku v ruce a nebo Salesiánské hnutí mládeže.

V současnosti se však i u nás projevuje celosvětový trend úbytku členské základny NNO pracujících s dětmi a mládeží.

Důvodů se nabízí hned několik. Tím nejpodstatnějším je ale změna struktury aktivit, kterými děti a mládež svůj volný čas naplňují. Zájmové sdružování v klubech a kroužcích má silného konkurenta ve virtuálním sdružování prostřednictvím internetu. Vznikají zde zcela nové sociální sítě, které nabízejí mnoho výhod ve srovnání s klasickým členstvím ve skupině – vztahy můžeme udržovat z pohodlí domova, je možno vytvářet si paralelní osoby, pod kterými do virtuálních vztahů vstupujeme, následky konfliktů a neshod nepocítujeme na vlastní kůži – je zde značný citový i prostorový odstup, můžeme se dlouho ukrývat ve značné anonymitě a dokonce vědomě fabulovat a přikrašlovat.

Pravdou je, že mnohé z těchto internetových přátelství a vztahů přerůstají postupně ve skutečná pouta a lidé se nakonec setkávají tváří v tvář a mohou hrát skutečnou roli v životě toho druhého, vzájemná komunikace v anonymitě může vést naopak také k mnohem větší otevřenosti a upřímnosti a může být zdrojem informací, ke kterým bychom se jinak jen těžko dostávali.

Takové bourání bariér je však vždy dvojsečné a nebezpečné v tom smyslu, že rodiče tyto zdroje v podstatě nikdy nemohou mít zcela pod kontrolou. Už proto, že nastupující generace je často o míle dál v technické znalosti tohoto virtuálního světa.

I přes klesající množství členů, jsou NNO pracující s dětmi a mládeží důležitou součástí celého výchovného a vzdělávacího systému u nás a jsou z hlediska státní správy věcně příslušná především k MŠMT, dále pak Ministerstvu zdravotnictví (např. Mládež Českého červeného kříže) a Ministerstvu kultury (např. evidované právnické osoby, tedy NNO ustanovené církvemi v oblasti práce s dětmi). Ačkoli jsou tyto organizace „nestátní“, stát se o jejich činnosti zajímá a v této oblasti jim poskytuje velkou podporu. A to i ve smyslu finanční podpory – NNO pracující v této oblasti jsou podporovány množstvím státních grantů a financování práce s dětmi a mládeží vždy bylo prioritou.

Šíře volnočasových aktivit nabízená v této oblasti dětem a rodičům by však nikdy nebyla myslitelná a financovatelná bez dobrovolného nasazení stovek a tisíců vedoucích, asistentů, trenérů, instruktorů a rádců.

Druhý termín, tedy „neziskovost“ hraje u těchto organizací zásadní roli. Umožňuje všem dětem bez rozdílu sociálního původu přístup k pestré škále činností a dává jim pocit nadšení pro věc, bez kterého by existence těchto organizací ani nebyla možná.

Zastřešující organizace

Pozitivně zde nesporně působí i fakt, že se tyto organizace sdružují do celonárodních asociací, které jsou v komunikaci s vládními úřady, mezinárodními organizacemi i komerčními subjekty mnohem respektovanějšími a účinnějšími partnery. Největším sdružením tohoto typu u nás je Česká rada dětí a mládeže (ČRDM). V minulém roce registrovala kolem 200 členských organizací, z nichž mnohé jsou samy o sobě celonárodními svazy – např. Junák nebo Pionýr.

ČRDM je respektovaným partnerem pro komunikaci s vládou a MŠMT. Podařilo se jí např. získat státní prostředky pro uzavření úrazového pojištění hromadně pro všechny své členské organizace, které o to měly zájem a také pojištění odpovědnosti pro přímé zaměstnance těchto organizací.

Další důležitou rolí je partnerství ČRDM při legislativních jednáních a strategických jednáních s vládními orgány. Její poradní hlas byl např. vyžádán k návrhům Zákona o práci s dětmi a mládeží, Zákona o dobrovolnictví, při projednávání dotační politiky pro NNO atd.

ČRDM také spravuje zpravodajský a informační server Adam.cz, který nabízí informace, novinky a fakta ze světa sdružení dětí a mládeže.

ČRDM úzce spolupracuje s Národním institutem dětí a mládeže (NIDM), který je však vládní organizací a spolupracuje jak s výchovnými a vzdělávacími institucemi zřizovanými státem, tak s NNO pracujícími s mládeží. Pod NIDM spadá i Národní informační centrum pro mládež (NICM) a Česká národní agentura Mládež, která zajišťuje zejména mezinárodní výměny mladých lidí.

Další zastřešující organizací pro aktivity mládeže ve světě jsou Rady Mládeže, které však u nás na národní úrovni nefungují (jsou aktivní např. na Slovensku).

Termín „dobrovolnictví“

Terminologicky je nutno rozlišit „dobrovolné“ organizace, které sdružují neformálně za účelem provozování nějaké činnosti, např. zájmové – typickým znakem tedy je, že tato činnost je vykonávána zcela dobrovolně a bez nároku na odměnu. Tento typ dobrovolné práce je charakteristický pro většinu NNO pracujících s mládeží. „Dobrovolnické“ organizace se již mnohem specifičtěji zaměřují právě na vyhledávání dobrovolníků, organizování projektů k využití jejich potenciálu a právě také metodikou a managementem dobrovolnictví.

V přístupu k dobrovolníkům a voleným činnostem se také rozlišují dva modely: evropský, který je spíše komunitní s osobními, přátelskými vztahy, členy spojuje nějaká motivace, zájem o nějakou aktivitu. Americký model je více manažerský, profesionálnější. Práce s dobrovolníky, jejich vyhledávání a školení je propracovanější. Cíle aktivit jsou převážně charitativní, altruistické.

NNO pracující s mládeží jsou také subjekty pracující v převážné míře na principu dobrovolné práce. Většinou se jedná o vzájemně prospěšné dobrovolnictví – tedy takové, které se svými aktivitami zaměřuje na vlastní členskou základnu. A nebo veřejně prospěšné – v rámci práce s dětmi se snaží navíc naplňovat nějaké veřejně prospěšné ideály, např. ochranu přírody nebo pomoc bližním.

Dobrovolnictví u nás

Dobrovolnictví v nejširším smyslu, samotná potřeba jedince dobrovolnou činnost vykonávat, je možná jedním z nejzákladnějších znaků občanské společnosti. Vychází z přirozené a zcela samozřejmé potřeby člověka být v interakci s užší společností, komunitou, ve které žije a přispívat k jejímu dobrému fungování a vývoji k lepšímu.

Například v USA je na této potřebě založeno celospolečenské dobrovolnické hnutí, které prolíná všemi oblastmi společenského života od pořádání kulturních a uměleckých událostí, přes místní samosprávu, až po typickou charitativní spolkovou činnost v zájmu např. bezdomovců nebo jakékoli jiné potřebné skupiny.

Od roku 1970 zde vznikají Dobrovolnická centra, jejichž cílem je propagace dobrovolnictví na veřejnosti, organizování vlastních programů a trénink dobrovolníků, dále řeší legislativní otázky spojené s touto problematikou a vypracovávají metodiky vyhledávání, výběru a výcviku dobrovolníků a vůbec fungování dobrovolnických organizací. (Tošner, Sozanská, 2002, str. 24)

V duchu Kennedyových slov „neptejte se, co může vaše země udělat pro vás, ptejte se co můžete vy udělat pro svou zemi“ vznikají Mírové sbory, které jsou dnes aktivní téměř po celém světě.

Dobrovolnictví tak už dávno překročilo hranice úzkých komunit a stalo se hnutím celosvětovým, které umožňuje činnost mnoha mezinárodních organizací, jako je Greenpeace, humanitární programy OSN, Lékaři bez hranic, ale i organizací přímo zaměřených na podporu a rozvoj dobrovolnictví obecně, např. IAVE (International Association for Volunteer Effort) nebo NETAID, což je organizace zprostředkující dobrovolnické aktivity po internetu.

V České republice tato potřeba vrátit dluh společnosti není nijak hluboce zakořeněna a její tradice byla zpřetrhána už nástupem fašismu a později socialismu, který řízenou solidaritou shora a velmi svébytnými metodami potlačování a ignorování sociálních problémů tuto přirozenou potřebu, základní sympatii k bližnímu, soucit, a zároveň pocit spoluzodpovědnosti za stav komunity, nechal v lidech téměř zcela zakrtnět.

Již před vznikem samostatného Československa existovalo na území Čech a Slovenska obrovské množství spolků s velmi pestrou škálou činnosti. Jejich cílem bylo velmi často obrození citu pro národ a mateřský jazyk, časté byly ale i kulturně-politické spolky, sportovní sdružení jako Sokol nebo ženské spolky.

Po vzniku samostatného Československa se tato činnost ještě prohloubila. Myšlenka vzájemnosti a solidarity byla v samých základech vzniku československého státu ve filosofii Masaryka a Tyrše. V oblasti práce s dětmi a mládeží existovala také celá řada spolků a méně formálních uskupení – např. zemské a okresní péče o mládež, Sokol, Junák.

Následující totalitní systémy vedly usilovný boj proti veškerým svobodným občanským iniciativám a většina těchto spolků zanikla nebo byla později z donucení připojena pod křídla Národní fronty.

V jedné oblasti však dobrovolnictví u nás vlastně vždy vzkvétalo a vzkvétá – touto oblastí je právě práce s dětmi a mládeží.

Tato oblast činnosti skýtá, alespoň do určité míry, možnost úniku před ideologizací všeho druhu a především má tak široký záběr, že se v ní může realizovat každý. Celé generace u nás vyrůstají se zkušeností nejrůznějších „kroužků“, „víkendovek“ a letních táborů a tato zkušenost často vede k vlastní angažovanosti v tomto smyslu i v dospělosti.

Po roce 1989 vzniká spontánně na stovky uskupení na bázi dobrovolnosti, jejichž cílem je práce s dětmi. Z původního monopolu Pionýra a Svazu mládeže je náhle dětem i rodičům k dispozici nepřeberné množství kroužků a aktivit. Znovu se s plnou silou ustanovuje Sokol a Junák, organizace s letitou tradicí z období první republiky. Vznikají nové sportovní kluby a oddíly, roste hnutí Brontosaurus, kluby mladých ochránců přírody atd.

Dobrovolnictví, na kterém je činnost všech těchto organizací založena, ale stále nemá žádné právní zakotvení, neexistuje žádný zákon, který by nějak specifikoval, za jakých okolností se jedná o dobrovolnickou činnost a jaké legislativní zákonitosti se k ní váží.

Rok 2001 byl celosvětově vyhlášen jako rok dobrovolnictví a na celosvětové konferenci IAVE v Amsterdamu je formulováno toto poselství:

„Svobodně a dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. Jeho tvořivá energie je silou, která pomáhá hledat a otvírat zdroje a možnosti nových řešení. Tím se stává mostem v procesu spolupráce mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací.“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 36)

V České republice vznikla první zákonná norma upravující dobrovolnictví v roce 2002. Jedná se o zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, který vešel v účinnost k 1. lednu 2003. Zákon je formulován tak, aby umožnil existenci a fungování dobrovolnictví u nás za co nejpříznivějších podmínek. Všechny existující typy NNO tak mohou usilovat, pokud o to mají zájem, o akreditaci, kterou uděluje Ministerstvo vnitra a je jakousi zárukou kvality služeb poskytovaných v této oblasti. Zákonem jsou blíže definovány role tří zúčastněných stran – tedy vysílající organizace, samotného dobrovolníka a organizace přijímající dobrovolníky a jejich služby. Do současné doby bylo uděleno již přes tři sta akreditací.

Akreditované subjekty mají přístup k prostředkům rozdělovaným dotační komisí pro oblast dobrovolnické služby, která je poradním orgánem ředitele odboru prevence

kriminality. Dotace jsou poskytovány zejména na položky důležité pro zajištění bezpečnosti a koordinace průběhu dobrovolnické činnosti. Tyto organizace se mohou stát zdrojem tolik potřebných dobrovolníků pro jiné organizace NNO.

Legislativa vztahující se k bezpečnosti při práci s dětmi a mládeží

Otázka zajištění bezpečnosti a prevence rizik je pro práci s dětmi a mládeží samozřejmě klíčová – uvědomují si to v nějaké základní rovině jistě všichni, kteří tuto užitečnou dobrovolnou práci vykonávají. Na jedné straně je zde tedy dobrá vůle a snaha všech zúčastněných, na druhé straně jsou zde existující legislativní rámce a předpisy, které se k této oblasti vztahují.

Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se vztahuje na instituce a jedince, kteří jsou ve vzájemném pracovněprávním vztahu, ale i pro činnosti a poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

V organizacích neziskového sektoru se také setkáváme s klasickým zaměstnaneckým poměrem, ale kromě toho zde také velmi často fungují vztahy neformální, nepodložené konkrétními smlouvami, založené jen na úsilí ke společnému cíli, jsou zde aktivní dobrovolníci, členové anebo i široká veřejnost.

V tomto širokém rámci činností je ovšem platná celá řada zákonů a norem, od těch nejobecnějších, které chrání práva jednotlivce, např. zákon č. 23/1991 Sb, Listina základních práv a svobod (přijata spolu s ústavou Federálním shromážděním a poté znovu usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993).

Tématu bezpečnosti a ochrany zdraví by se zde týkalo především: právo na život, nedotknutelnost osoby a zákaz mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu, právo na ochranu zdraví, bezplatnou zdravotní péči na základě veřejného pojištění, na zdravotní pomůcky za podmínek stanovených zákonem, právo na příznivé životní prostředí, právo na fyzickou osobní svobodu lidí (svobodná vůle pohybu a konání).

Úzce s tím souvisí Úmluva o právech dítěte (přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989, jménem České a Slovenské federativní republiky byla Úmluva podepsána v New Yorku dne 30. září 1990), která výše jmenovaná základní práva výslovně garantuje i dětem a mladistvým.

Dále přes zákony týkající se již konkrétně BOZP na pracovišti a při výkonu služeb – Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) a zákon č. 262/2006 Sb. - zákoník práce.

Další skupina zákonů se týká právní ochrany dětí a nezletilých – zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, zákon č. 94/1963 Sb. o rodině a zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Potom je to obecnější zákon o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb., který je také nazývaný krátce „hygienický zákon“ a s ním související vyhláška ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro skupiny (106/2001 Sb.).

Konečně až po jednotlivé prováděcí předpisy a normy vztahující se již ke konkrétním pracovním prostředím a podmínkám, jako je ČSN EN ISO 14121-1 o bezpečnosti strojních zařízení - posouzení rizika, která se zabývá již zcela konkrétním posouzením rizik při obsluze daného strojního zařízení a jejich eliminací.

Ačkoli neznalost zákona neomlouvá, můžeme snad očekávat větší obeznámenost se spleťtými zákony a normami u subjektů komerčních, které mají dobře placené odborníky pověřené tematikou BOZP a nebo si k proškolení svých zaměstnanců pozvou profesionální firmu. Pro neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží na bázi dobrovolnosti, bez smluvně daných pracovně právních vztahů, je taková snaha věcí dobrovolné a vlastní iniciativy vedoucích kolektivů nebo organizátorů takových aktivit a často je limitována finančními hledisky.

Pokud je organizace malá a nová, založená na základě nadšení několika málo jedinců pro nějakou činnost, např. sport nebo hudbu, budou zde jistě v počátcích k řešení mnohem aktuálnější témata než je bezpečnost všech zúčastněných, s tou se často počítá jako se samozřejmostí, která není nějak specificky řešena a zajišťována.

Zákon o práci s dětmi a mládeží

Proč je tento zákon potřebný

Volnočasová činnost mládeže má v naší společnosti bohatou tradici a je ve srovnání s našimi evropskými sousedy nezvykle bohatě vyvinutá. Kvalita náplně volného času hraje

pro zdravý vývoj jedince i společnosti důležitou roli – ne náhodou množství a kvalita trávení volného času našly cestu mezi sociální indikátory měření a srovnávání životní úrovně v rámci OECD. (OECD, 2009, s. 27-28).

V roce 2009 MŠMT doporučilo ke schválení a podpoře celkem 225 projektových žádostí ve třech programech podpory neziskových organizací. (MŠMT, 2009). Celkové množství existujících NNO pracujících s mládeží tak, jak je pro interní potřebu člení Ministerstvo vnitra podle základních cílů (tedy jako sdružení studentská a mládežnická), je celkem 2 457 (Burešová, 2010).

Volnočasové aktivity pro děti a mládež jsou nabízeny v nejširším možném spektru od populárně-vědeckých a vzdělávacích, přes kulturní, umělecké, sportovní, řemeslně-kutilské až po ekologické a outdoorové. Specifickou skupinu, která je sezónně podmíněná, ale těší se obrovskému zájmu, jsou letní tábory, rovněž s obrovskou šíří zaměření.

Přestože tématicky si tyto organizace mohou být nesmírně vzdálené, spojuje je skutečnost, že jsou jim svěřeny do péče děti a mladiství, za které tyto organizace, více či méně vědomě, přebírají odpovědnost.

Tato skutečnost není v našem právním systému řešena žádnou sjednocující právní normou. Celá věc je ještě komplikována právě spletností zákonů a norem, které na danou oblast v případě potřeby mohou být vztaženy.

Historie vývoje návrhů zákona o práci s dětmi a mládeží

Odborníci pracující v oblasti práce s dětmi a mládeží, ale i zákonodárci, si tento nedostatek uvědomují a již od roku 2002 se s větším či menším úsilím snaží prosadit specifický zákon zabývající se problematikou této oblasti činností.

Za dobu 8 let spatřilo světlo světa již několik návrhů pod různými jmény. Současná a poslední verze se jmenuje: Zákon o úpravě podmínek státní podpory v oblasti práce s dětmi a mládeží v jejich volném čase. Tento název již sám vyjadřuje vůli legislativních orgánů nezasahovat do náplně činnosti organizací pracujících s mládeží, ale potřebu vytýčit jasná hodnotící kritéria, na základě kterých budou těmto organizacím poskytovány státní prostředky k podpoře jejich činnosti. V některých verzích návrhů je okrajově kladen důraz i na participaci dětí a mládeže na společenském dění v duchu Úmluvy o právech dítěte a mezinárodní styky dětí a mládeže.

V této formě by zákon byl nesporně přínosem a ve společnosti by tím vzrostlo povědomí o smysluplnosti práce s mládeží nejen s cílem vyplnění volného času, ale také

jako jednoho z možných nástrojů výchovy v době, kdy výchova v rodinách zažívá nespornou krizi a je velmi obtížné celospolečensky prosadit základní normy morálky a slušného mezilidského chování.

První návrh zákona byl předložen vládě v roce 2002 jako návrh zákona o práci s dětmi a mládeží a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. První verze zákona počítala se široce pojatou právní úpravou, která by zevrubně řešila problematiku práce s mládeží i z hlediska ochrany základních práv dítěte v oblastech, které byly nedostatečně řešeny tehdejšími zákonnými normami. Avšak vzhledem k tomu, že v té době došlo ke schválení některých právních norem, které tuto problematiku specificky řešily, bylo od takto široce pojatého zákona upuštěno. Byl to například zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, návrh zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

Navíc je volnočasová práce s mládeží velmi širokou oblastí činností a témat, která se průřezově dotýká mnoha dalších resortů např. školství, mládeže a tělovýchovy, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, životního prostředí, kultury, vnitra a dalších.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy tedy připravilo věcný záměr zákona o podpoře práce s dětmi a mládeží a v polovině roku 2001 předložilo vládě návrh tohoto zákona. Na tvorbě zákona se podílela přípravná skupina tvořená zástupci ministerstva, odborníky pro oblast práce s dětmi a mládeží, delegovanými zástupci zastřešujících mládežnických organizací České rady dětí a mládeže a Kruhu sdružení dětí a mládeže a zástupců školských zařízení pro zájmové vzdělávání dětí a mládeže a k diskuzi o něm byla přizvána i široká veřejnost.

Ve dnech 14.-15.2.2002 se potom v Praze uskutečnila Národní konference o mládeži, kde tato diskuze vrcholila. Tato konference přijala závěry pracovních sekcí a podpořila přijetí zákona. Ze závěrů této konference vyšel, po připomínkovém řízení na úrovni krajů, konečný návrh zákona o práci s dětmi a mládeží a změny zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Předmětem úpravy tohoto zákona byla:

- a) působnost orgánů veřejné správy při podpoře práce s dětmi a mládeží,
- b) podmínky, které musí splňovat osoby pracující s dětmi a mládeží,
- c) podmínky organizování a pořádání vybraných akcí a činností určených dětem a mládeži.

(MŠMT, 2002).

Důležitou roli hraje také to, jak je pro účely tohoto návrhu definována samotná práce s dětmi a mládeží – má to být výchova odehrávající se mimo rodinu a školní vyučování, která účelně využívá volný čas mládeže a je vykonávána profesionálními či dobrovolnými pracovníky.

Další fází jednání o návrhu zákona bylo Setkání 2003, které se uskutečnilo na půdě Senátu, kde byl představen nový návrh Zákona o práci s dětmi a mládeží, který sice hovoří o povinnosti MŠMT, krajů a obcí vyhlášovat projekty na podporu činnosti těchto organizací, ale jinak zdůrazňuje spíše restriktivní požadavky. Zástupcům přítomných neziskových organizací se nelíbí především paušální nastavení požadovaného akreditovaného vzdělání pro všechny pracovníky s mládeží, přestože vlastní náplň činností je velmi pestrá a různorodá. V návrhu byly zdůrazněny spíše povinnosti a restriktivní podmínky. (Fuček, 2003).

Zákon také nově rozděluje osoby pracující s dětmi a mládeží na několik skupin. První skupinu tvoří profesionálové, kteří tuto práci vykonávají za úplatu. U nich je třeba doložit zdravotní a odbornou způsobilost, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům. Druhou skupinu tvoří dobrovolní pracovníci a ti se dále dělí na pracovníky, kteří tuto práci vykonávají nahodile, což je např. rodič a ty, kteří tuto práci vykonávají soustavně. Na ně jsou kladeny stejné nároky, jako na osoby ze skupiny první, tedy profesionální pracovníky. Tím bylo vyhověno námitce, že původní návrh zákona nadměrně zasahoval i do rodinné výchovy.

V červnu 2004 MŠMT předložilo vládě Zákon o úpravě podmínek státní podpory v oblasti práce s dětmi a mládeží v jejich volném čase. Tento zákon už pro osoby pracující s dětmi nevyžaduje doklad o zdravotní způsobilosti pro práci s mládeží a formule o státní podpoře se znovu dostala do názvu zákona. Vláda však zákon neschválila a argumentovala nedostatečnou komplexností právní úpravy problematiky mládeže ve srovnání např. s Německem. Výhrady se také týkaly požadavku absolvovat akreditované vzdělání i pro dlouholeté zkušené vedoucí.

Další, rozšířená verze tohoto zákona byla stažena v roce 2005. (Výkonná rada DCI, 2004)

Zákon do dnešního dne nebyl přijat ani v jedné z navrhovaných forem a nesoulad v názoru na něj panuje i mezi samotnými organizacemi pracujícími s dětmi a mládeží. ČRDM považuje za problematickou skutečnost, že zákon staví z hlediska podpory státu na stejnou úroveň komerční subjekty a neziskové organizace. Hnutí Duha spolu s Defence

for Children International zase považují přijetí zákona o práci s mládeží za zásadní právní rámec důležitý i z hlediska ochrany práv dítěte.

Jak z uvedeného vyplývá, bylo do přípravy zákona vloženo již několikaleté úsilí na mnoha rovinách zúčastněných politických subjektů i odborné veřejnosti. Existence zákona, který by volnočasovou dobrovolnou práci s mládeží pozitivně definoval jako veřejně prospěšnou činnost s dlouholetou tradicí na našem území, by existující NNO mohl posílit, udělit jim jistý společenský statut a mandát při jednání se státními úřady, ale i např. komerčními subjekty, o způsobu financování jejich činností.

Další, již zmiňovanou funkcí tohoto zákona by byla jasně formulovaná ochrana dětí a mládeže jednak ve smyslu Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o právech dítěte a také i ve smyslu některých negativních společenských jevů, jako je šikana, zneužívání dětí nebo násilí v rodinách, které mohou být ve volnočasových dětských kolektivech včas diagnostikovány a účinně řešeny.

Přístup MŠMT

Samostatný zákon tedy do této chvíle neexistuje. MŠMT, do jehož rezortu NNO pracující s dětmi a mládeží spadají, však vyvinulo určité nástroje, jak kvalitu práce NNO posuzovat a hodnotit. A to už z důvodu kritérií pro udělování dotací.

NNO pracující s mládeží mohou získat akreditaci MŠMT, která je pro veřejnost vizitkou kvalitní a fundované práce. V roce 2007 byla tato akreditace („Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi“) udělena 28 NNO. Tato akreditace má pro organizace platnost do roku 2010, kdy proběhne další atestační řízení. V roce 2007 se o tento titul ucházelo 104 organizací. Mezi vybranými organizacemi je 18 členských sdružení ČRD. (Majer, 2007).

V rámci svých programů vyhlašuje MŠMT výběrové řízení pro NNO na udělení titulu „Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží“. O přidělení titulu může požádat NNO, která:

- vznikla nejméně před šesti lety a pravidelně po celou dobu od svého vzniku pracuje s dětmi a mládeží,
- organizuje činnost nejen pro vlastní členy, ale i pro další děti a mládež,
- již nejméně třikrát obdržela od MŠMT dotaci ze státního rozpočtu a při jejich vyúčtování nebyly shledány žádné nedostatky,
- předloží řádně vyplněnou žádost (dostupná na webových stránkách MŠMT),

- předloží souhrnný projekt obsahující rámcový záměr činnosti NNO včetně rozpočtu na období 2007 (2008) až 2010, ostatní NNO (t.j. NNO s regionální působností a NNO s místní působností) předloží písemné vyjádření od územně příslušného orgánu samosprávy.

MŠMT zároveň deklaruje, že při zařazování projektů uznaných NNO do výběrových řízení na poskytnutí dotace ze státního rozpočtu, bude k udělení titulu přihlédnuto.

Udělení titulu je zároveň morálním oceněním kvality činnosti NNO a NNO ho může používat při prezentaci své organizace.

Dalším krokem MŠMT bylo v prosinci roku 2007 vydání Metodické informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách (MŠMT, 2007). Tato metodická informace byla částečně reakcí na skutečnost, že Česká Republika se zařadila v tomto roce na sedmou příčku v Evropě v počtu dětských úmrtí na následky úrazu (Adam.cz, 2008) a částečně reagovala na reálnou potřebu alespoň nějak regulovat tuto oblast práce s dětmi při neexistenci závazné právní normy. Metodická informace obsahuje soubor doporučení, jak daná zařízení používat s co nejmenší možnou mírou rizika, ať už je dozor vykonáván profesionálními pedagogy, vedoucími kroužků nebo třeba rodiči, např. z hlediska vhodnosti použitých materiálů, zatížení, údržby, manipulace s náradím, či jeho částmi atd. Součástí je také seznam norem ČSN EN vztahujících se k této oblasti, který může být dobrým zdrojem informací a zpětnou kontrolou, zda je vše potřebné dodržováno.

Otázkou prevence dětských úrazů se jako svou prioritou zabývá také Ministerstvo zdravotnictví. Už od roku 2005 funguje Mezirezortní skupina pro prevenci dětských úrazů, která chce tento problém řešit systémově a výsledkem její činnosti je Národní akční plán prevence dětských úrazů. Tento dokument srovnává situaci v České Republice s ostatními, hlavně evropskými státy a na základě alarmující situace se snaží hledat systémová řešení tohoto problému. Navazuje tak na cíle organizace European Child Safety Alliance, která si klade za cíl zvýšit bezpečnost života dětí v EU z hlediska ohrožení úrazu, ale také násilím. Myšlenku vytvoření národních akčních plánů prevence úrazů přijala za svou prioritu i World Health Organization (WHO) a je i dotační prioritou MZ do roku 2010.

Pojem riziko a jeho formy v oblasti zájmové práce s mládeží

Bezpečnost při jakékoli lidské činnosti je ve své podstatě úspěšným zamezením rizikům a zároveň můžeme říci, že jakákoli činnost může být pro člověka zdrojem rizik. Bezpečná činnost je tedy taková, při které se nám daří rizika předvídat a vyhýbat se jim. Je tedy velmi důležité dokázat rizika předem rozpoznat a zajistit metody prevence. Jak ale můžeme definovat samotný pojem „riziko“?

Zajímavé je, že zákoník práce, který se otázkou rizik a zajištění bezpečnosti v pracovně právním poměru zabývá, sice v úvodním ustanovení hlavy páté části druhé, tedy v §132 odst. 1 deklaruje, že zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce (dále jen „rizika“). Nenabízí však žádnou definici tohoto pojmu. (Zákon č. 262/2006, §132).

V teorii pracovního práva se pojem „riziko“ definuje jako kombinace pravděpodobnosti a rozsahu možného ohrožení nebo poškození zdraví zaměstnance, vystaveného v pracovním poměru jednomu nebo více potencionálním zdrojům pracovních úrazů nebo ohrožení zdraví zaměstnance. Zaměstnavatel ve vlastním zájmu usiluje o snížení množství rizik, kterým je zaměstnanec vystaven, protože zde nese za ohrožení zdraví odpovědnost a může po něm být požadována finanční kompenzace. Pracovní rizika obvykle dělíme na fyzikální (například hluk, vibrace), chemická (například karcinogeny) a biologická (například viry, bakterie, plísňe) a nepříznivé mikroklimatické podmínky (například extrémní chlad, teplo a vlhkost). (Zákon č. 262/2006, §134c odst. 1).

Co do forem rizik, je práce s dětmi a mládeží obdobná, jako kterákoli jiná lidská činnost, rozdíl je však v četnosti jednotlivých forem. V pracovním procesu je také výrazným zdrojem rizik a přitěžujícím faktorem skutečnost, že zaměstnanec je eventuálním negativním vlivům vystaven každodenně, zatímco děti i vedoucí při zájmové činnosti často náplň i prostředí střídají. Není zde tedy takové riziko poškození pohybové soustavy rutinním opakováním některých úkonů, či kontinuálního vystavení negativním vlivům prostředí, jako je tomu u typických nemocí z povolání. Nevzniká zde také žádný zákonný nárok na odškodnění něčeho obdobného, jako je nemoc z povolání.

Přesto je nutno tento typ rizika brát v úvahu u mladistvých sportovců, kteří mají ambice věnovat se sportu profesionálně. V tom případě se však dítěti, event. mladému člověku poměrně brzy začíná věnovat specializovaný lékař či fyzioterapeut.

V této oblasti je však statisticky výrazné riziko úrazů vyplývající ze skutečnosti, že volnočasové aktivity mládeže mají často charakter sportů a nebo jiných tělesně aktivních činností provozovaných často ve volné přírodě.

Dospělá osoba, která při těchto aktivitách děti doprovází ve funkci vedoucího, trenéra, rádce či vzoru, nemá za úkol jen smysluplně naplnit volný čas jí svěřených dětí, ale má i jednu další, dětem skrytou funkci - dokázat předem vidět, analyzovat a vyloučit rizika, která by při dané činnosti mohla ohrozit zdraví, duševní vývoj, popřípadě i život dítěte.

Tato schopnost je od dospělého vyžadována na základě jeho životní zkušenosti, zkušenosti ze samotné práce s mládeží a nebo na základě absolvovaného vzdělávání či školení. Každopádně rodič, který tomuto dospělému předává své dítě do dočasné péče, automaticky s touto schopností u něj počítá.

Tím se však dostáváme k oblasti rizik, která z tohoto vztahu vznikají na straně vedoucích takových dětských skupin. Možná ne každému dospělému, který tuto roli vedoucího na sebe bere, je zcela jasné, jak dalekosáhlé riziko s sebou tato jeho role nese. Někteří vedoucí dokonce sami říkají, že kdyby si toto riziko v celé jeho šíři připouštěli, nemohli by tuto práci ze samých obav a strachu ani vykonávat.

V oblasti práce s dětmi a mládeží tedy musíme rozlišit několik základních rizikových oblastí:

- rizika pro organizaci jako právnickou osobu vyplývající: a) z pracovně právních vztahů se zaměstnanci, b) z odpovědnosti za osoby svěřené do péče a c) z obecné odpovědnosti za škodu,
- rizika pro zaměstnance vycházející z pracovně právních vztahů k zaměstnavateli (tedy odpovědnost za škodu způsobenou z nedbalosti a to do výše 4 a půl násobku platu),
- rizika zaměstnance spojená s dohledem nad nezletilou osobou svěřenou do péče,
- rizika pro dobrovolníky spojená s obecnou odpovědností za škodu, která v tomto případě není shora omezená a může být požadována v plné výši,
- rizika dobrovolníka spojená s dohledem nad nezletilou osobou svěřenou do péče,
- zdravotní rizika všech zúčastněných osob vyplývající z vykonávaných činností.

Zabránění některým těmto rizikům je otázkou správné metodiky prevence při činnostech, jiné je otázkou poučení o nich, další rizika nelze zcela vyloučit a je důležité alespoň omezit jejich negativní dopad pomocí vhodného pojištění.

Dohled nad nezletilou osobou

S riziky v oblasti práce s dětmi úzce souvisí pojem zákonného dohledu nebo dozoru nad nezletilou osobou. Tento dohled v zásadě vykonává nad dítětem jeho zákonný zastupce, tedy rodič. Nezletilý člověk je však v průběhu let neustále svěřován dohledu dalších osob, mohou to být členové širší rodiny, sousedé, přátelé, učitelé ve škole a v neposlední řadě vedoucí v zájmových kroužcích.

Dohled nad nezletilými má dva aspekty – trestněprávní a občanskoprávní. Z hlediska trestněprávní odpovědnosti se v případě, že se dítěti stane nějaký úraz, vždy zkoumá, jakým způsobem byl dohled nad dítětem zabezpečen, kdo byl pověřen na dítě dohlížet a co pro to udělal. Otázka toho, jak musí být dohled zabezpečen tak, aby byl zabezpečen řádně, není zákonem definována, neboť záleží vždy na okolnostech, obecně však lze říci, že míru dohledu, resp. nutnosti dohledu je vždy nutno posuzovat s ohledem na věk dítěte a osobu dítěte. Je zároveň nutno být schopen prokázat, že pro to bylo učiněno maximum.

Z hlediska občanskoprávní odpovědnosti je zde nejdůležitější především to, kdo odpovídá za škodu způsobenou nezletilým, tedy osobou mladší osmnácti let. Tuto otázku upravuje občanský zákoník ve svém § 422 tak, že nezletilý odpovídá za své jednání do té míry, do jaké je schopen své jednání ovládnout a rozpoznat jeho následky, společně a nerozdílně s ním odpovídá ten, kdo je povinen nad ním vykonávat dohled. Ten, kdo je povinen tento dohled vykonávat, se své odpovědnosti zproští, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal. V praxi to znamená, že nezletilý má omezenou způsobilost k právním úkonům a za způsobenou škodu tedy neodpovídá v plném rozsahu. To, zda nezletilý bude v daném případě odpovídat za vzniklou škodu, závisí opět na okolnostech případu, věku dítěte apod.

Úmluva o právech dítěte zavazuje státy, které jí ratifikují, k následujícímu: „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují, aby instituce, služby a zařízení odpovědná za péči a ochranu dětí odpovídaly standardům stanoveným kompetentními úřady, zejména v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví, počtu a vhodnosti svého personálu, jakož i kompetentního dozoru“. (Úmluva o právech dítěte, článek 3).

Standardy dohledu, bezpečnosti práce a odborné způsobilosti tedy definují kompetentní úřady každého jednotlivého státu. Zákon, který by tyto standardy definoval specificky pro práci s dětmi mimo oblast rodiny a školství však u nás, kromě obecně formulovaného občanského zákoníku, v ucelené formě neexistuje.

Školský zákon formuluje rozsah dozoru v rámci škol následujícím způsobem: „Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.“ „Ředitel školy a školského zařízení odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení.“ (Zákon č. 561/2004, § 29 odst. 2 a § 164 odst. 1 písm. h).

Pro bližší metodickou specifikaci pedagogického dozoru v jednotlivých konkrétních případech vydalo MŠMT vyhlášku č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školních zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí. Dozor je zde definován jako preventivní opatření, kdy osoba zletilá kvalifikovaně analyzuje a hodnotí rizika při dané činnosti za účelem zabránění těmto rizikům.

Pro NNO však není školský zákon závazný, protože nejsou zřizovány ani MŠMT ani kraji či dobrovolnými svazky obcí, nejvyšší právní normou je zde občanský zákoník, který pro dohled nabízí následující formulaci: „Nezletilý nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, odpovídá za škodu jím způsobenou, je-li schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Společně a nerozdílně s ním odpovídá, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled. Není-li ten, kdo způsobí škodu, pro nezletilost nebo pro duševní poruchu schopen ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled.“

Kdo je povinen vykonávat dohled, zproští se odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal.

Vykonává-li dohled právnická osoba, její pracovníci dohledem pověřeni sami za škodu takto vzniklou podle tohoto zákona neodpovídají. Jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena. (Zákon č. 40/1964, § 422).

Občanský zákoník se tedy prioritně nezabývá ochranou práv a zdraví dětí, ale zodpovědností za škody jimi způsobené. Tato formulace se radikálně odlišuje od formulace a cílů Úmluvy o právech dítěte, která volí pozitivní přístup ochrany a prevence rizik.

Pro NNO pracující s dětmi a mládeží, ale například i s osobami mentálně postiženými to znamená, že odpovědnost za škodu spočívá na nich jako právnických osobách v plné výši a ony musejí prokazovat svou nevinu. A teprve pokud osobě pověřené dohledem prokáží zanedbání tohoto dohledu, mohou náhradu požadovat na ní a to v případě, že se nejedná o pracovní-právní vztah, opět v plné výši nebo alespoň v přímém poměru k míře jejího zavinění.

Velmi důležitý je v tomto ohledu pojem „náležitý dohled“, který v zákoně není nikde přesně specifikován. Z povahy výchovné funkce zákonného zástupce, nebo jakékoli další osoby, která tuto roli trvale nebo dočasně přebírá, vyplývá, že takovým dohledem není míněn dohled stálý, nepřetržitý a bezprostřední – takový není reálně žádný zákonný zástupce schopen zajistit a nikdo by takový druh dohledu jistě nepovažoval za přínosný. Podle judikatury R 4/1970 je při posuzování nutno „vzít zřetel i na některé okolnosti týkající se osoby podléhající dohledu (např. věk, povahové vlastnosti a celkové chování nezletilého dítěte)“ (Švestka a kol., 2008 1089).

Účinnou prevencí pro situace tohoto druhu, které mohou pro organizaci, či její členy být potenciálně ničující, je pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při činnosti pracovníka a pojištění odpovědnosti za škodu ze strany organizace (zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě).

S tímto tématem souvisí otázka trestněprávní odpovědnosti, kterou trestní zákoník stanovuje takto: osoby do 15 let (děti) nejsou odpovědné podle trestního zákona. Podle ostatních právních předpisů mají odpovědnost částečnou. Osoby od 15 let do 18 let (mladiství) mají částečnou právní odpovědnost a osoby starší 18 let mají plnou právní odpovědnost. (Zákon 140/1961, §11).

Prevence dopadů rizik formou pojištění

Hovoříme-li o pojištění rizik, jedná se zde o pohled na prevenci tak říkajíc z druhého břehu. Je naprosto zřejmé, že prvořadý zájem všech je dobře odhadnout, vyhodnotit a zamezit všem rizikům předem tak, aby k ohrožení, úrazům, poškození či ztrátě majetku atd. vůbec nedošlo. Při veškeré vynaložené péči a opatrnosti však nelze předem odhadnout všechna možná vyústění situace. A právě při práci s dětmi nám dospělým často fantazie nestačí k odhadnutí všech variant reakcí a aktivit dětí v dané situaci.

Pro tyto případy, kdy riziko se změní v reálnou škodu, je prozíravé a v některých případech i ze zákona nutné (zdravotní pojištění zaměstnanců, při dlouhodobé dobrovolnické službě pojištění proti škodám na zdraví a majetku), omezit vedlejší dopady těchto škod uzavřením pojistného.

Hlavní překážkou k uzavření pojistných smluv je pro NNO jejich finanční náročnost. Pro začínající občanské sdružení s několika členy je nemyslitelné začít svou činnost tím, že vynaloží tisíce na uzavření pojistných smluv všeho druhu. Pro NNO pracující s dětmi a mládeží je ale důležité znát možnosti trhu a pokud není v jejich finančních možnostech pojištění zajistit, je dobré informovat o možnostech individuálního pojištění dobrovolné vedoucí i rodiče a před akcemi jim doporučit alespoň uzavření úrazového pojištění pro děti, popř. pojištění odpovědnosti za škodu.

Jak organizace postupně rostou a zvětšuje se jejich členská základna, je třeba se k otázce možných pojištění vracet a přezkoumávat své možnosti. V mnoha organizacích se najde mezi členy nebo zapálenými rodiči někdo, kdo pojištění uhradí a bude to považovat za dobrou investici pro dobro dětí i samotné organizace. Ačkoli pojištění neštěstí nebo nehodě nedokáže zabránit, může zmírnit negativní následky škod pro poškozené i okolí a v některých případech může odvrátit likvidaci organizace.

Protože NNO pracující s dětmi a mládeží jsou součástí rezortu MŠMT, podařilo se zastřešující organizaci – České radě dětí a mládeže, sjednat s ministerstvem i smlouvu o úhradě některých základních pojištění. ČRD M sjednává pro své členy smlouvy na úrazové pojištění a pojištění obecné odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za škodu z provozní činnosti a pojištění odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou při výkonu zaměstnání. Kolektivní pojistná smlouva – svým způsobem unikátní v ČR, byla sjednána s Generalli Pojišťovnou a.s..

Obecná odpovědnost za škodu je zamýšlena především pro dobrovolníky, odpovědnost za škodu z provozování činnosti je pro provozovatele, zde tedy pro zastřešující organizaci ČRD M.

Jsou zde dány limity plnění – pro jednotlivce – dobrovolníka je to 2 000 000,-Kč se spoluúčastí 10 000,-Kč a pro provozovatele 10 000 000,-Kč se spoluúčastí 10 000,-Kč.

Roční pojistné na jednoho dobrovolníka je 85,-Kč (přistoupivší v průběhu roku se snížením na 50,-Kč), roční pojištění organizace provozovatele je 15 600,-Kč. Celkové roční pojištění je 1 129 100,-Kč konkrétně za rok 2008.

Pojištění odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou při výkonu zaměstnání se sjednává ve dvou typech: v základním rozsahu (S) a rozšířeném o pojištění ztráty svěřených předmětů (M). Dále je také možno sjednat připojištění řidičů. Pojistné je fakturováno na základě jmenného seznamu zaměstnanců a aktualizováno 4-krát ročně. Pojistné se liší dle zvoleného rozsahu a varianty a pohybuje se v rozsahu 300,- až 850,-Kč ročně na osobu (pojistné přistoupivších v průběhu roku je poloviční). Limit pojistného plnění pojištění je dán ve dvou variantách do 50 a do 100 000,-Kč, limit pojistného plnění pro pojištění je ročně 20 000,- s 1/3 spoluúčastí.

Dále úrazové pojištění, které se sjednává pro všechny členy a účastníky akcí pořádaných členy. Nepředkládá se jmenný seznam, jen počet osob.

Je určeno ke zmírnění negativních dopadů úrazu, nehradí okamžité náklady na léčení a přepravu ze zahraničí – je nutné i cestovní pojištění. Je vypláceno dětem od 1. dne léčení ve výši 100,-Kč za den a dospělým od 21. dne léčení ve výši 60,-Kč za den. Úmrtí je odškodněno jednotnou částkou 100. 000,-Kč.

Úrazové pojištění hradí za členy ČRDM stát.

Existuje zde i možnost sjednání cestovního pojištění bezplatně na pobočkách Generali Pojišťovny a.s. pro členy členských organizací ČRDM na základě dokladu o členství.

Pro organizace, které nejsou členy ČRDM je důležité zanalyzovat, které typy pojištění jsou pro ně užitečné a cenově dostupné. Pro účely této analýzy je dobré využít kontakty na rodiče a přátele, kteří se v této oblasti orientují a dále poradenských center pojišťoven.

Kromě úrazového pojištění je možno uvážit cestovní a nemocenské pojištění hlavně v případě cesty do zahraničí. V oblasti pojištění majetku se nabízí pojištění budov a podnikání, které pokryje živelné katastrofy, neúmyslné poškození a krádež majetku. Pokud má organizace v držení osobní automobil nebo je používán soukromý vůz, např. i k přepravě dětí na akce, je vhodné uvážit havarijní pojištění a individuální pojištění vozidla.

Letní tábory

Letní tábory pro děti a mládež představují velmi specifickou oblast volnočasové práce s dětmi. Často jsou zde na omezené ploše po delší dobu koncentrovány děti pestrých věkových kategorií a fyzické zdatnosti, pro které je nutno vymyslet společný program.

To je velmi náročné jak z hlediska organizace, tak i z hlediska správného ohodnocení a prevence rizik, která zvolený program obnáší.

Na druhou stranu letní tábory mají v naší zemi dlouholetou tradici a organizace, které je pořádají, se mohou většinou zaštitit mnohaletou kontinuální historií pořádání takových táborů. Zkušenosti dobré praxe jsou předávány ze služebně starších na mladší a na praktikanty, obvykle se vedoucí rekrutují z dorůstající mládeže, která má za sebou mnoho let vlastní účasti v řadách svěřenců a postupně přebírá odpovědnost ve funkci praktikanta, než se stává plnohodnotným vedoucím.

Právě pro jejich masovou rozšířenost se problematikou letních táborů zabývá i MŠMT. Ačkoli není pro pořádání letních táborů žádný zákonný předpoklad např. v oblasti kvalifikace, dotace na pořádání těchto akcí může získat pouze organizace, která má pro pořádání ve funkci hlavního vedoucího člověka, který prošel speciálním kvalifikačním kurzem pro táborové vedoucí (více informací k získání této kvalifikace dostupných z <http://www.msmt.cz/mladez/dalsi-vzdelavani-a-odborna-priprava>).

Realizací této odborné přípravy pověřilo MŠMT Institut dětí a mládeže, Institut zájmového vzdělávání a Středisko vzdělávání, informací a služeb dále ji mohou realizovat nestátní neziskové organizace dětí a mládeže s celostátní působností, které k tomu obdrží oprávnění MŠMT a to za těchto podmínek:

- organizace vznikla podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů – občanská sdružení,
- organizace vznikla podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů – obecně prospěšné společnosti,
- organizace vznikla podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

(MŠMT, 2003).

Smyslem této odborné přípravy je zkvalitnění a zvýšení profesionality většinou dobrovolných aktivistů v oblasti práce s dětmi a mládeží. Lidé, kteří pocházejí často z nejrůznějších prostředí a spojuje je především potřeba předat novým generacím něco ze svých zkušeností a také dobrá víra, že smysluplně strávený čas z dětí jednou udělá kvalifikované a aktivní rodiče, mohou v rámci této odborné přípravy získat vědomosti a zkušenosti v následujících oblastech:

- Základy pedagogiky volného času
- Základy pedagogiky a psychologie
- Zásady práce se skupinami dětí a mládeže,
- Základní bezpečnostní předpisy pro práci s dětmi a mládeží,
- Právní minimum
- Bezpečnost při práci
- Základy první pomoci
- Prevence negativních jevů
- Praktická cvičení

Dále může mít vzdělávání i další, dobrovolnou část, která je již připravována přímo pořádající organizací a je specifická pro danou oblast práce s mládeží.

Absolvování tohoto vzdělávání je povinné pro hlavní vedoucí dětských táborů.

Prevence rizik by tedy měla jít dvěma základními směry:

- Primární je rozhodně zajištění bezpečnosti svěřených dětí a mladistvých. Zde je základem funkční prevence důkladná analýza rizik spojených s daným předmětem činnosti. Tím, jak takovou analýzu v týmu vedoucích, starších členů skupiny a event. i rodičů provést, se bude zabývat empirická část této práce.

- Sekundární větev prevence rizik by měla směřovat k ochraně vedoucích, pracovníků a dobrovolníků v roli zodpovědných osob. Zde je třeba pevně stanovit systém proškolení a předávání zkušeností na straně jedné a zvážit všechny možnosti pojištění rizik spojených s touto činností na straně druhé.

Nezanedbatelnou třetí oblastí je potom ochrana organizace samotné, která, pokud neprokáže, že odpovědnost za škodu nese konkrétní fyzická osoba, je nositelem veškerých rizik.

Pohled na riziko v komerční sféře

Odpovědnost, kterou v komerční sféře management organizace má vůči svým zaměstnancům na straně jedné a vůči vyšším autoritám (stát, akcionáři) na straně druhé, vede dlouhodobě k nutnosti zabývat se velmi pečlivě analýzou rizik ve všech oblastech spojených s danou sférou podnikání.

Je nutno hodnotit rizikovost investic, bezpečnostní rizika, legislativní rizika, rizika ohrožující movitý a nemovitý majetek – např. klimatické jevy, krádeže, vandalství atp. Kromě všeobecné opatrnosti a prozíravosti je asi nejrozšířenější ochranou proti nejrůznější formě těchto rizik pojištění. Je to opatření, které je mnohdy povinné ze zákona (např. nemocenské nebo zdravotní pojištění, havarijní pojištění), jindy se již stalo samozřejmou součástí podnikání (pojištění odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli, pojištění budov, vozidel, pojištění odpovědnosti za škody z provozní činnosti), některé typy pojištění jsou specifické pro určité oblasti podnikání a váží se ke specifickým rizikům v daných oblastech (úrazová pojištění u sportovců, pojištění jednotlivých částí těla např. u modelek nebo herců, pojištění fiančních ztrát a rizik pro investory na akciových trzích atd.).

Pojištění však svou funkci plní vlastně až ve chvíli, kdy se dané riziko promění ve škodu – tu je pomocí náhrady vyplacené pojišťovnou mnohdy možno získat zpět, někdy je možno na ní i vydělat, čím vyšší je však počet škodných událostí, tím větší jsou i splátky pojistného a je obtížnější výhodnou pojistnou smlouvu získat. Některé regiony jsou natolik ohrožené přírodními katastrofami, že objekty v nich umístěné jsou v podstatě nepojistitelné a některé činnosti jsou tak rizikové, že pojišťovny se zdráhají je vůbec pojišťovat a nebo jsou částky za toto pojištění tak vysoké, že organizace či jednotlivci raději berou rizika na sebe – např. automobilové či motocyklové závody.

Hlavně však v mnoha případech jakákoli vyplacená náhrada od pojišťovny nenahradí ztrátu, ke které došlo např. při nehodě, úrazu a v nejhorším případě úmrtí blízké osoby.

Všeobecně lze říci, že je rizikům lépe předcházet, přijímat preventivní opatření a věnovat všemožné úsilí preventivní analýze rizik, než jen snesitelně řešit následky škodných událostí.

V komerční sféře se této oblasti činností říká obecně risk management a tento název vychází z předpokladu, že rizikům nelze v běžném životě zcela zamezit, ale lze se je

snažit studovat, chápat, analyzovat a na základě tohoto poznání jim čelit. Většinou kombinací preventivních opatření a pojištění případných následků škod.

Risk management je k v komerční sféře velmi propracovaným odvětvím a dokáže kvantifikovat rizika v oblastech jako je rizikovitost investic, bezpečnost informačních systémů, úrazovost, rizika ohrožení přírodními katastrofami atd. atd. V takové šíři není nutno risk management v neziskové sféře uplatňovat. Je však možno využít některých metod analýzy rizik k tomu, abychom odкрыli a objektivně zmapovali oblasti, ve kterých má naše organizace v prevenci rizik slabiny, nebo kde si ani hrozící rizika neuvědomuje.

Popišme si nejprve různé metody analýzy rizik jak existují v komerční sféře, abychom se později pokusili některé tyto metody využít a aplikovat v oblasti volnočasové práce s dětmi a mládeží.

Analýza rizik

Rizika neční v každodenním životě jako nějaké osamělé stožáry, které jsou z daleka viditelné a označené červeným praporkem.

Zdrojem rizik je v podstatě jakákoli lidská činnost. Pojem riziko je spojen s pravděpodobností nebo možností škody - je to očekávaná hodnota škody. Pokud se riziko aktivuje, uskuteční, vyústí v určitý negativní následek, škodu. Na stránkách BOZP info.cz se dočteme, že „riziko je tedy funkcí pravděpodobnosti, že frekvence, intenzita a trvání aktivace bude dostatečná k tomu, aby se nebezpečí ze svého potenciálního stavu transformovalo do negativního následku (zranění nebo poškození zdraví)“. (Hájková, 2009).

Riziko je vždy součástí spleťtých vztahů a sítí činností, vztahují se k určitému procesu, postupu, rutinní aktivitě a jsou jako možnost její integrální součástí. Je třeba odhalit a pochopit mechanismus, který dané riziko nastartuje, uvolní.

K analýze těchto mechanismů, vnitřních i vnějších vlivů, které zapříčiní, že riziko se změní v reálnou škodu (má dopad na aktivum), může docházet různými metodami.

Cílem těchto metod je zprvu určit hranice analýzy rizik – tedy vymezit, kterých aktiv v rámci organizace nebo okruhu činností se naše analýza bude týkat, a kterých už ne. Hodnota aktiv je v případě věcí a majetku vyjádřitelná náklady vynaloženými na jejich pořízení. U mnohých „aktiv“ je však velmi obtížné hodnotu vyčíslit – jedná se například o budoucí cenu zboží na trhu nebo o hodnotu specifického výrobního postupu, hodnotu kvalifikované pracovní síly, odborné zkušenosti atd. Pro oblast činností, kterou se zabývá

tato práce – tedy bezpečnost a ochrana zdraví při práci s mládeží, jsou hodnoty aktiv – tedy duševní a fyzické zdraví dětí, finančně v podstatě nevyčíslitelná.

Při vytyčování hranic analýzy je třeba mít na mysli oblast činností, ve které chceme rizika identifikovat a zamezit jim zcela, či je omezit na minimum a co nejbližší specifikovat aktiva, která chceme ochránit.

Aktiva je možno seskupit na základě nějakých shodných znaků – např. dopravní prostředky, IT, zabránění mechanickým úrazům a zraněním atp.

Dalším krokem je identifikace hrozeb. Abychom riziko mohli blíže analyzovat, musíme ho nejprve jako riziko rozpoznat. K tomu může dojít na základě předchozí zkušenosti, porovnání s obdobnými situacemi, na základě jejich vztahu ke zvoleným aktivům, studiem obdobných průzkumů, dotazníky a rozhovory např. se zaměstnanci či jinak zúčastněnými osobami. Je možno využít i metod jako je brainstorming nebo metoda Delphi (Metoda Delphi je jednou z kvalitativních metod analýzy rizik; spočívá v řízeném kontaktu mezi experty hodnotící skupiny a představiteli hodnocené organizace formou dotazníku).

Pokud tedy máme k dispozici seznam hrozeb, můžeme je vztahovat k jednotlivým aktivům. Hodnotíme úroveň zranitelnosti (míra citlivosti vůči danému riziku), úroveň hrozby (míra nebezpečnosti) a snažíme se najít protipatření, která daným rizikům mohou zabránit.

Důležitým faktorem analýzy rizik je pravděpodobnost jevu – na základě zkušeností a dostupných dat se snažíme určit hladinu pravděpodobnosti, že daný rizikový jev nastane, zda patří do určitého intervalu pravděpodobnosti, či je náhodný a nebo jej můžeme zcela vyloučit. Tento odhad by měl být maximálně kvalifikovaný, nelze zde vycházet z čistě matematických výpočtů pravděpodobnosti, které v praxi navíc často nejsou aplikovatelné. Je třeba vycházet z každodenní praxe a znalosti všech souvislostí v dané množině jevů. Velkou roli zde hraje to, čemu se obecně říká „lidský faktor“ – pravděpodobnost rizika se může mnohonásobně zvýšit či naopak snížit podle toho, kdo konkrétně danou činnost vykonává, vliv mohou mít i materiály, povětrnostní situace, únava, zdravotní stav, přítomnost nových předmětů či osob atd.

Pokud však máme co největší množství výchozích dat nashromážděné, je možno je kvantifikovat a metody matematické statistiky, jako jsou veličiny středních hodnot, rozptylu či směrodatné odchylky, využít.

Z popsaného tedy vyplývá, že výše analyzovaného rizika je dána parametrem hodnoty aktiva, pravděpodobností hrozby a také zranitelností aktiva touto hrozbou.

Metody analýzy rizik

Metody, kterými můžeme rizika analyzovat se v zásadě dělí na kvantitativní a kvalitativní. Cílem analýzy je zjistit stupeň rizika – tento pojem intuitivně vztáhneme k pravděpodobnosti jeho výskytu a definujeme-li riziko jako možnost, že se výsledek naší činnosti odchýlí od žádoucího výsledku, hodnota rizika je dána pravděpodobností výskytu této odchylky.

Při výpočtu pravděpodobnosti se hodnoty pohybují od nuly do jedné – je-li z deseti pokusů vždy jeden chybný, je pravděpodobnost chyby 1:10, tedy 0,1, při osmi z deseti pravděpodobnost stoupá na 0,8 a deset chybných z deseti znamená jistotu, že k chybě dojde, tedy pravděpodobnost 1.

Pro realistickou analýzu rizika je však do celkového hodnocení zahrnout také hodnotu aktiva, které je rizikem ohroženo – pravděpodobnost výskytu povodní je v dané oblasti konstantní, ale míra rizika roste s hodnotou ohrožené věci – je tedy úplně něco jiného, pokud v záplavové zóně postavíme kůlnu na nářadí nebo např. čerpací stanici.

Celková výše rizika je tedy součinem pravděpodobnosti, že riziko bude naplněno a hodnoty způsobené škody. Dalším důležitým faktorem, který hraje při analýze rizik svou roli, je čas. Předpokládaná pravděpodobnost i hodnota aktiva jsou v čase proměnlivé. V různých metodách analýzy rizik mohou tyto veličiny být vyjádřeny buď kvantitativně nebo kvalitativně a nebo v ideálním případě kombinací obou typů vyjádření.

Než přistoupíme k volbě konkrétní metody analýzy, je třeba si ujasnit, kterých „objektů“ se naše analýza bude týkat – tedy definovat cíle zkoumání a zhruba vymezit oblasti ohrožení, které chceme eliminovat – uděláme si tedy jakousi orientační analýzu. Poté můžeme lépe volit konkrétní metodu pro detailní analýzu.

Kvalitativní metody analýzy rizik

Při kvalitativních typech analýz pracujeme s vyjádřením rizika např. v rozsahu škály od 1 do 5 a jednotlivé stupně jsou slovně charakterizovány – např. jedna znamená velmi nízkou pravděpodobnost výskytu a pět běžný, pravidelný výskyt.

Rizika jsou na škálu umisťována kvalifikovanými hodnotiteli z oboru nebo dané organizace, kteří se při hodnocení vzájemně neovlivňují. Analýza rizik tedy obvykle probíhá formou dotazníku nebo doplňováním do připravené tabulky potenciálních rizik

atp, k dispozici jsou databáze informací, ve kterých je metodika provádění analýzy již zpracována a jsou dány k dispozici údaje z podobných oblastí.

Mezi nejrozšířenější kvalitativní metody patří metoda účelových interview neboli metoda Delphi. Tato metoda využívá řízených interview mezi členy hodnotící skupiny a zástupci hodnoceného subjektu. Jsou to rozhovory, kde část otázek je pevně stanovena a část variuje podle oboru činnosti a zařazení daného dotazovaného.

Účastníci interview nemají v průběhu rozhovorů žádný kontakt a tím ani možnost ovlivňovat své výpovědi. Do otázek je možno zařadit i konkrétní dotaz na případnou finanční ztrátu a pokusit se ji tak kvantitativně vyjádřit. Cílem je zjistit, co se může stát a za jakých okolností.

Účastníkům rozhovorů je po jejich vyhodnocení dána možnost vyjádřit se k vypracovaným závěrům a akcentovat tím určité podstatné skutečnosti.

Kvantitativní metody analýzy rizik

Tento typ metod analýz je dnes používán především v oblasti bezpečnosti informačních systémů organizací. Jsou to např. metodiky CRAMM, COBRA nebo MELISA.

Metodika CRAMM (CCTA Risk Analysis and Management Metodology) původně sloužila vládě Velké Británie, dnes je ale standardní metodou používanou k získání certifikace ČSN ISO/IEC 13335 o bezpečnosti informačních systémů. Tato metodologie uspořádává aktiva do logicky souvisejících skupin a stanovuje potenciální hrozby. Pro jednotlivé skupiny jsou stanoveny úrovně zabezpečení a navržena opatření k eliminaci rizik. Jedná se o velmi technické oblasti aktiv, jejichž hodnota je kvantitativně vyjádřitelná a opatření k eliminaci rizik jsou také převážně technického nebo správního rázu.

Existují však i obecnější metodiky kvantitativní analýzy, které lze použít v širší oblasti analýz rizik. Je to např. metodika @RISK, kde nejisté hodnoty se v tabulkách nahrazují funkcemi představujícími potenciální rozsah hodnot. Můžeme také využít systémy, které automatizují zpracování vytvořených dotazníků a pomohou nám tak statisticky vyhodnotit rizikové faktory (RiskPAC).

V kvantitativních metodách se často pracuje s modely systémů a organizací spíše než s reálnými objekty.

Podle toho, kolik faktorů je kvantifikováno pro výpočet, rozdělujeme kvantitativní metody na dvoufaktorové a třífaktorové.

Další metody analýzy rizik

Organizace však mají k dispozici celou řadu metod, které nelze takto formalisticky zařadit jako čistě kvalitativní či kvantitativní a nebo se jedná o metody analýzy, které nejsou primárně určené pouze k analýze rizik, ale i dalších aspektů fungování organizace.

S ohledem na rizika můžeme použít např. i stromový diagram. Jedná se o metodu systematického rozkladu celku na dílčí části používanou jinak k popisu struktury systému. Graficky se zde zaznamenávají struktury hierarchického uspořádání organizace, vzájemné vztahy dílčích celků, informační toky atd. Je tak možno získat rychle představu o fungování organizace a o potenciálních slabínách a mezerách v prevenci rizik.

Dalšími metodami použitelnými alespoň k určitým fázím analýz rizik jsou např. brainstorming, panelová diskuze, metoda regresní a korelační analýzy, metoda scénářů atd.

Empirická část

Cíle

Cílem empirické části je poznat strukturu a fungování vybraných NNO z hlediska bezpečnosti a ochrany svěřených dětí na straně jedné a zaměstnanců a dobrovolníků na straně druhé, nezanedbatelná rizika jsou také spojena s ohrožením majetku. Pro srovnání budou vybrány dvě malé organizace do 200 členů a dvě velké, celostátní organizace.

Autorka práce předpokládá, že větší organizace s propracovanou strukturou a jistějším finančním zázemím mají zároveň propracovanější systém zajišťující bezpečnost všech zúčastněných a prevenci rizik. Menší organizace existující po kratší dobu řeší zásadní existenční problémy spojené s financováním své činnosti, hledáním vhodného personálu a klientů nebo odběratelů svých služeb. Je možné, že v důsledku toho, budou otázky bezpečnosti odsunuty na později nebo dále v pořadí důležitosti.

Metodami zkoumání bude polostrukturovaný dotazník a rozhovor s vybranými zástupci organizace, členy a pokud možno i rodiči. Dále také zjevné pozorování při činnostech daných sdružení a v prostorách a na pozemcích k činnostem používaným.

Půjde o to posoudit, do jaké míry se organizace zabývá:

- obeznámením svých pracovníků i svěřenců se zákonnými normami a jejich dodržováním,
- nad rámec zákonných předpisů analýzou a prevencí rizik,
- jaké metody zde aplikuje,
- jak jsou účinné.

Analýza bude vycházet z předpokladu, že existují dvě roviny problematiky zajištění bezpečnosti – jedna je tvořena legislativními požadavky a případným rizikem spojeným s nedodržením závazných předpisů a druhá rovina souvisí s typem provozované činnosti, která je svou specifičností spjatá se specifickými riziky a jejich prevence je umožněna především každodenní praxí v daném oboru činností.

Z hlediska obou těchto rovin je nejrizikovějším obdobím samotný počátek činnosti organizace. Pro to, aby vyhověla legislativním požadavkům nemá začínající organizace obvykle dostatek financí a nemůže si dovolit kvalifikovaného poradce. Může to mít za následek, že v počátečním období by případné selhání, úraz nebo škodná událost mohly vést k žalobě a následně likvidaci organizace nebo přinejmenším k osobním neštěstím.

Tato nebezpečná fáze je však často překlenuta onou silou pionýrského nadšení a skutečností, že hladina vzájemné důvěry a soudržnosti je velmi vysoká. Budovatelského období se účastní samotné jádro organizace a bere na sebe všechna rizika až s naivní odhodlaností.

Druhá rovina souvisí se zkušenostmi, které začínající organizaci logicky chybí. Obvykle však organizaci zakládají lidé, kteří své zkušenosti přinášejí s sebou z předchozích působišť, nejsou to úplní nováčci v oboru – často je to školství nebo prostředí podobné neziskové organizace. Velké množství preventivních opatření a bezpečnostních zásad tedy přinášejí s sebou a automaticky je využívají.

Na základě zjištěných informací bude dalším cílem práce pokusit se aplikovat metodu analýzy rizik používanou v konkrétním výrobním závodě na práci vybrané NNO a zjistit tak, zda metodika užívaná v komerčním sektoru může do jisté míry vyhovovat potřebám neziskového sektoru pracujícího s dětmi a mládeží.

Analýze budou podrobeny čtyři organizace. Dvě menší působící lokálně a dvě větší působící celorepublikově.

Organizace č. 1

První analyzovanou organizací je občanské sdružení „Centrum pro všechny“, které existuje od roku 2005 a jako hlavní činnost ve svých stanovách uvádí:

- respitní péči
- integrační aktivity
- volnočasové aktivity
- outdoorové aktivity
- zážitkovou pedagogiku
- dobrovolné služby

a informování veřejnosti o činnosti.

Vznik sdružení byl v samém počátku inspirován potřebou rodičů dětí ze speciální školy, kteří hledali pro své děti nějaké smysluplné volnočasové aktivity, které by zároveň splňovaly specifika dětí s kombinovanými vadami.

Tohoto úkolu se nakonec ujala jedna z učitelek speciální školy a založila spolu se dvěma dalšími občanské sdružení za tímto účelem.

Jedná se zde tedy o občanské sdružení, které vzniklo jako velmi malé uskupení o třech až deseti členech, takto fungovalo přibližně rok a v druhém roce své existence se rozrostlo na nějakých 50 členů.

V těchto prvních dvou letech existence se jednalo spíše o sdružení vzájemně prospěšné – relativně úzká skupinka lidí se specifickými potřebami našla někoho, kdo jim byl schopen nabídnout požadovaný typ služeb a za tímto účelem se sdružili.

V tomto typu společenství fungovaly velmi úzké osobní vztahy a vysoký stupeň důvěry k organizátorce aktivit, zároveň zakladatelce sdružení a zároveň učitelce většiny docházejících dětí. „Se všemi jsem se znala a všichni věřili mně, že dělám s jejich dětmi vše podle svého nejlepšího svědomí“, říká sama tato zakladatelka.

Aktivity sdružení spočívaly v pravidelném setkávání jednou týdně při arteterapii a pohybové terapii, víkendových akcích, kdy rodiče s dětmi vyráželi na celý víkend arteterapie a pohybové terapie a zatímco o děti bylo postaráno, rodiče se mohli alespoň po nějakou dobu věnovat svým věcem; a dále to bylo tzv. „hlídáníčko“, tedy možnost nechat dítě pod dohledem vychovatelky a mít prostor k vyřízení např. úředních záležitostí či na další vzdělávání a pod. Dnes leták sdružení nabízí asi 15 produktů, ze kterých si veřejnost může vybrat – od wellness víkendů až po terapeutickou diskuzní skupinu rodičů postižených dětí.

Občanské sdružení má dnes tři zaměstnance, výkonným orgánem je tříčlenná rada sdružení, která se částečně kryje se jmenovanými zaměstnanci a pro vícedenní aktivity má sdružení k dnešnímu dni asi padesáti člennou databázi dobrovolníků, které obesílá e-maily a SMS na jednotlivé akce asi měsíc až dva dopředu. Členů sdružení už je dnes ke dvěma stovkám.

Při akcích sdružení se tedy můžeme setkat s následujícími typy vztahů k organizaci:

- dobrovolník
- zaměstnanec
- člen (rodič nebo dítě)
- vlastní odběratel služeb (rodič nebo dítě).

Potřeba zabývat se otázkami bezpečnosti při činnostech s dětmi se objevila v době, kdy se vícedenních aktivit začalo účastnit větší množství dětí a, jak sama předsedkyně OS uvádí, „objevili se už i rodiče, se kterými jsem si netykala“. Potřeba pevně nastavených pravidel se tedy objevuje přesně v momentu, kdy klesá hladina důvěry. Organizace se v tu chvíli začíná vymezovat jako subjekt vůči odběratelům služeb, jako něčemu vnějšímu,

do té doby byli všichni na jedné lodi a v případě nehody nebo zranění by všichni hledali společnými silami pomoc a řešení. Náhle je zde však obava, že by se také hledala vina, zkoumala správnost postupů a dostatečnost preventivních opatření.

Školení zaměstnanců a dobrovolníků v oblasti bezpečnosti

První překážkou na cestě k dokonalému systému BOZP v neziskové organizaci je absence zisku, který by v tomto smyslu bylo možno investovat. Organizace se tedy snaží vystačit se svépomocí a spoluprací s ostatními neziskovými organizacemi.

V tomto případě se zdrojem pomoci a informací stala jedna z matek, která je kvalifikovaným bezpečnostním technikem ve výrobním podniku. Ta zpracovala pro organizaci písemný materiál „Zásady BOZP v organizaci“, který je k dispozici všem zaměstnancům, dobrovolníkům i rodičům. Tato osoba také jednou ročně školí všechny zaměstnance a další zájemce v legislativě BOZP. O tomto školení existuje každoročně zápis s podpisy všech zúčastněných. Nově přichozím zaměstnancům je k dispozici zmíněný písemný materiál.

Specifická situace nastává u vícedenních aktivit, jako jsou víkendovky a letní tábory – tábory se většinou účastní děti bez rodičů a také mnohem větší počet dobrovolníků tak, aby poměr dospělých k postiženým dětem byl 1:1 a 1:4 u dětí bez postižení. Dobrovolníci se často rekrutují ze studentů střední zdravotnické školy, kteří tuto činnost mohou využít jako praxi v oboru a zároveň mohou nabídnout praktické znalosti a odbornou péči dětem, které takovou potřebují. Sdružení má k dispozici adresář dobrovolníků, se kterými po celou dobu své existence nějak spolupracovalo a ty oslovuje pro své plánované akce – jsou to tedy často lidé, kteří již prošli určitými školeními a praxí.

Před začátkem tábora mají všichni dobrovolníci nástup o dva dny dříve a procházejí intenzivní přípravou týkající se programu tábora, ale především se seznamují i s diagnózami a specifiky účastníků do té míry, jak je to v zájmu bezpečného provozu a péče v průběhu tábora nutné.

Dobrovolníci sami předkládají čestné prohlášení o trestní bezúhonnosti a potvrzení o bezinfekčnosti, dostávají k prostudování v písemné formě materiály se zásadami bezpečnosti na táboře.

Před nástupem na tábor vyplňují rodiče velmi propracovaný dotazník, kde uvádějí:

- doporučení, čemu se má asistent věnovat, co dítě dělá rádo, kde je třeba pomoci např. při hygieně,
- co s dítětem dělat nemá, co nemá rádo, co by se mu nemělo nabízet,

- souhlas s koupáním na koupališti,
- souhlas s focením a použitím fotografií v propagačních materiálech sdružení,
- souhlas s užíváním užitkové vody, která neodpovídá hygienickým normám,
- souhlas s používáním trampolíny.

Je jim také doporučeno uzavření úrazového pojištění. Pokud se nejedná o členy sdružení, hromadné pojištění se na ně nevztahuje.

Co se týče zajištění BOZP obecně, zaměstnávají větší firmy specialistu – bezpečnostního technika a pro menší firmy existuje nabídka těchto služeb od externích firem, které školitele za zaměstnanci pošlou a vypracují i písemné materiály se zásadami BOZP ušitými na míru dané firmě. Jedná se však o roční náklady v řádu desítek tisíc u středně velké firmy a to si běžná nezisková organizace nemůže dovolit. Funkci bezpečnostního technika tedy zastává jeden ze zaměstnanců nebo rady sdružení.

Tak je tomu i zde. Tříčlenná rada sdružení jmenuje na období tří let osobu ze svých řad, která je za tuto oblast zodpovědná – toto řešení však bylo platné pouze na papíře, z bezprostředního rozhovoru vyplynulo, že vlastně nikdo neví, kdo tou jmenovanou osobou je. Reálně se ale touto problematikou zabývala předsedkyně sdružení, která je shodou okolností na částečný úvazek zároveň správkyní dané budovy pro místní organizaci Junáka, která ji vlastní.

Poučení dětí a rodičů o bezpečnosti

Rodiče a děti jsou se základními pravidly bezpečnosti seznámeni na úvod činnosti každého kroužku, pro nově příchozí se však již žádné další nekoná. U činností provozovaných v organizaci však také žádná zvláštní rizika nehrozí a rodiče postižených dětí jsou si velmi dobře vědomi rizik, která běžné prostředí a činnosti pro jejich dítě představují. Pro případ úrazu je v budově vždy k dispozici kniha úrazů a záznam o úrazu pro pojišťovnu.

Jinak je tomu u vícedenních akcí – rodiče s dětmi se účastní tzv. „víkendovek“, kde je režim poněkud odlišný od krátkodobých odpoledních aktivit. Jedná se o pobyt v novém prostředí, často za účasti dětí, které se běžných pravidelných aktivit sdružení neúčastní. Na začátku pobytu tedy probíhá společné setkání všech účastníků, kde jsou přítomni stálí zaměstnanci, dobrovolníci, rodiče a děti, je popsán plánovaný program a také nastavena pravidla pro bezpečný provoz. Vícedenních akcí se také vždy účastní zdravotník a rodiče musí předložit doklad o bezinfekčnosti dítěte.

Děti, které se účastní táborů samostatně, jsou obvykle ve věkovém rozmezí od 7 do 13 let a nejsou nijak formálně školeny, je jim jen velmi neformálně sdělen jakýsi „táborový řád“ stanovující hranici, za kterou se nesmějí samy vydávat, časový režim a nabízené aktivity. Protože zde však funguje v podstatě pro každého účastníka jeden asistent, je dohled neustálý a přítomni jsou dva zdravotníci.

Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování

Jak již bylo řečeno výše, budova, ve které se většina organizovaných aktivit odehrává je v majetku Svazu českých junáků a skautek. S touto organizací je sepsána smlouva o propůjčení prostor k užívání za stejných podmínek, jako pro místní skautské oddíly.

Správce budovy se stará o předepsané pravidelné revize budovy i jejích zařízení, např. hasicí přístroje.

Hlediska bezpečnosti v této organizaci také značně definují výběr nábytku, hraček a pomůcek používaných k výtvarným a terapeutickým aktivitám. Vše musí odpovídat věku dané skupiny dětí, tvrdé hrany a ostré rohy musejí být chráněny ochrannými rohy nebo musejí být zaoblené – tuto podmínku mnohý darovaný nábytek nesplňoval a bylo třeba to vyřešit – opět většinou svépomocí od šikovných tatínků.

Zvláštní důraz je kladen na hračky v dětském koutku na hlídání. Zde mohou maminky své ratolesti v průběhu dne ponechat pod dozorem a samy vyrazit např. za nákupy, vzděláváním nebo nějakou prací. Dozor vykonávají kmenoví zaměstnanci organizace, kteří absolvovali i kurz první pomoci a jsou kvalifikovaní, jedná se však často i o děti velmi malé, kolem 3 let věku a je třeba hlídat i takové věci, jako je nebezpečí spolknutí, popř. dušení se menšími předměty.

Pojištění

Pojištění je opatření, které může zamezit nebo zmírnit negativní dopady škodných událostí. Z pestré škály nabízených produktů toto občanské sdružení nejprve sáhlo po pojištění majetku pro vícedenní akci – letní tábor. Pojištění bylo uzavřeno asi dva týdny před odjezdem a uhradil ho dobrovolný soukromý dárcce. V průběhu tábora vichřice zničila nově zakoupené stany, přístřešek, který sloužil jako jídelna a další movitý majetek sdružení. Bez náhrady, kterou pojišťovna bezodkladně vyplatila, by asi nebylo snadné

nějaký další tábor zorganizovat. Po takové zkušenosti je sehnání prostředků na úhradu pojistného pro sdružení prioritou.

V posledních dvou letech hradí sdružení z členských příspěvků také skupinové úrazové pojištění všech členů a pro své zaměstnance pojištění odpovědnosti za škody.

Analýza rizik

V organizaci neexistuje žádný propracovaný systém analýzy rizik. Při prevenci se vychází z každodenní zkušenosti, spíše v bezprostřední reakci na vyvstalé potřeby a nedostatky. Pokud některý zaměstnanec nebo člen organizace spatřuje v některé z činností nebo v okolním prostředí nějaké riziko, oznámí ho obvykle předsedkyni sdružení. Sbor vedoucích a zaměstnanců má jednou měsíčně společné porady, kde je možno nebezpečí či rizika zhodnotit a navrhnout vhodná řešení.

K systematické analýze rizik nedochází ani při plánování letních táborů. Opět se vychází spíše přirozeně ze zkušenosti a znalosti prostředí, protože tábory se již po řadu let konají na stejném místě. Analyzují se však rizika zdravotní plynoucí ze specifík postižení některých dětí – např. možnost záchvatu u epileptiků apod.

Přímo při společném vyplňování dotazníku však zaměstnanci o podrobnější analýzu projeví zájem a dohodli se, že příští společné setkání této problematice věnují. Objevil se hned také jeden podnět – pozemek kolem budovy ústí brankou do velmi rušné ulice, při příchodu nebo odchodu nechávají rodiče často branku nedovřenou a bylo by velmi snadné pro tříleté dítě vyběhnout brankou ven a hrozilo by mu tak velké riziko střetu s automobilem na rušné komunikaci.

Organizace č. 2

Druhá organizace patří počtem členů mezi menší organizace. Jedná se o občanské sdružení Království Danar, které svou činnost zahájilo v roce 2003. Členství je individuální a členem se může stát osoba starší 15 let, která se ztotožní s cíli občanského sdružení a bude usilovat o jejich plnění.

Cíle sdružení jsou definovány takto:

„Občanské sdružení Danar je neziskovou organizací zabývající se historicko řemeslně vzdělávacími aktivitami s cílem pozitivně ovlivnit zejména mladou generaci. V současné době nabízí mnoho originálních aktivit a programů s důrazem na vzdělávací charakter a odlišnost od konzumní zábavy.“ (OS Království Danar, 2003)

Svým členům a odběratelům služeb nabízí následující aktivity:

Ukázky řemesel – jedná se o ukázky středověkých řemesel s dobovými nástroji a vybavením.

Historické hry - tradiční historické zábavné hry vyšších i nižších vrstev určené pro děti i dospělé.

Exkurze v centru - dvouhodinová exkurze Historicko řemeslně vzdělávacího centra Šelmberk spojená s výkladem.

Pro školy a mládež – tři naučně vzdělávací programy pro skupiny přibližující život ve středověku

Dětský tábor - čtrnáctidenní letní tábor v centru Šelmberk se středověkou tematikou pro děti ve věku od 8 do 15-ti let.

Školy šermu - víkendové či několikadenní školy scénického šermu mečem, kordem a jinými zbraněmi pro zájemce všech věkových kategorií, začátečníky i pokročilé.

Akce pro veřejnost - v prostorách Historicko řemeslně vzdělávacího centra Šelmberk se každoročně uskuteční několik jednodenních i několikadenních akcí pro veřejnost, které mohou navštívit návštěvníci všech věkových kategorií.

Soutěže řemeslníků – jedná se o mezinárodní soutěž mladých řemeslníků v oborech jako je kovářství nebo předení na kolovratu.

Obchod U tří lapků – nabízí produkty středověkých dílen Danaru.

Členství v tomto sdružení je chápáno a pojímáno jinak, než je tomu v ostatních třech analyzovaných organizacích – členové jsou ti, kteří na sebe berou vzdělávací a osvětové cíle Danaru jako aktivní nositelé a spoluvůrci hlavní myšlenky. V současné době je takových členů 10. Děti a mládež, kteří se účastní akcí pravidelně, ani široká veřejnost, která na akci přichází jednou nebo nárazově, netvoří členskou základnu sdružení. Existuje však ještě čistě danarský druh členství, který nemá žádný legislativní základ, umožňuje však dětem být součástí danarského společenství – mohou se stát občany Danaru. Takových stálých občanů říše má Danar asi 25 až 30. Každý nový občan si pro sebe volí nové danarské jméno a pracuje na své nové identitě – přísluší k jednomu ze tří klanů, specializuje se na určité řemeslo a může získávat i jisté společenské funkce v království.

Školení vedoucích a členů v oblasti bezpečnosti

Jak je patrné z výčtu aktivit, zabývá se tato organizace velmi pestrá škálou činností, které se zcela cíleně orientují na život a řemesla období středověku. Při každodenním životě, při řemeslné výrobě, práci na zahradě i v kuchyni se snaží všichni zúčastnění životu ve středověku co nejvíce přiblížit. To představuje v oblasti zajištění bezpečnosti a prevence rizik zcela jedinečnou výzvu. Slovní spojení „bezpečný středověk“ je totiž samo o sobě protimluv.

Můžeme říci, že 90% aktivit se odehrává v jedné lokalitě – okolí zříceniny středověkého hradu Šelmberk, kde svépomocí vzniklo množství replik středověkých staveb, včetně dřevěného opevnění – všechny tyto stavby vznikají vlastními silami a za přispění stálých občanů Danaru i příležitostných účastníků „víkendovek“. Víkendy jsou obvykle zaměřené na jedno z řemesel nebo umění nebo se jedná o víkend „pracovní“, kdy jde především o údržbu budov, tesařské práce na opevnění, obhospodařování bylinné zahrady atd. Děti se podle věku a schopností účastní všech těchto prací a je až k nevíře, co všechno pod vedením jednoho nebo dvou zkušených a řemeslně zručných dospělých dokáží. Kromě středověkých řemesel si tak postupně osvojují i instalatérství, malířství pokojů, kuchařství, klempířství atd.

Funkci vedoucího na víkendových akcích nebo táborech může v zásadě zastávat pouze člen občanského sdružení. Všichni členové jsou periodicky (jednou ročně) proškolení v oblasti bezpečnosti při práci s dětmi dle speciální příručky oddílu organizace Kondor „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci s dětmi a mládeží“ (<http://usi-zelenaci.ctrnaetka.cz/download/bezpecnost.pdf>, 15.12. 2009), která je volně k dispozici na internetu a plně vyhovuje potřebám OS Danar. Školitelem je jednatel OS a o školení je písemný záznam s podpisy účastníků.

Co se týče organizace letního tábora, mají vždy alespoň dva vedoucí akreditovaný kurz MŠMT pro hlavní táborové vedoucí. Na každém táboře je přítomen zdravotník, na víkendových akcích to není pravidlem, v budově je však plně vybavená lékárnička.

Při práci s nářadím jako jsou elektrické pily, vrtačky, hoblíky atd. podepisují starší děti, které s nimi pracují (15 let a výše), že byly seznámeny s návodem k obsluze a základními bezpečnostními opatřeními.

Jednatel OS, který je za otázky bezpečnosti odpovědný a vykonává i funkci tzv. bezpečnostního technika, bere celou věc velmi odpovědně a absolvoval na toto téma řadu školení pro firmy a bezpečnostní techniky firem. Práce s dětmi má samozřejmě v tomto

ohledu svá specifika a OS Danar má ve svém programu činnosti, které jsou z hlediska bezpečnosti velmi náročné: škola šermu, tesařství a kovářství s dobovými, středověkými nástroji a technikami, noční hry atd.

Skutečností je, že žádný letní tábor se zatím neobešel bez zranění vážnějšího druhu, jako jsou zlomené končetiny, vymknuté kotníky, ale i tržné rány hlavy atd. Zdravotník zde má velmi důležitou funkci a polní nemocnice má vždy několik lůžek obsazených.

OS Danar však nikdy nemělo žádné neshody nebo dokonce žaloby ze strany rodičů. V přihlášce na tábor je doslovně uvedeno, že tábor je fyzicky náročný a určený pouze dětem v dobré kondici, rodiče v přihlášce podepisují souhlas s celou řadou skutečností, jako je např. účast na nočních hrách v terénu, nočních hlídkách, prací s nástroji, zacházením s ohněm atd.

Hodně zde záleží na vedoucích a jejich schopnosti odhadnout síly a zkušenosti jednotlivých dětí. Vedoucí zde hodně spoléhají na občany Danaru, kteří mají osvojeno mnoho schopností z víkendových akcí a mohou jít ostatním vzorem, pomáhat jim a radit.

Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech

Proškolení dětí nemá takto formální charakter a není o něm ani žádný zápis. Dětem je před začátkem akce popsán program a dány limity pohybu v okolí tábora nebo základny Danaru. Je však běžné, že starší děti (kolem 15 let) přijíždějí a odjíždějí z akcí samostatně z nejbližší obce, která je vzdálena přibližně 3km (rodiče jsou s tímto obeznámeni, nepodepisují žádný souhlas). V rámci táborových her je také zcela běžné, že děti se v menších skupinkách – „klanech“ pohybují samostatně v dost širokém okolí. Skupinky jsou však sestaveny tak, aby v každé byl jeden dlouholetý danarský občan, který má mladší děti na starost.

Jako nejlepší prevence zde funguje především princip vzájemného předávání zkušeností, automatický dohled starších nad mladšími, pevná přátelství a spoleh jeden na druhého.

Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování

Budovy (hájovna a zřícenina hradu) a pozemky, které OS Danar využívá jsou v majetku obce a OS získalo dlouhodobou nájemní smlouvu k těmto nemovitostem. Tato

skutečnost umožňuje dlouhodobé plánování a také získání dotací na rozvoj vzdělávacího a naučného programu o životě ve středověku. Vnitřní vybavení budov, ale i většina vedlejších budov je již v majetku OS Danar.

O vybavení budov hasicími přístroji, požárními a evakuačními řády a evakuačními značkami se stará bezpečnostní technik OS, stejně jako o potřebné revize. Součástí budovy hájovny je také kuchyň, kde jsou připravována všechna jídla jak na víkendové akce, tak po dobu letních táborů. V kuchyni by se měly po tu dobu vyskytovat pouze osoby, které mají zdravotní průkaz. Skladovací prostory potravin odpovídají hygienickým normám. Těm však neodpovídá místní voda – veškerou vodu určenou ke konzumaci je tedy třeba dopravovat v cisternách z blízké obce.

Ve všech prostorách hájovny se topí kamny na tuhá paliva, ve společenské místnosti je otevřený krb, je zde tedy třeba dbát zvýšené opatrnosti s ohledem na možný vznik požáru. Tato situace přichází v úvahu pouze o víkendových akcích, v letním období, kdy probíhají tábory a jsou přítomny i nepoučené děti, se tyto prostory nevytápějí. Jinak je za topení zodpovědný vždy jeden ze starších chlapců, který má na pomoc někoho z mladších. Děti jsou poučeny ohledně „bezpečnostní zóny“ kolem kamen, aby nedošlo ke vznícení např. oděvu.

Pojištění

OS Danar zajišťuje úrazové pojištění pro účastníky víkendových akcí i letních táborů. Pojištění je hrazeno z kurzovního, které je vybíráno od každého účastníka přihlášeného na víkendovku nebo jinou jednorázovou akci a z poplatku hrazeného za pobyt na táboře.

Organizace nevyužívá úrazového pojištění nabízeného ČRD – není ani členem této zastřešující organizace.

Co se týče pojištění budov a movitého majetku, nezajišťuje OS Danar toto žádným způsobem, ani nemá informaci, zda majitel budov – tedy obec – budovy nějakým způsobem pojišťuje.

Organizace využívá možností prevence dopadu negativních událostí prostřednictvím pojištění jen velmi málo a nad existujícími možnostmi se zatím příliš nezamýšlela. Je to do značné míry způsobeno nedostatkem finančních zdrojů pro tyto účely a také tím, že tuto investici nepovažuje za svou prioritu. Většinu vybavení, zařízení budov, okolních staveb atd. si zbudovali vlastními silami a dobře vědí, že to kdykoli

dokáží znovu – existuje zde silná sebedůvěra ve vlastní schopnost regenerace po krizových událostech. Tato schopnost se již vícekrát osvědčila v praxi.

Existují ovšem i rizika, která by mohla být pro většinu NNO ve svých důsledcích likvidační – např. žaloba o náhradu škody v případě vážného zranění nebo zničení veškerého majetku případnou živelnou katastrofou.

Analýza rizik

Z výše popsaných aktivit OS Danar vyplývá, že potenciální rizika – tedy míra rizikovitosti je pro tuto organizaci značná. Vyplývá to z šíře a hlavně specifčnosti provozovaných aktivit. Výhodou je, že většina vedoucích má předchozí pedagogickou praxi a to, že sdružení neopomíná kontakt a osobní práci s rodiči, kteří jsou s činností poměrně podrobně seznámeni, jsou také zváni na akce a v přihláškách a informačních materiálech jsou možná rizika otevřeně uváděna.

Rodiče tedy předem vědí, co jejich děti čeká a oni nejlépe dokáží odhadnout, co je pro jejich dítě vhodné a co ne.

Sdružení nemá vypracovanou žádnou metodiku analýzy rizik, podle které by pravidelně postupovalo, všechny akce jsou ale velmi pečlivě připravovány a to s velkým ohledem na individuální zájmy a schopnosti jednotlivých dětí. Vedoucí mají hlubokou znalost pravidelně dojíždějících dětí, včetně jejich rodinného zázemí, případných zdravotních problémů nebo omezení, specifických zájmů a schopností. To jim potom slouží jako účinný nástroj pro prevenci možných rizik výběrem vhodných činností a úkolů pro dané dítě.

Ačkoli k formální analýze rizik nedochází, vedoucí se ke společným poradám scházejí téměř každý víkend a prevence rizik je přirozenou součástí těchto rozhovorů.

Celé jejich úsilí by ale získalo úplně novou rovinu, kdyby si rizikové oblasti rozčlenili a jednotlivé činnosti alespoň zařadili na stupnici rizikovitosti.

Organizace č. 3

Další analyzovanou organizací je Česká Obec Sokolská, která existuje od roku 1862 a má celorepublikovou působnost. Je to tedy jedna ze dvou větších organizací v tomto průzkumu. Tělocvičné jednoty Sokol jsou sdruženy do 42 sokolských žup. Jednotlivé místní pobočky fungují jako organizační složky občanského sdružení a župa,

kde průzkum probíhal má 600 členů. Celkově má organizace v České republice na 180 000 členů. Členy organizace jsou fyzické osoby bez omezení věkem, pohlavím či čímkoli jiným, členství je tedy otevřené a vítány jsou všechny věkové kategorie. Tomu také odpovídá širší nabízených aktivit. Celkově ale můžeme říci, že se vždy jedná o činnosti provozované v sokolovně nebo specializovaných tréninkových prostorách, jako jsou fitness studia, horolezecké stěny nebo kurty, jedná se však vždy o tělovýchovnou činnost.

Cíle organizace jsou ve stanovách formulovány takto:

„2.1. Posláním ČOS je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů a vychovávat je k čestnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa.

2.2. ČOS vychází při uskutečňování tohoto cíle z odkazu Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera.

2.3. Cílem činnosti České obce sokolské je přispívat ke zvyšování duchovní, kulturní a fyzické úrovně naší demokratické společnosti prostřednictvím tělesné výchovy a sportu, výchovy k mravnosti, společenské a kulturní činnosti.“ (ČOS, 1990).

ČOS je organizací s dlouholetou tradicí a přestože její kontinuita byla komunistickým režimem přerušena, sokolovny byly vždy místy, kde byly tělovýchovné činnosti provozovány a funkční řád a pravidla bezpečnosti se zde postupně vyvíjela dle potřeb. Po obnovení činnosti měla Obec Sokolská tedy v tomto ohledu částečně na co navázat. Budovy i vybavení však bylo mnohdy v dezolátním stavu, léta neobnovované a zastaralé.

Velkou výhodou této organizace oproti jiným neziskovým organizacím je i skutečnost, že každá župa má své správní centrum, kde je několik stálých zaměstnanců a i někteří cvičitelé a trenéři jsou částečně profesionalizovaní. Organizace tedy má poměrně silné finanční zázemí, je stabilně dotovaná státem a má i vlastní příjmy z pronájmu budov a členských příspěvků.

Organizačně se ČOS dělí do menších jednotek – tzv. žup, kterých je v České republice 42. Každá z těchto žup má jednoho až dva zaměstnance – tajemníky, kteří jsou placeními činovníky a mají na starost např. styk s veřejností, legislativní kompatibilitu, organizaci školení, úřední agendu atd.

Co se však týče jednotlivých oddílů, můžeme říci, že v rámci Tělovýchovných jednot existuje tématicky téměř všechno – veškeré druhy kolektivních i individuálních sportů, tance od moderních po orientální, šachové kroužky, turistické oddíly i solária.

Je velmi těžké z této směsice udělat soudržnou komunitu, která sleduje alespoň nějaké společné cíle a tak nositeli ducha a vlastních cílů Sokola jsou z nich jen někteří.

Školení zaměstnanců a členů v oblasti bezpečnosti

Systém školení dobrovolných cvičitelů a trenérů je velmi propracovaný a byl akreditován MŠMT. Součástí školení cvičitelů a trenérů je i blok věnovaný bezpečnosti práce – člen výboru TJ má odpovídající kvalifikaci pro provádění školení tohoto druhu. Náplň školení je uzpůsobená specifikům činností v tělocvičně, při sportu a s nářadím, jedná se tedy o metodiku kolektivních her, efektivní poskytování záchrany při cvičení na nářadí a zásady poskytování první pomoci. V učebním plánu školení III. třídy jsou učební bloky nazvané „První pomoc, zdravotní zajištění“ a „Prevence úrazů, právní odpovědnost“. O proškolení cvičitelů v oblasti BOZP existuje prezenční listina.

Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech

Školení, resp. poučení jednotlivých členů, účastníků aktivit, probíhá vždy při zahájení sezóny činností v tělocvičně a také před každou novou činností. Záznamy o tomto poučení se nevedou, ale seznam poučených vyplývá z evidence docházky.

Tyto informace poskytl v dotazníku tajemník jedné z žup a také zaměstnanec organizačního oddělení ústředí ČOS. Starosta jedné z žup však např. na dotaz ohledně školení bezpečnosti nebyl schopen odpovědět a potvrdil pouze, že absolvoval školení BOZP v rámci svého cvičitelského školení někdy v začátcích svého působení. Od té doby, tedy za posledních 5 let žádné další školení v tomto smyslu neproběhlo.

Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování

Většina aktivit ČOS je provozována v budovách a s movitým majetkem ve vlastnictví této organizace, vlastnické vztahy tedy nejsou komplikovány nutností dalších právních vztahů a smluvních uspořádání. Organizace sama odpovídá za stav budov, příslušné revize z hlediska bezpečnosti provozovaných zařízení, vybavení hasícími přístroji a požárními a poplachovými směrnicemi s evakuačními řády.

Pro tyto účely vydalo ústředí ČOS metodické příručky a směrnice zabývající se touto problematikou. Tyto příručky jsou na internetu k dispozici místním organizacím jako vzor pro tvorbu vlastních interních směrnic a řádů. Za provoz budov je v místních

organizacích odpovědný tzv. „sokolník“ – něco na způsob školníka. Ten provádí pravidelnou kontrolu provozovaného nářadí a objednává i odborné revize.

Otázka odpovědnosti za škody se komplikuje směrem ven, tedy v případě pronajímání budovy dalším osobám nebo subjektům. K tomu dochází v případě sokoloven velmi často a nájemní smlouvy obstarává místní organizace ČOS. V takovém případě je majitel budovy odpovědný jak za stav prostor z hlediska bezpečnosti, tak za věci a majetek účastníků (Zákon č. 40/1964, § 433 – 436).

Vybavení a zázemí sokoloven jako veřejných zařízení pro účely sportu se řídí Vyhláškou Ministerstva zdravotnictví v dohodě s MŠMT a MPSV o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, 410/2005 Sb., ze které např. vyplývá, že v budově tělocvičny musejí být k dispozici oddělené šatny, umývárny a záchody a za každých okolností musí být k dispozici lékárnička pro poskytnutí první pomoci při úrazech (obsah lékárničky je k dispozici na stránkách ČOS – viz. příloha č. 5). Tohoto tématu se týká také Směrnice Ministerstva zdravotnictví ČR č. 3/1981 Věst. MZ ČSR, o péči o zdraví při provádění tělesné výchovy, sportu a branně sportovní činnosti (reg. v částce 15/1981 Sb.), která např. předepisuje všem, kteří se aktivně účastní systematické sportovní činnosti, lékařskou prohlídku.

Kromě provozního řádu v tělocvičně, který by měl být přístupný všem, kteří tělocvičnu využívají, vypracovává ČOS také „sportovní řády“, které představují standardizované metodiky a postupy při provozování jednotlivých druhů sportů.

Pro akce v tělocvičně, při kterých jsou přítomni diváci, je zároveň třeba zajistit bezpečnost těchto osob. Tedy vymezit viditelně prostory, kde se mohou a kde se nemají pohybovat a zajistit, že nebudou ohroženi např. hzenými předměty apod.

Z dotazníku se tento systém jeví velmi propracovaný a nedá se mu vytknout jediný legislativní nedostatek. Při návštěvě v konkrétní sokolovně se však celá věc začíná jevit jinak: požární a poplachové směrnice jsou sice vyvěšeny na viditelném místě, evakuační značky však v budově zcela chybí a zázemí šaten a umýváren je dokonalé bludiště. Na stránkách ČOS je možno si přečíst doporučený obsah lékárničky i zdravotnické brašny na akcích, lékárnička však reálně neobsahuje ani polovinu předepsaného zdravotnického materiálu a léků. Jedná se pouze o jeden konkrétní případ, který nevypovídá nic zásadního o celku, je však obrázkem skutečnosti, že dokonalé správní centrum ještě neznamená spásu pro jednotlivé místní organizace a sokolovny. Je vždy zásadní otázkou, zda se najde člověk, který se za tyto věci bude cítit osobně odpovědný

a bude je považovat za důležité. Jinak se ze sokoloven stávají neosobní místa, která mnozí využívají ke svému sportovnímu vyžití, ale v případě nehody nebo škodné události je nakonec vždy třeba dohledat odpovědnou organizaci, resp. osobu.

Pojištění

Pojištění jako forma prevence negativních dopadů rizik je pro ČOS samozřejmostí. Má pojištěn svůj movitý i nemovitý majetek a zaměstnanci, kterých je v ČR kolem stovky, mají zajištěno pojištění odpovědnosti za škody.

ČOS také každoročně uzavírá kolektivní smlouvu o úrazovém pojištění pro všechny své členy a kromě toho jsou uzavírány smlouvy na vícedenní větší akce, jako jsou tábory a slety. Formulář hlášení o úrazu je k dispozici pro každého trenéra či cvičitele a každá sokolovna nebo jiný prostor pro činnosti má knihu úrazů, kam se zapisují veškeré úrazy, které se při činnostech stanou, ať už dětem nebo dospělým.

V praxi se ukázalo, že formulář pojišťovny má u sebe jen málokterý trenér a většinou se vypisuje až den či dva po úrazu, v kanceláři TJ. Také o knize úrazů toho konkrétní cvičitelé mnoho nevěděli, ti svědomitější zase měli svou vlastní jen pro svůj oddíl. Tato skutečnost bohužel znemožňuje použít tyto knihy úrazů ke statistickým účelům – data by nebyla validní (Centrála ČOS má snahu statisticky evidovat úrazy v rámci organizace).

Analýza rizik

Zastřešující organizace ČOS se analýzou rizik zabývá, protože jedním ze sledovaných ukazatelů je v této organizaci úrazovost při činnostech. Vše probíhá na úrovni porad a schůzek s trenéry a cvičiteli - 1-2x ročně. Tyto porady se konají zároveň se školením bezpečnosti. Postřehy a připomínky se sbírají a vyhodnocují, závěry jsou součástí následujícího školení.

Analýza rizik zde částečně probíhá i na zcela materiální rovině, v oblasti kontrol a revizí náradí, kde zjištěné závady mohou být využity pro preventivní opatření do budoucnosti – např. při strategickém rozhodování ohledně nákupu náradí atd.

Organizace č. 4

Čtvrtou organizací je Junák - Svaz skautů a skautek České republiky, občanské sdružení, které je národní odnoží mezinárodní organizace Scoutingu. Na našem území vznikl v roce 1911 a po zákazech činnosti v období fašistické okupace a potom komunistické totality byla činnost v roce 1990 plně obnovena.

Cíle sdružení jsou ve stanovách definovány takto:

„Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.

Skautské hnutí je založeno na třech základních principech:

- povinnost k Bohu, chápaná jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální;
- povinnost vůči ostatním, chápaná jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě;
- povinnost vůči sobě, chápaná jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.“

<http://verejnost.skaut.cz/dokumenty/?act=get&check=0518bf8d03d8d1eb12277bf89f2b9d67&id=17&noinc=1>, 29.12.2009)

Je otázkou, do jaké míry tyto cíle skutečně žijí mezi současnými členy a činovníky jednotlivých středisek – zástupci, kteří odpovídali na otázky v dotazníku je nebyli schopni formulovat a vyjádřili cíle skautského hnutí např. takto: „jde především o to zprostředkovat dětem prožitky ve společenství, v partě – sociální vazby a také pomoc druhým a charita“.

Dnes má toto sdružení na 50 tisíc členů registrovaných v jednotlivých střediscích. Členství je možné přibližně od školního věku až do dospělosti, přičemž jednotlivé oddíly se člení podle věku na Světlušky a Vlčata (od 6 do 10 let), na Skauty a Skautky (10 – 15 let) a Rangers a Roverly (od 15 let výše).

Junák - Svaz skautů a skautek České republiky je organizací, která je součástí celosvětového hnutí, její organizační struktura je tedy velmi propracovaná a zrcadlí se v ní struktury ostatních národních organizací ve světě. Organizační strukturu Junáka tvoří:

- a) Junák (jako celek),

- b) vyšší organizační jednotky (jsou organizačními jednotkami ve smyslu § 6 odst. 2 písm. e) Zákona o sdružování občanů a jednají svým jménem od svého vzniku),
- c) základní organizační jednotky (VOJ se dále člení na další organizační jednotky; zpravidla v rámci územně správního uspořádání, sdružují individuální členy),
- d) zvláštní organizační jednotky

Nejvyšším orgánem sdružení je Valný sněm Junáka a pravomoce dle stanov má také Náčelnictvo Junáka.

Konkrétní středisko Krahujec Nymburk, kde průzkum probíhal, má 100 registrovaných členů, z toho je 60 dětí. Toto středisko bylo založeno v roce 1993 a spravuje celkem tři budovy s klubovny a jedno venkovní hřiště s lezeckou stěnou a prolézačkami.

Školení vůdců a členů v oblasti bezpečnosti

Junák - Svaz skautů a skautek ČR má vypracovaný vlastní systém školení vedoucích. Vedoucí jsou zásadně dobrovolníci jmenovaní do funkcí vedoucích oddílů statutárním zástupcem a Radou místní organizace a musejí projít interním systémem proškolení a zkoušek. Školení základů BOZP a prevence úrazů je součástí tohoto interního školení vedoucích. První úroveň je tzv. čekatelská (může být asistentem vůdce oddílu nebo vést malou skupinku dětí) a druhá je tzv. vůdcovská zkouška (může např. pořádat tábor a toto vzdělávání je akreditováno MŠMT jako dostatečné pro hlavní táborové vedoucí). Zkoušky obsahují poznatky z pedagogiky, psychologie, právních předpisů, zdravotvdy a zásad bezpečnosti. Nutné je též absolvování zdravotnického kurzu. Tím jsou splněny základní legislativní předpoklady a je učiněno zadost očekáváním autorit.

Poučení dětí o bezpečnosti při činnostech

Základní principy fungování Junáka však stojí na dobrodružství, nespoutanosti, svobodě, sejetí s přírodou a snad i troše toho nebezpečí – tyto ideály se nsnadno spojují se zásadami bezpečnosti a už vůbec ne s formalizovaným poučením dětí o bezpečnosti na akcích. Zásady skautingu vycházejí spíš z učení se prostřednictvím zkušenosti a vzoru, metody přežití ve volné přírodě, orientace v terénu, znalost rostlin a živočichů jsou něčím, co děti postupně získávají pozorováním svých starších vzorů, tréninkem a osvojováním.

Také hygienické podmínky často neodpovídají současným normám a požadavkům. Tuto skutečnost vedoucí mohou před akcí řešit informováním rodičů a vyžádáním jejich písemného souhlasu s těmito skutečnostmi – odpovědnost se tím přenáší na rodiče. Ne vždy se tak však děje.

Pozitivním faktem je, že vůdci i členové jsou obvykle velmi sběhlí v tom, co je třeba mít na akci s sebou v lékárnice a tzv. KPZ (krabička poslední záchrany), jsou prakticky orientovaní a zruční a v neposlední řadě spolehliví kamarádi. – Vždyť jsou to právě tyto hodnoty, které se skauting snaží ze všech sil rozvíjet a ty jsou z hlediska bezpečnosti jednotlivce v podstatě klíčové.

Budovy a movitý majetek a jejich bezpečné provozování

Veškeré nemovitosti jsou v majetku centrály Junáka - Svazu skautů a skautek ČR, ta je pouze postupuje k užívání jednotlivým organizačním jednotkám, které jsou potom zodpovědné za údržbu a správu budov, včetně předepsaných kontrol, revizí a vybavení. Každé středisko má svého statutárního zástupce, který má tyto věci na starost – jsou však mnohá střediska, která na předepsané revize např. u hasících přístrojů nemají buď prostředky nebo organizační kapacity.

Podobně je tomu s vyvěšenými požárními a poplachovými směrnicemi – v hlavních budovách jsou na viditelných místech vyvěšeny, ale v menších klubovnách či srubech už nikoli, ačkoli riziko požáru je zde pravděpodobně větší.

Junák - Svaz skautů a skautek ČR získal do svého majetku mnoho nemovitostí bývalého SSM, které byly již dříve využívány pro volnočasové aktivity dětí a mládeže, často však byly tyto budovy v havarijním stavu a byly rekonstruovány svépomocí za účasti mnoha dobrovolníků, stejně tak v současnosti probíhají mnohé opravy svépomocí – nedostatek finančních prostředků je zde velkým omezením a může tak působit na úkor kvality a možná i bezpečnosti nebo vhodnosti pro činnosti dětí.

Pojištění

Všechny budovy v majetku Junáka - Svazu skautů a skautek ČR jsou pojištěny.

Protože je Junák - Svaz skautů a skautek ČR jednou z největších členských organizací ČRD, je úrazové pojištění všech členů a účastníků akcí a to samozřejmě i pro pořádané letní tábory, uzavřeno prostřednictvím ČRD. Pro vůdce a dobrovolníky je

zajištěno také pojištění odpovědnosti prostřednictvím smlouvy ČRDM s Generali Pojišťovnou a.s.

Členové Junáku také často využívají cestovní pojištění, které je součástí skupinové smlouvy s Generali Pojišťovnou a.s., protože jeho členové se účastní mezinárodních aktivit Skautského hnutí.

Analýza rizik

Dospělí dobrovolníci – vůdci jednotlivých oddílů se setkávají na pravidelných schůzkách, kde se plánují jednotlivé akce. Předmětem je i organizace těchto akcí s ohledem na bezpečnost dětí. Organizace však nemá vypracovanou žádnou efektivní metodiku analýzy rizik, ani se tímto tématem na úrovni místních organizací nijak specificky nezabývá. Bezpečnost a její zajištění je přirozenou součástí plánování jednotlivých aktivit.

SWOT analýza současné situace

U dvou z analyzovaných organizací byla provedena SWOT analýza s ohledem na problematiku bezpečnosti při práci. S účastí na SWOT analýze BOZP souhlasila vzhledem k větší časové náročnosti jedna větší a jedna menší organizace. Spolu se dvěma členy OS byla provedena základní analýza vztahená všeobecně na zajištění BOZP v organizaci, která vycházela z dotazníku vyplňovaného organizacemi v první části výzkumu. Cílem bylo upevnit povědomí o otázkách bezpečnosti a formulovat zcela konkrétně pozitiva a negativa současného stavu.

Při analýze se nevycházelo z žádných dokumentů, podkladů či materiálů, ale jen z myšlenek a momentálních nápadů zúčastněných členů OS

SWOT analýza BOZP OS Království Danar:

Silné stránky	Slabé stránky
Nadšení pro věc	Nedostatek financí pro širší záběr pojištění
Zasvěcení rodiče	Ne všichni vedoucí si jsou této problematiky vědomi na stejné úrovni
Jedna zodpovědná osoba s vysokým stupněm znalostí	Mít v pořádku papíry – kniha úrazů, potvrzení od rodičů – chybí nějaká forma kancelářské archivace
Zkušenosti i s organizací větších akcí	
Kmenoví účastníci, kteří jsou již zvyklí na	

určitou praxi	Nedostatečná orientace ve složité legislativě Není, kam se obrátit
<p>Příležitosti</p> <p>Zamyslet se nad otázkou bezpečnosti koncepčně Vypracovat si interní „metodiku“ Zamyslet se, jak určité praktiky přenést na děti Využití zdrojů pomoci z širšího zázemí</p>	<p>Hrozby</p> <p>Velké množství rizikových činností Častá manipulace s otevřeným ohněm Akce pro širokou veřejnost – méně informovaná o rizicích Snižující se fyzická zdatnost a šikovnost dětí</p>

SWOT analýza ČOS:

<p>Silné stránky</p> <p>Velká podpora ústředí a administrativy Mnoho trenérů a vedoucích má praxi ze školství Vysoká míra disciplíny ve sportu obecně Dlouholetá tradice – důvěra rodičů Centrálně organizovaná školení</p>	<p>Slabé stránky</p> <p>Informace z ústředí se do některých oddílů nedostanou Záleží na motivaci jednotlivých vedoucích se o tuto problematiku zajímat Málo příležitostí informovat rodiče např. o požadavcích na bezpečnou obuv, ochranné pomůcky atd.</p>
<p>Příležitosti</p> <p>Více využití informačních ploch jako jsou nástěnky, internetové stránky Mít jednu osobu zodpovědnou za organizování školení, revizí atd. Vyvinout nějaký doklad o poučení dětí o bezpečnosti při základních činnostech v sokolovně Najít nějaké místo, kde budou veškeré materiály a doklady z této oblasti uloženy a přístupné všem vedoucím</p>	<p>Hrozby</p> <p>Množství „hluchých míst“ bez dozoru – chodby, šatny atd. Je těžké „všechno uhlídat“ Možnost skutečně vážných úrazů s celoživotními následky a z toho vyplývající právní důsledky Děti jsou stále méně fyzicky odolné a zdatné – větší pravděpodobnost úrazů Široké spektrum činností – tedy také rizik</p>

Závěry výzkumné části

Výchozím předpokladem prováděného výzkumu bylo, že čím větší organizace se silnějším kořenem v historii společnosti, tím propracovanější bude metodika prevence rizik a pojištění rizik. Výzkum samotný byl motivován především předpokladem nedostatečnosti a neucelenosti legislativních norem týkajících se práce v této oblasti. Jeho

cílem bylo zároveň zjistit, jak jsou subjekty nestátního neziskového sektoru schopné se orientovat ve spleti právních norem a předpisů souvisejících se zajištěním bezpečného provozu a vyhovět požadavkům na analýzu a prevenci rizik běžně platným v organizacích komerčního sektoru. Zvláštní kapitolou potom bylo zmapování možností prevence dopadu negativních událostí ve formě dostupných produktů pojistných smluv.

Pro široce obecné závěry v tomto smyslu je počet zkoumaných organizací jistě nedostatečný, je zde však již možno sledovat jisté trendy. Co se týče dvou analyzovaných velkých organizací, jedná se o velmi reprezentativní zástupce, tedy Českou Obec Sokolskou a Svaz junáků a skautek ČR. Tyto organizace mají jednu z nejpočetnějších členských základen v ČR a dlouholetou tradici sahající až k samým kořenům naší státnosti. Ačkoli jejich činnost byla totalitními režimy na oficiální úrovni přerušena, tradice zůstala uchována po generace v srdcích mnoha lidí a sokolský i skautský duch přežívaly v organizacích pod jiným jménem dál. Po znovuoobnovení činnosti získali zpět majetek a budovy, které poskytují jisté útočiště náplni jejich činností a mohou být i stálým zdrojem financí. Obě tyto organizace mají silné ústřední i krajské správní orgány, které agendu spojenou se zajištěním bezpečnosti a prevencí rizik řeší centrálně.

Finanční stabilita a existence ústředních orgánů se projevuje v oblasti zajištění bezpečnosti při aktivitách pozitivně – velké organizace mají propracovaný a funkční systém proškolení zaměstnanců i dobrovolných vedoucích, trenérů a vůdců, webové stránky těchto organizací informují o nabízených a akreditovaných školeních a kurzech, dávají k dispozici vzorové typy dokumentů a smluv. Mají z legislativního hlediska dobře podchyceno, co je pro které typy aktivit nutno zajistit, aby organizace nebo její pracovníci nemohli být obviněni ze zanedbání svých povinností a nezklamali očekávání rodičů.

Na úrovni jednotlivých oddílů, skupin a družstev je však cítit v tomto smyslu ne jeden nedostatek a vedoucí nejsou systémem motivováni se o téma bezpečnosti sami příliš zajímat, seznamovat se s principy jejího zajištění, nemají jasno v tom, jaká pravidla je třeba dodržovat, podceňují poučení dětí o bezpečnosti a mají přitom pocit jistoty vyplývající ze zaštitění velkou organizací.

Tento závěr není zcela objektivní generalizací trendů zjištěných jen v rozhovorech s několika málo trenéry a vůdci a z praxe fungování několika málo oddílů. Je jasné, že každý jednotlivý vedoucí má k těmto otázkám individuální přístup, který může být velmi zodpovědný a důkladný. Jako trend se však tato negativní tendence projevovala v mnoha náznamech, např. při pozorování vnitřních prostor tělocvičen či kluboven, kde zcela chyběly viditelné evakuační značky, provozní řády, sami cvičitelé a vedoucí mnohdy neměli ponětí,

jak se dostat ke knize úrazů nebo k lékárnice, která byla zamčená, protože „jinak bude za chvíli rozkradená“ atd.

Další nevýhodou v oblasti prevence rizik může být pro velké organizace skutečnost, že nemají prostor na osobní kontakt a práci s rodiči. Rodiče při volbě těchto organizací spoléhají na jejich dlouholetou tradici, pozitivní reference celých generací rodičů před nimi, na mediální obraz těchto organizací, ale často sami ani nenavštívili prostor, ve kterém se činnosti provozované jejich dětmi odehrávají.

Situace v malých a relativně nových NNO pracujících s dětmi a mládeží je velice individuální a také v čase rychle proměnlivá. V obou občanských sdruženích, která byla předmětem analýzy, se o otázky bezpečnosti a prevence rizik zajímali hlavně předsedové sdružení. Velmi proaktivně si zjišťovali platné normy a předpisy, ale i mnoho informací nad rámec těchto zákonných norem. V této oblasti motivovali k zodpovědnosti i všechny ostatní zaměstnance, dobrovolníky, rodiče, ale i samotné děti a mládež, pokud to v daném okamžiku a při dané činnosti bylo vhodné a smysluplné. V menším počtu členů i vedoucích bylo snadnější tento zájem probouzet a motivovat. Také práce s rodiči a jejich důvěra v organizaci jsou silným pozitivním faktorem. Často jsou mnozí rodiče přítomni samotnému zrodu organizace a zapojují se sami do některých aktivit společně s dětmi. Identifikují se tedy do značné míry s organizací a cítí se být její součástí, přestože nejsou formálně členy (v některých případech i to je možné), mají tedy mnohem dále k obviňování nebo dokonce žalobám vůči této organizaci v případě, že dojde k nějaké nehodě nebo i zanedbání.

Naopak negativa byla spojená především s finanční nestabilitou těchto organizací, která jim neumožňovala zamyslet se a dostatečně využít možnosti v oblasti pojištění.

Hlavní nedostatky byly odhaleny především v následujících oblastech:

- **V legislativě** – kritizována je především její neucelenost a mnohvrstevnatost. Organizace si však na tento stav již vesměs zvykly a přizpůsobily se mu. Většina vedoucích a organizátorů má logicky spíše obavu, co by jednotný zákon přinesl z hlediska zbytečných restrikcí, nedomyšlených opatření a problémů spojených s jejich vymáháním státními orgány. Zástupci organizací pracujících s dětmi a mládeží by spíše uvítali větší podporu ze strany zastřešujících organizací ve smyslu fundované právní poradny a legislativnímu minimu pro vedoucí menších organizací, které si nejsou schopné organizovat vlastní školení. Popřípadě financování publikací s touto tematikou, kterých je neustálý nedostatek.

- **V pojištění** – pojištění představuje formu prevence negativních dopadů událostí, která může být pro jednotlivce i organizace otázkou přežití a možnosti pokračovat v činnosti, zároveň je však finančně náročná a v případě, že v organizaci dlouhodobě k žádným škodným událostem nedochází, může se jevit jako zbytečné plýtvání vzácnými prostředky. Pro velké, celostátní organizace je pojištění samozřejmostí a při jednání s pojišťovnami je početná členská základna výhodou. Pro menší nebo začínající organizace je vyjednání výhodných podmínek téměř stejný problém, jako shánění potřebných finančních prostředků. Zastřešující organizace zde mohou hrát důležitou roli a vyjednat výhodné hromadné smlouvy pro své členy, což např. ČRD M také činí. Setkala jsem se však u menších občanských sdružení s tím, že o této možnosti ani nevědí a nebo se zdráhají stát členy nějakého zaštiťujícího tělesa. Svoboda a nezávislost NNO je jejich obrovskou devizou, neochota sdružovat se do větších celků a podřízovat se např. byrokratickým postupům může přinést velké nevýhody. Umožnit co nejvolnější spolupráci, poskytnout výhody a potřebné informace a zachovat jedinečnost a plnou autonomii jednotlivých sdružení je velkou výzvou pro zastřešující organizace v této oblasti.
- **V nadměrné institucionalizaci** – tento problém se týká především větších organizací a u dvou, které se průzkumu účastnily, to znamenalo především jakousi odtrženost menších poboček a oddílů od ústředí organizace. To, co se zdá být z hlediska bezpečnosti formálně navenek dokonale ošetřeno, je v rámci malých regionálních nebo místních celků už bráno jako samozřejmost a osobní odpovědnost je rozmělněna jakýmsi „organizačním alibismem“, jehož výsledkem může být celková laxnost v dodržování bezpečnostních pravidel a zásad prevence rizik.
- **V absenci účinných metod analýzy rizik** – všechny zúčastněné NNO a jejich zástupci se shodli, že neexistuje účinná metoda analýzy rizik, která by mapovala činnosti organizace, prostředí, ve kterém se při svých aktivitách pohybují a rizika spojená specificky s účastníky těchto aktivit. Shodli se zároveň, že jednoduchá a snadno realizovatelná metoda takové analýzy by byla pro jejich práci přínosem.

Oba typy organizací, s větší i menší členskou základnou se tedy shodly, že jednoduchá a snadno zpracovatelná metoda analýzy rizik by byla pro jejich práci přínosná, stejně jako širší výměna informací v tomto oboru mezi neziskovými organizacemi

navzájem. Taková vzájemná pomoc a asistence v této oblasti je považována za důležitější krok k efektivnímu řešení otázek bezpečnosti práce, než přijetí uceleného zákona o práci s dětmi a mládeží.

Vypracování metodiky hodnocení rizik v NNO pracujících s dětmi a mládeží

Cílem této části práce je zpracovat metodu identifikace a hodnocení rizik pro NNO pracující s dětmi a mládeží. Protože tyto metody jsou zpracovány velmi podrobně v komerční sféře, kde povinnost analyzovat rizika a postarat se o jejich eliminaci či prevenci je dána zákoníkem práce, pokusíme se tuto metodiku vypracovat na základě metodiky hodnocení rizik používané v konkrétním výrobním závodě.

Hodnocení rizik činností spojených s pracovními činnostmi v rámci zaměstnaneckého poměru vychází z ustanovení §102 zákona č. 262/2006 Sb. zákoníku práce a dává tak zaměstnancům možnost seznámit se s výsledky tohoto vyhodnocení vzhledem k jimi vykonávané činnosti. V odstavci 3 se přímo říká: „(3) Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší“ (Zákona č. 262/2006, §102). Proces tedy dle slov zákona postupuje v následujících krocích: rizika je třeba **vyhledat, zjistit příčiny, zhodnotit a přijmout opatření k jejich odstranění**.

Pro neziskový sektor žádný takový zákonem daný postup neexistuje a prevence rizik zde vychází spíše z každodenní praxe a často také z úzkého sepjetí s oblastí školství, kde zákonné úpravy existují a jsou aplikovány především v oblasti ochrany zdraví a zákonného dohledu nad nezletilými.

Obrovskou výhodou většiny NNO fungujících v této sféře je, že si po léta vychovávají samy nové generace dobrovolníků a vedoucích, kteří prošli všemi úrovněmi od nováčků, přes starší a asistenty, až po vedoucí. Zásady dobře zorganizované akce, víkendovky nebo táborové hry tak mají doslova v krvi i přesto, že je organizace nemá zapsány v žádném deníku BOZP či formalizovaných zásadách.

V této části práce se pokusíme využít pro NNO pracující s dětmi a mládeží metodiku používanou ve výrobním závodě. Jedná se o metodiku vycházející z polokvantitativní metody „PNH“ s využitím programu „Rizika na PC“ firmy ROVS s.r.o., verze 2,8. Postupuje se v následujících krocích:

- Jsou definovány základní oblasti činností a sestaven seznam pracovišť, pro které je charakteristický určitý typ činnosti.
- Je utvořena komise, jejímž úkolem je rizika v daných oblastech identifikovat a ohodnotit stupněm rizikovosti.
- Na kvantitativní škále od jedné do pěti je každému stupni přiřazena určitá kvalitativní definice.

Ve zkoumaném případě se jedná o tuto hodnotící škálu:

Pravděpodobnost ohrožení:

- 1 – nahodilá
- 2 – nepravděpodobná
- 3 – pravděpodobná
- 4 – velmi pravděpodobná
- 5 – trvalá

Možné následky ohrožení:

- 1 – poškození zdraví bez pracovní neschopnosti
- 2 – absenční úraz
- 3 – vážnější úraz vyžadující hospitalizaci
- 4 – těžký úraz a úraz s trvalými následky
- 5 – smrtelný úraz

Názor hodnotitele na míru nebezpečí a ohrožení:

- 1 – zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
- 2 – malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení
- 3 – větší, zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
- 4 – velký a významný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
- 5 – více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky nebezpečí a ohrožení

Každé činnosti je tedy v daných oblastech přiřazena kvantitativní hodnota a součinem těchto tří hodnot je číslo vyjadřující velikost rizika (vyjádřeno slovně: bezvýznamné riziko, akceptovatelné riziko, mírné riziko, nežádoucí riziko, nepřijatelné riziko).

Pro každý samostatný typ činnosti je vypracován kontrolní list, na kterém jsou shrnuty výsledky hodnocení ve sloupcích P – pravděpodobnost, N – následky a H – hodnotitelé. Kontrolní list zároveň obsahuje navrhované možnosti prevence a řešení rizik (viz. příloha č. 6).

Složení hodnotící komise je v tomto případě pevně dáno – jedná se o bezpečnostního manažera v roli předsedy komise a dispečery a vedoucí jednotlivých úseků provozu, kterých se jednotlivá pracovní zařazení týkají. V daném závodě má tato komise devět členů.

U NNO by při tvorbě takové komise bylo na zvážení, zda k vyhledání a zhodnocení rizikových oblastí nepřibrat také rodiče a starší členy dané organizace, tím jsou myšleny samotné děti nebo mládež, která je právě tou skupinou, kterou bychom nejvíce před analyzovanými riziky chtěli ochránit. Jejich účastí by možná bylo zároveň dosaženo větší bdělosti jich samotných vůči těmto rizikům.

Aplikace metody analýzy rizik v OS Danar

V OS Danar jsme se pokusili metodu analýzy rizik, která je v současnosti používaná ve výrobním závodě Model Obaly a.s., aplikovat na dvě podstatně rizikové činnosti. Experimentu se zúčastnily 4 osoby – 2 zakládající členové OS a zároveň hlavní vedoucí v mnoha činnostech s dětmi, dále rodič dětí, které se aktivit účastní a zároveň instruktor v kovářské dílně a konečně jeden ze služebně nejstarších „občanů Danaru“, který je dnes již často asistentem a oporou vedoucích.

Vyhodnocení rizik postupovalo v následujících krocích (viz. kapitola „Analýza rizik“):

1. Vymezení oblasti činností, ve které chceme rizika identifikovat a zamezit jim zcela či, je omezit na minimum.
2. Blíže specifikovat aktiva, která chceme ochránit.
3. Seskupení aktiv dle shodných znaků.
4. Identifikace hrozeb.

5. Vztažení hrozeb k jednotlivým aktivům – určení míry zranitelnosti.
6. Určení pravděpodobnosti jevu.
7. Navržení protiopatření.

V první fázi byly oblasti činností rozděleny prostorově:

- činnosti venku v bezprostředním okolí
- činnosti venku v širším okolí
- činnosti v budově

a tématicky:

- škola šermu
- kovářství
- hrnčířství
- práce na zahradě
- kuchyňské práce
- činnosti s otevřeným ohněm
- práce s elektrickým náradím
- lovecké výpravy a lukostřelba
- samostatný pohyb dětí v širokém okolí
- ukázky činností pro veřejnost
- noční hry

Jako aktiva, která je třeba chránit, byla jmenována:

- zdraví dětí
- morální integrita dětí
- příroda
- majetek
- zdraví vedoucích
- zdraví veřejnosti účastníci se pořádaných aktivit
- OS jako organizace a její zájmy

Pro analýzu rizik byly poté vybrány dvě činnosti, které účastníci považovali za vysoce rizikové: noční hry v širším okolí a činnost s otevřeným ohněm.

Zástupci organizace se zamysleli nad provozovanými aktivitami a rozdělili je smysluplně do skupin, které mají z hlediska chráněných aktiv shodné znaky. Prošli postupně celou aktivitu – od chvíle, kdy se děti s činností setkají, až do jejího ukončení.

Prodiskutovali možné eventuality vývoje, rizikové momenty, kdy by mohlo dojít k jakémukoli druhu ohrožení.

Zúčastnění se dále seznámili s hodnotícími archy používanými ve výrobním závodu Model Obaly a.s., aby získali představu, jak dělit typ rizik na subsystemy, jak asi definovat možná rizika a také se seznámili s hodnotícími škálami, které mají k dispozici.

Účastníci se shodli, že identifikace nebezpečí pro účely klasifikace v rámci BOZP je pro účely OS Danar až příliš podrobná a popisná. V případě vybrané aktivity „noční hry v širším okolí“ bude cílem zhruba popsat dva subsystemy – ohrožení dětí na zdraví a ohrožení vedoucích na zdraví. Pro činnosti s otevřeným ohněm byly pojmenovány subsystemy: ohrožení dětí na zdraví, ohrožení vedoucích na zdraví, ohrožení veřejnosti na zdraví, ohrožení majetku, ohrožení přírody a ohrožení OS jako právnické osoby. Dále bylo třeba identifikovat možné hrozby a ohodnotit je v daných kritériích danou škálou bodů. Za nejdůležitější část byla považována oblast možných bezpečnostních opatření, která nejprve každý účastník experimentu navrhoval sám za sebe a potom následovala ještě společná diskuze, ze které vyplynula nejučinnější a nejrealističtější bezpečnostní opatření pro danou činnost.

Dále byl pro činnost „noční hry v širším okolí“ a „činnost s otevřeným ohněm“ vypracován hodnotící arch:

Subsystem	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	R	
Noční hry v širším okolí						
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Srážka s tělesem nebo jinou osobou					
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Ztráta orientace a následné prochladnutí nebo šok Starší 13 let					
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Ztráta orientace a následné prochladnutí nebo šok Mladší 13 let					
Ohrožení zdraví dětí,	Pád s následným					

úrazy	úrazem nebo pád z výšky					
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Kontakt s infikovaným klíštětem					
Ohrožení zdraví vedoucích	Úraz					

Subsystem	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	R	
Manipulace s otevřeným ohněm						
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm					
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami					
Ohrožení zdraví vedoucích, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm					
Ohrožení zdraví vedoucích, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami					
Ohrožení zdraví veřejnosti, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm					
Ohrožení zdraví veřejnosti, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami					
Ohrožení majetku požárem	Šíření ohně po vedlejších budovách (dřevo, stany)					

Ohrožení majetku požárem	Šíření ohně v hlavní budově					
Ohrožení přírody	Rozšíření požáru do okolních lesů					
Ohrožení existence samotného OS Danar	Uplatnění hmotné odpovědnosti za škodu z titulu pořádající organizace					

Vysvětlivky:

P - Pravděpodobnost vzniku a existence rizika

1. Nahodilá
2. Nepravděpodobná
3. Pravděpodobná
4. Velmi pravděpodobná
5. Trvalá

N - Pravděpodobnost následků - závažnost

1. Mírné nebo téměř žádné následky / Poranění bez nutnosti léčby
2. Pocíitelné následky / Absenční úraz (s nutnou léčbou a rekonvalescencí)
3. Následky s finanční kompenzací / Vážnější úraz vyžadující hospitalizaci
4. Vážné následky s trvalým dopadem na organizaci či jednotlivce / Těžký úraz a úraz s trvalými následky
5. Následky s likvidačním efektem na organizaci nebo jednotlivce / Smrtelný úraz

H - Názor hodnotitelů

1. Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
2. Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení
3. Větší, zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
4. Velký a významný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
5. Více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky ohrožení a nebezpečí

R - Míra rizika

- 0 - 3: Bezvýznamné riziko
- 4 - 10: Akceptovatelné riziko
- 11 - 50: Mírné riziko
- 51 - 100: Nežádoucí riziko
- 101 - 125: Nepřijatelné riziko

Po zpracování a vyhodnocení vyplněných hodnotících archů čtyřmi zúčastněnými hodnotiteli jsme získali tabulky s následujícími hodnotami a navrhovanými bezpečnostními opatřeními:

Subsystém	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	R	
Noční hry v širším okolí						
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Srážka s tělesem nebo jinou osobou	2	2	2	8	Vybavenost kvalitními baterkami Hry nezaměřovat primárně na rychlost, ale spíše na orientaci, hledání atd. Přítomnost zdravotníka s vybavenou lékárníčkou Mobil pro přivolání rychlé pomoci Úrazové pojištění
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Ztráta orientace a následné prochladnutí nebo šok Starší 13 let	1	2	1	2	Kontrola vhodného oblečení a obutí Jasně vymezení hracího území Dobrá obeznámenost s terénem za světla Určit orientační body
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Ztráta orientace a následné prochladnutí nebo šok Mladší 13 let	2	2	2	8	Kontrola vhodného oblečení a obutí Jasně vymezení hracího území Dobrá obeznámenost s terénem za světla Určit orientační body Hry se účastní s doprovodem staršího dítěte
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Pád s následným úrazem nebo pád z výšky	2	1	2	4	Kontrola vhodné obuvi Poučení dětí o bezpečném pohybu v terénu Znalost terénu za světla Úrazové pojištění
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Kontakt s infikovaným klišťetem	3	2	1	6	Používání repelentů Vhodné oblečení a obuv Vést děti ke každodenní kontrole Záznamy o kousnutí klišťetem pro

						rodiče ve zdravotnickém deníku
Ohrožení zdraví vedoucích	Úraz	1	2	1		2 Vhodná obuv Dostatek odpočinku Úrazové pojištění

Subsystém	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	R	
Manipulace s otevřeným ohněm						
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm	2	3	2	12	Stanovení věkové hranice, od které mohou děti nakládat s otevřeným ohněm Poučení starších o bezpečném nakládání s otevřeným ohněm Vybavená lékárnička Viditelně vymezená zóna v okolí kamen a krbu, za kterou platí zákaz pohybu a odkládání věcí Jmenovitě určené služby “topičů” na každý den Poučení dětí o zacházení s hasicími přístroji Pravidelné revize a kontroly kamen a kominů Viditelně značené únikové cesty Úrazové pojištění
Ohrožení zdraví dětí, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami	2	3	2	12	Stanovení věkové hranice, od které mohou děti nakládat s otevřeným ohněm Poučení starších o bezpečném nakládání s otevřeným ohněm Vybavená lékárnička Viditelně vymezená zóna v okolí kamen a krbu, za kterou platí zákaz pohybu a odkládání věcí

							<p>Jmenovitě určené služby “topičů” na každý den</p> <p>Poučení dětí o zacházení s hasicími přístroji</p> <p>Pravidelné revize a kontroly kamen a komínů</p> <p>Viditelně značené únikové cesty</p> <p>Úrazové pojištění</p>
Ohrožení zdraví vedoucích, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm	2	3	1	6	Viz ohrožení zdraví dětí (s výjimkami)	
Ohrožení zdraví vedoucích, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami	2	2	1	4	Viz ohrožení zdraví dětí (s výjimkami)	
Ohrožení zdraví veřejnosti, úrazy	Popáleniny způsobené kontaktem s otevřeným ohněm	1	3	2	6	Viz ohrožení zdraví dětí (s výjimkami) Při větších akcích informovat hasiče, event. přítomnost hlídky na akci Opatření k zamezení panice	
Ohrožení zdraví veřejnosti, úrazy	Otrava kouřem a zplodinami	1	2	2	4	Viz ohrožení zdraví dětí (s výjimkami) Při větších akcích informovat hasiče, event. přítomnost hlídky na akci Opatření k zamezení panice	
Ohrožení majetku požárem	Šíření ohně po vedlejších budovách (dřevo, stany)	2	3	2	12	Dodržování zásad bezpečného zacházení s otevřeným ohněm Zohlednění povětrnostních podmínek – sucho, vítr Dostatek mobilních hasicích přístrojů ve funkčním stavu (nejsou v těchto budovách pevně umístěny) Pojištění	
Ohrožení majetku požárem	Šíření ohně v hlavní budově	2	4	2	16	Dodržování zásad bezpečného zacházení s otevřeným ohněm Dostatek funkčních hasicích přístrojů Platné revize Značení únikových cest Pojištění	
Ohrožení přírody	Rozšíření požáru do okolních lesů	1	5	2	10	Dodržování zásad bezpečného zacházení s otevřeným ohněm Zohlednění povětrnostních podmínek – sucho, vítr	

						Pojištění
Ohrožení existence samotného OS Danar	Uplatnění odpovědnosti za škodu z titulu pořádající organizace	1	5	2	10	Dodržování zásad bezpečnosti a zákonných norem Prokazatelné poučení všech zodpovědných osob Pojištění

Závěry výsledků analýzy rizik

Analýza rizik byla v OS Danar provedena v rámci dvou přibližně dvouhodinových setkání. První schůzka sloužila k sestavení hodnotícího archu s pojmenovanými subsystémy a identifikovanými riziky. Poté byly hodnotící archy v konečné formě zaslány e-mailem všem zúčastněným, kteří tak měli dostatek času na hodnocení v rámci jednotlivých škál a také již navrhovali možná řešení prevence rizik.

Při druhé společné schůzce byla potom vybrána opatření, která členům skupiny připadala realistická a konstruktivní.

Poté byly jednotlivé archy zpracovány tak, aby v nich byly zaznamenány průměrné hodnoty. Je však třeba říci, že v celkovém počtu čtyř hodnotitelů tento výsledek nemá žádnou podstatnou statistickou hodnotu a nejdůležitější, i z pohledu hodnotících, byla následná diskuze, kdy byla hledána preventivní řešení, popisovány možné rizikové situace a zvažován jejich dopad.

Právě taková slovní analýza a společné setkání nad těmito tématy byly zúčastněnými oceněny jako nejpřínosnější. Zároveň však je pro takovou diskusi nutno mít nějaký pevný metodický základ, aby diskuze byla strukturovaná a vedla ke konkrétním závěrům. Metoda tedy byla zúčastněnými shledána velmi dobře použitelnou, její kvantitativní část byla posuzována jako méně podstatný, věcný podklad pro především kvalitativní rozbor jednotlivých rizikových činností a hledání preventivních opatření.

Závěrečné shrnutí

Z celé práce vyplývá překvapivý závěr v tom smyslu, že dvě menší organizace s menším počtem členů a účastníků aktivit, mladší z hlediska doby existence a z hlediska financování nestabilní, se o otázky bezpečnosti a prevence rizik zajímají mnohem živěji a cítí velmi konkrétní osobní odpovědnost za svěřené děti i majetek. Dopad případných

negativních událostí by byl také velmi osobní a pro organizaci potenciálně likvidační, ať už z důvodu nařízených finančních kompenzací, ztráty majetku nebo ztráty důvěry rodičů v dané spádové oblasti. Menší organizace také velmi efektivně využívají potenciál ve svém okolí k získávání informací, odborných rad i konkrétní pomoci se specifickými oblastmi zajištění bezpečnosti (požární předpisy, školení vedoucích, technické úpravy prostředí pro dané aktivity atd.).

Dalším obrovským pozitivem pro zajištění bezpečného chodu a zmírnění negativních dopadů případných nezdarů je úzká spolupráce menších organizací s rodiči. Rodiče se s vedoucími často osobně znají nebo se některých aktivit osobně účastní, funguje zde jakýsi pocit spoluodpovědnosti a všichni v podstatě táhnou za jeden provaz. V případě úrazu nebo nějaké škody není prvořadě hledat viníka, ale řešit danou situaci tak, aby negativní dopad pro všechny byl co nejmenší.

Obě větší organizace mají obrovskou výhodu organizačního centra, které plní legislativní požadavky, zajišťuje školení a je schopné dojednat velmi výhodné podmínky pojištění. Stará se také o propagaci organizace a její pověst na veřejnosti, otázky správy majetku a v obou případech má i stálé, placené zaměstnance. Místní organizace tyto výhody plně využívají a na první pohled se zdá být vše v pořádku. Opačnou stranou mince však může být snížení motivace jednotlivých vedoucích opravdu se o otázky bezpečnosti a prevence rizik zajímat a aplikovat je ve své každodenní praxi. Míra osobní angažovanosti a pocitu odpovědnosti závisí do značné míry na osobnosti toho kterého vedoucího.

Další nevýhodou velkých organizací je relativní anonymita jednotlivých vedoucích ve vztahu k rodičům. Práce s rodiči zde nehraje takovou roli, rodiče často ani osobně trenéra nebo vedoucího neznají a prostředí, kde jsou volnočasové aktivity pořádány někteří ani nenavštíví. Nedochází zde k výše popsanému pocitu identifikování se s organizací a aktivitami a v případě úrazu nebo škody rodič často požaduje v první řadě, aby organizace převzala odpovědnost event. škodu nějakým způsobem nahradila.

V závěru je třeba znovu zdůraznit důležitou roli zastřešujících organizací a také samotného MŠMT, kteří by měly situaci objektivně monitorovat, snažit se organizace informovat a motivovat ke zlepšení, propagovat možnosti pojištění rizik a jejich negativních dopadů a v neposlední řadě se snažit pomoci organizacím i z finančního hlediska zvládat náklady, které jsou s bezpečným provozem spojené. Bylo by dobré vytvořit platformu, na které by mohly informace a příklady dobré praxe být sdíleny a vzájemně předávány, ať už by se jednalo o fyzické setkávání nebo např. interaktivní webové stránky, které by operativně reagovaly na potřeby jednotlivých organizací a také

reflektovaly legislativní změny a nové trendy (velmi dobře zde fungují stránky BOZPinfo.cz, které slouží především komerčnímu sektoru, ale je zde možno najít i rubriky a články související s bezpečností v oblasti školství i volnočasové práce s dětmi a mládeží).

Dobrovolná práce s dětmi a mládeží má v naší zemi obrovskou tradici a celospolečenský respekt a kredit, zároveň je však dnešní dobou dán zesílený tlak na zajištění bezpečnosti a mnoho lidí velmi rychle sahá k žalobám a řešení konfliktů soudní cestou. Roste také výše přiznaných odškodnění v několika známých případech zanedbání dohledu v rámci akcí organizovaných školou. Všechny tyto trendy jsou potenciální hrozbou pro NNO pracující s dětmi a mládeží, jejichž činnost by takové tragédie mohly v jednotlivých případech ukončit a v celku veřejného mínění velmi poškodit a narušit celospolečenskou důvěru, které se těší.

Nelze se zde spoléhat na štěstí a dobrý úmysl, se kterým jsou volnočasové aktivity pro děti pořádány a zanedbat nebo podcenit odpovědnost, kterou tím jako vedoucí a dobrovolníci na sebe bereme. Zároveň však obavy a opatrnost nesmí ochromit fantazii, entuziasmus a dobrodružného ducha, které jsou pro zdravý vývoj dětí tak podstatné, a které děti i rodiče v těchto organizacích již po generace nacházejí.

Účinná metoda analýzy rizik, kterou organizace přijme za svou a naučí se s ní pracovat jako s přirozeným nástrojem, může představovat obrovskou pomoc uvnitř organizace, ale i posílit důvěru a pozitivní image organizace navenek. Především však v důsledku může pomoci ochránit děti a mládež, ale i dobrovolné pracovníky a vedoucí před celou řadou rizik.

Použitá literatura

- Adam.cz.** 2008. „MŠMT připravilo metodiku k prevenci úrazů na hřištích a v tělocvičnách“. *Adam.cz.* [online]. [citováno 20.8.2008]. Dostupné z <<http://www.adam.cz/clanek-2008020008-msmt-pripravilo-metodiku-k-prevenci-urazu-na-hristich-a-v-telocvicnach.html>>
- Brynda H.** 2004. „Tajemství života a smrti Miroslava Tyrše“, *Historické obzory* [online, citováno 15.12.2009]. Dostupné z <<http://www.radio.cz/cz/clanek/58307>>
- Burešová J.** 2010. „Dotaz k diplomové práci“. [email]. 13. 1. 2010 10:49. [citováno 20.1.2010]
- ČRDM ve spolupráci s koordinačním střediskem TANDEM.** 2006. *Who is who, Struktura práce s mládeží v SRN*, Plzeň:ČRDM, Tandem
- Definice neziskového sektoru**, sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS [uspořádala Simona Škarabelová], 2005. Brno: CVNS
- Dumazedier, J.** 1966. „Volný čas.“ *Sociologický časopis* 3/1066, s. 443.
- Etchart, N.** „Managing and Motivating Staff“. Johns Hopkins University Third Sector Project, Baltimore, USA, 1998
- Frič, Pavol a kol.** 2001. „Dárcovství a dobrovolnictví v České republice, výsledky výzkumu NROS a Agens“, Praha: NROS, Agnes
- Fuček M.** 2003. „Jak bude vypadat Zákon o práci s dětmi a mládeží?“. *Magazín eKamarád* [citováno 29.7.2009]. Dostupné z <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2920/>>
- Hájková M.** 2009. „Identifikace nebezpečí a hodnocení rizik – úvod“ *BOZPinfo.cz.* [online, citováno 20.9.09]. Dostupné z <http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/citarna/tema_tydne/hodnoceni_rizik090914.html>
- Hofbauer B.** 2004. *Děti mládež a volný čas*, Praha: Portál, s.108, 109-110.
- Hudson B.** 2003. *Justice in the risk society*, London: SAGE Publications Ltd.
- Kutý J.** 2004. *Bezpečnostní pravidla činností s dětmi a mládeží*, Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP a ČRDM.
- Kutý J., Jůza Š.** 2007. *Bezpečnost mimoškolní práce s dětmi a mládeží*, Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP.

- Majer J. 2007.** „Ministryně školství udělila titul 28 sdružením“. *Adam.cz*. [online] 23.3.2007 [citováno 18.7.08]. Dostupné z <www.adam.cz/clanek-2007032202-ministryne-skolstvi-udelila-titul-28-sdruzenim.html>
- Masaryk T.G.** 1920. *Karel Havlíček*, Praha: Jan Laichter, s. 465.
- Morkes, F.** 2004. „Největší reforma školství v dějinách“. *Učitelské noviny*. [online] 33, [citováno 30.10.2009]. Dostupné z <http://www.ucitelskenoviny.cz/obsah_clanku.php?vydani=33&rok=04&odkaz=nejvetsi.html>
- Neziskovky.cz**, *Aktualizovaná statistika počtu NNO v letech 1990-2009* [online, citováno 10.1. 2010] dostupné z <http://neziskovky.cz/_dataPublic/attachments/3ac6b746b4c17c0351cd758d0f193002/stat_NNO_tabulka_1990_2009.pdf>
- OECD.** 2009. *Society at a glance 2009: OECD Social Indicators*, [online] OECD Publishing, s. 27-28. Dostupné z <<http://books.google.cz/books?id=p8kdvO9qSnoC&printsec=frontcover&dq=society-at-a-glance-2009-oecd-social-indicators&source>>
- Opaschowski, H. W.** 1976. *Paedagogik der Freizeit. Grundlegung fuer Wissenschaft und Praxis*, Bad Heilbronn: Klinkhardt, s. 102-103.
- Prokop, M.** 2005. „Neziskový sektor – nevstupujte bez vyzvání!“, *Britské listy*. [online, citát z 12.6.2010]. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/files/isarc/0005/20000524a.html>>
- Salomon, L. M.; Anheier, H. K.** 1999. *Nástup neziskového sektoru, mezinárodní srovnání*, Praha: Agens
- Švestka J. a kol.** 2008. *Občanský zákoník – Komentář*, Praha: C.H. Beck, s.1089.
- Tošner J.; Socanská O.** 2002. *Dobrovolníci a práce s nimi v organizacích*, Praha: Portál, s. 24, 36.
- Vajdová, T.** 2005. *Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje*, Praha: NROS a FHS UK.
- Zimmer A., Priller E.** 2004. *Future of civil society - Making Central European Nonprofit-Organizations Work*, Wiesbaden: VS-Verlag fuer Sozialwissenschaften.

Analyzované dokumenty

ARCHA, zpravodaj o výchově a využití volného času dětí a mládeže, 3/2008, 2/2008, ČRDM, 15.7. 08

Bernhard Assekuranz. *Versicherungsdienst der THW-Jugend*. [online]. [cit. 16.7.2008].

Dostupné z <http://www.bernhard-assekuranz.com/thw_jug.html>

ČOS. 1990. *Stanovy České obce sokolské*. [online, citováno 19.12.2009]. Dostupné z

<<http://www.sokol.eu/COS/sokol.nsf/pages/stanovy-6ABB>>

Junáka - svazu skautů a skautek ČR. 2001. *STANOVY*. [online, citováno 29.12.2009].

Dostupné z

<<http://verejnost.skaut.cz/dokumenty/?act=get&check=0518bf8d03d8d1eb12277bf89f2b9d67&id=17&noinc=1>>

Království Danar o.s. 2003. *Stanovy občanského sdružení Království Danar*. [online, citováno 3.12.2009] dostupné z <<http://www.kralovstvidanar.com/cs/about/stanovy>>

MŠMT. 2002. *Návrh zákona o práci s dětmi a mládeží a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů*. Č.j.: 13 473/2002-51. [online]. Praha: MŠMT.

[citováno 22.6.2008]. Dostupné z <<http://www.adam.cz/dokumenty/zakon-ml-0211.doc>>

MŠMT. 2003. *Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 6/2003 k ověřování odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v oblasti volného času*. č.j.: 15 951/2003-51 [online]. Praha: MŠMT. [citováno 20.6.2009]. Dostupné z

<<http://www.msmt.cz/mladez/prikaz-ministryne-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-c-6-2003-k-overovani-odborne-pripravy-pracovniku-s-detmi-a-mladezi-v-oblasti-volneho-casu>>

MŠMT. 2007. *Metodická informace k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a v tělocvičnách*. Č.j. 24 199/2007-50. [online]. Praha:

MŠMT. [citováno 20.6.2009]. Dostupné z

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/TVS/2008/Metodicka_informace.doc>

MŠMT. 2009. *Výsledky výběrového řízení k programům státní podpory práce s dětmi a mládeží pro NNO na rok 2009 – program č. 1, 2 a 3*. [online]. [citováno 22.7.2009].

Dostupné z <<http://www.msmt.cz/mladez/vysledky-vyberoveho-rizeni-k-programum-statni-podpory-prace>>

Výkonná rada DCI. 2004. „Stanovisko DCI/CZ ke stavu projednávání návrhu zákona o práci s dětmi a mládeží“. *Adam.cz*. [online] 3. 6. 2004. [citováno 30.8.2009] Dostupné z <<http://knihovna.adam.cz/archiv2/view.php?cislocclanku=2228>>

Použité zákony:

- 28/1948 Všeobecná deklarace lidských práv (vyhlášená OSN)
- 140/1961 Sb. Trestní zákon
- 40/1964 Sb. Občanský zákoník
- 65/1965 Sb. Zákoník práce
- 20/1966 Sb. Zákon o péči o zdraví lidu
- 29/1984 Sb. Zákon o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol
- 37/1989 Sb. Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi
- 83/1990 Sb. Zákon o sdružování občanů
- 23/1991 Sb. Ústavní zákon, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod
- 114/1992 Sb. Zákon o ochraně přírody a krajiny
- 248/1995 Sb. Zákon o obecně prospěšných společnostech
- 48/1997 Sb. Zákon o veřejném zdravotním pojištění
- 227/1997 Sb. Zákon o nadacích a nadačních fondech
- 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
- 101/2000 Sb. Zákon o ochraně osobních údajů
- 258/2000 Sb. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- 254/2001 Sb. Zákon o vodách
- 3/2002 Sb. Zákon o církvích a náboženských společnostech
- 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- 198/2002 Sb. Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)
- 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

- 37/2004 Sb. Zákon o pojistné smlouvě
- 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, § 29 odst. 2 a § 164 odst. 1 písm. H

Vyhlášky a související právní normy:

- 48/1982 Sb. Vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení
- 20/1989 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č. 155 Mezinárodní organizace práce)
- 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte
- 108/1994 Sb. Nařízení vlády, kterým se provádí Zákoník práce a některé další zákony
- 303/1996 Sb. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o školách v přírodě
- 261/1997 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané všem ženám, těhotným ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání
- 106/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti (úplné znění)
- 107/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných
- 108/2001 Sb. Vyhláška ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví hygienické požadavky na prostory a provoz škol, předškolních zařízení a některých školských zařízení
- 178/2001 Sb. Nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci
- 246/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)
- 281/2001 Sb. Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se provádí § 9 odst. 3) písm. a) zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení

- 494/2001 Sb. Nařízení vlády, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasilání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu
- 90/2002 Sb. Sdělení ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce (Úmluvy č. 182)
- 6/2003 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb
- 159/2003 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva životního prostředí, kterou se stanoví povrchové vody využívané pro koupání osob
- 288/2003 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání
- 334/2003 Sb. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních
- 135/2004 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch
- 137/2004 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných
- 252/2004 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody
- 186/2006 Sb. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob
- 263/2007 Sb. Vyhláška kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školních zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Související internetové zdroje

- <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast5h2.aspx>, 15.8.2009
- <http://lbslibrary.typepad.com/bizresearch/2009/05/society-at-a-glance-2009-oecd-social-indicators.html>, 29.7.2009
- <http://usi-zelenaci.ctrnactka.cz/download/bezpecnost.pdf>, 15.12.2009
- <http://vzdelavani.brontosaurus.cz/>, 15.7.08
- http://www.bjr.de/service/jugendarbeit.php?rubrik_id=206&detail_id=958, [cit. 16.7.2008]
- <http://www.crdm.cz/view.php?cislocclanku=2004062901>, 15.7.08
- http://www.detskaprava.cz/soubory/Charta_detskych_prav.pdf, 10.8.08
- http://www.icm.cz/files/dotačnípolitika_2009.pdf, 21.7.08
- <http://www.msmt.cz/mladez/dalsi-vzdelavani-a-odborna-priprava>, 20.6.2009
- <http://www.msmt.cz/mladez/zpravy-o-cinnosti-nno-za-leta-2007-az-2010>, 29.7.2009
- <http://www.smop.cz/>, 16.7.08

Abecední rejstřík pojmů

- analýza rizik, 38, 59
- bezpečnost, 7, 8, 13, 24, 29, 32, 39, 40, 44, 58, 63, 94
- ČRDM, 18, 19, 27, 28, 34, 35, 54, 62, 77, 78, 86, 88, 90, 92
- dobrovolný, 4, 5, 11, 13, 16, 19, 23, 34, 45
- dohled, 5, 31
- eidované právnické osoby, 11, 18
- nadace, 10, 11, 12, 17
- nadační fondy, 11, 12, 17
- nestátní neziskové organizace, 8, 9, 10
- nezletilý, 9, 33
- občanská sdružení, 10, 11, 16, 37
- občanský zákoník, 31, 32
- obecně prospěšné společnosti, 11, 37
- odpovědnost za škodu, 31, 33, 35, 38
- ochrana zdraví, 10, 22, 23, 32, 67, 82
- Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží, 28
- pojištění, 5, 8, 18, 23, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 48, 49, 50, 54, 59, 62, 63, 64, 66, 73, 74, 81, 86, 87, 88, 90, 92
- prevence dětských úrazů, 29
- prevence rizik, 8, 22, 33, 36, 38, 52, 55, 64, 65, 66, 76
- riziko, 4, 9, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 50, 55, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 102, 106
- trestní zákoník, 33
- úraz, 31, 44, 67, 72, 82, 106
- volnočasové aktivity, 14, 16, 18
- Zákon o práci s dětmi a mládeží, 5, 24

Příloha č. 1 - Originály dotazníků vyplněné ve spolupráci se zástupci organizací

Organizace č. 1

Právní forma organizace
Centrum pro všechny – občanské sdružení.

Druh členství
Členství za poplatek 100,-Kč, každý odběratel služeb se může stát členem (má potom výhodnější polatky)
Zaměstnanci – dotování úřadem práce na základě všeobecně prospěšných prací
Procházejí vstupním školením BOZP – existuje písemné čestné prohlášení o absolvovaném školení + písemný materiál BOZP Centra pro všechny

Počet členů:
190

Počet odběratelů služeb
190 + 20

Pohybové aktivity a hry pro děti od 8 měsíců do 6 let s rodiči
Terapie motoriky + arteterapie pro děti s kombinovanými vadami (bez omezení věku od 5 do 20 let)
Artík jednou měsíčně víkend
Prázdniny týdenní tábor – asistenti dobrovolníci ze zdravotních škol (výtvarné a pohybové aktivity)
Víkendovky

Je daná organizace skutečným provozovatelem činností?
V podnájmu v budově skautu s vlastním vybavením v místnosti jim určené
Dohoda o spolupráci za podmínek stejných pro skautské oddíly
Pravidelné každoroční revize budovy a zařízení

V jakém vztahu jsou k ní konkrétní vedoucí?
Zaměstnanci
Dobrovolníci

Mají vedoucí písemnou smlouvu?
Zaměstnaneckou smlouvu
Databáze asistentů – jsou kontaktováni na akce

Jde o dobrovolnou činnost nebo pracovně právní vztah?

Kdo je majitelem budov, ve kterých jsou činnosti provozovány?
Skaut

Je s majitelem budov sepsána smlouva, která definuje, kdo je zodpovědný za stav budovy z bezpečnostních a hygienických hledisek?

Dohoda o spolupráci + dodatek o bezplatném postoupení materiálu

Zápis střediskové rady

Má organizace „bezpečnostního technika“ nebo někoho, kdo jeho základní funkce zastává?

Rada zaměstnanců a zástupce pro oblast BOZP – volena volební komisí na období 3 let

Jaké funkce to ve vaší organizaci jsou?

Revize?

Majitel budovy dle zákona

Analýza rizik neformálně před zahájením provozu a průběžně.

Má organizace uzavřené pojistné smlouvy jakéhokoli druhu?

Úrazové pojištění sjednané pro organizaci – hrazeno

Zaměstnanec odpovídá za škodu věcí jemu svěřených na základě písemné dohody – hmotná odpovědnost

Doporučujete rodičům pro děti uzavření úrazového pojištění před účastí na akcích?

Ano

Máte úrazové pojištění zajištěno prostřednictvím ČRD?M?

Úrazové pojištění od září 2009

Pojištění odpovědnosti za škody

Pojištění majetku 2009

Pořádáte periodická školení BOZP pro své pracovníky a vedoucí?

Školení je organizováno, existuje o něm podepsané čestné prohlášení o absolvování. Školení provedla jedna z matek, která je v tomto oboru kvalifikovaná.

Jeho součástí jsou i zásady první pomoci

Jednou za rok, při nástupu.

Existuje nějaké formalizované poučení o zásadách bezpečnosti při činnostech pro děti?

Popis Vyhlášky ČÚBP č. 48/1982Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení

Umístění informativních značek pro únik a evakuaci osob v budově zatím není chystají do budoucna.

Hasičské přístroje

Jsou tato školení nějak podložena dokladem o účasti na školení nebo o provedení školení (deník bezpečnosti práce)?

Zaměstnanci podepisují čestné prohlášení o absolvování školení

Má vaše organizace knihu úrazů?

Ano

Též nakopírované záznamy o úrazu

Je na vícedenních akcích přítomen zdravotník nebo někdo s kurzem první pomoci?

Zaměstnanci jsou proškoleni v zásadách poskytování první pomoci

Tábor dva zdravotníky

Existuje soupis bezpečnostních zásad pro činnosti organizace?

Ano

Jak je řešen dozor při činnostech? – jsou např. dány počty dospělých na počet dětí apod.?

Vychází ze školských předpisů

Na táboře v podstatě jeden na jednoho postiženého a na 4 zdravé

Co otázka odpovědnosti za škodu? Objektivní – tedy organizace z činnosti, i subjektivní – tedy jedince vůči poškozenému? Existuje nějaká pojistka?

Tábor:

Přihláška

Prohlášení o bezinfekčnosti

Dotazník dítěte na táboře – doporučení, čemu se má asistent věnovat, co dítě dělá rádo, kde je třeba pomoci např. při hygieně

- co s dítětem dělat nemá, co nemá rádo, co by se mu nemělo nabízet

- souhlas s koupáním na koupališti

- souhlas s focením a použitím fotografií

v propagačních materiálech sdružení

- s užíváním užitkové vody, která neodpovídá

hygienickým normám

- doporučení úrazového pojištění

- souhlas s používáním trampolíny

Asistenti podepisují čestné prohlášení o bezúhonnosti

Prohlášení o bezinfekčnosti

Školení BOZP? V písemné formě, jsou předem poučeni

„nalejvárna“, jsou to často zdravotní sestry

Organizace č. 2

Právní forma organizace: Občanské sdružení

Rok vzniku: 2003

Druh členství: ???

Počet členů: 10

Počet odběratelů služeb (pokud jsou takoví nečleni): 3000

Provozované činnosti: historicko řemeslně vzdělávací programy a provoz hradu Šelmberk

Je daná organizace skutečným provozovatelem činností? ANO

V jakém právním vztahu jsou k organizaci konkrétní vedoucí? ČLENOVÉ

Mají vedoucí písemnou smlouvu? NE

Jde o dobrovolnou činnost nebo pracovně právní vztah?: Dobrovolná činnost

Kdo je vlastníkem budov, kde jsou činnosti provozovány?: Město Mladá Vožice

Je s majitelem budov sepsána smlouva, která definuje, kdo je zodpovědný za stav budovy z bezpečnostních a hygienických hledisek? ANO

Umístění informativních značek pro únik a evakuaci osob v budově? ANO

Hasičské přístroje? ANO

Má organizace „bezpečnostního technika“ nebo někoho, kdo jeho základní funkce zastává? ANO

Jaké funkce to ve vaší organizaci jsou? Kontrola, opravy...

Revize? Kdo je odpovědný, kdo kontroluje?: jednatel OS

Existuje jakási interní metodika k analýze rizik při činnostech? NE

Jak je řešen dozor při činnostech? – jsou např. dány počty dospělých na počet dětí apod.? ANO, dozor proškolený o BOZP

Má organizace uzavřené pojistné smlouvy jakéhokoli druhu?: Úrazové pojištění účastníků

Doporučujete rodičům pro děti uzavření úrazového pojištění před účastí na akcích?: Uzavíráme sami

Máte úrazové pojištění zajištěno prostřednictvím ČRDM?: NE

Pořádáte periodická školení BOZP pro své pracovníky a vedoucí?: ANO

Jsou tato školení nějak podložena dokladem o účasti na školení nebo o provedení školení (deník bezpečnosti práce)? ANO

Existuje nějaké formalizované poučení o zásadách bezpečnosti při činnostech pro děti?: ANO, příručka, postupujeme podle ní

Nebo jak jsou o zásadách bezpečnosti poučeny děti a mládež?

- a) Při činnostech v sokolovně
- b) Při vícedenních akcích

Má vaše organizace knihu úrazů?: NE

Je na vícedenních akcích přítomen zdravotník nebo někdo s kurzem první pomoci?
ANO

Existuje soupis bezpečnostních zásad pro činnosti organizace? NE

Co otázka odpovědnosti za škodu? Objektivní – tedy organizace z činnosti, i subjektivní – tedy jedince vůči poškozenému? Existuje nějaká pojistka? NE

Organizace č. 3

Právní forma organizace   organizační složka občanského sdružení České Obce Sokolské

Rok vzniku   1862

Druh členství   individuální

Počet členů: 600

Počet odběratelů služeb (pokud jsou takoví nečleni)
Prostory sokolovny využívají školy, zájmové skupiny i jednotlivci – počet nelze specifikovat

Provozované činnosti – sportovní gymnastika, všestrannost, kuželky, stolní tenis, lyžování, šachy, KČT

Je daná organizace skutečným provozovatelem činností? ano

V jakém právním vztahu jsou k organizaci konkrétní vedoucí? Jedná se o dobrovolnou činnost trenérů a cvičitelů - zaměstnanci mají pracovní smlouvy

Mají vedoucí písemnou smlouvu? Zaměstnanci ano

Jde o dobrovolnou činnost nebo pracovně právní vztah? obojí

Kdo je vlastníkem budov, kde jsou činnosti provozovány? Místní organizace Sokol

Je s majitelem budov sepsána smlouva, která definuje, kdo je zodpovědný za stav budovy z bezpečnostních a hygienických hledisek? ano

Umístění informativních značek pro únik a evakuaci osob v budově? ano
Hasičské přístroje? ano

Má organizace „bezpečnostního technika“ nebo někoho, kdo jeho základní funkce zastává? ano

Jaké funkce to ve vaší organizaci jsou? – člen výboru TJ, pověřený touto činností

Revize? Kdo je odpovědný, kdo kontroluje? viz výše

Existuje jakási interní metodika k analýze rizik při činnostech? ano

Jak je řešen dozor při činnostech? – jsou např. dány počty dospělých na počet dětí apod.?

„dozor“ zajišťují kvalifikovaní cvičitelé a trenéři

Má organizace uzavřené pojistné smlouvy jakéhokoli druhu? Ano

- nemovitý a movitý majetek
- úrazové pojištění
- odpovědnost zaměstnanců za škody

Doporučujete rodičům pro děti uzavření úrazového pojištění před účastí na akcích?
V zásadě není potřeba – u větších akcí (dětský letní tábor, soustředění) je sjednáváno

Máte úrazové pojištění zajištěno prostřednictvím ČRD? ne

Pořádáte periodická školení BOZP pro své pracovníky a vedoucí? ano

Jsou tato školení nějak podložena dokladem o účasti na školení nebo o provedení školení (deník bezpečnosti práce)? ano

Existuje nějaké formalizované poučení o zásadách bezpečnosti při činnostech pro děti? ano

Nebo jak jsou o zásadách bezpečnosti poučeny děti a mládež?

- c) Při činnostech v sokolovně ano
- d) Při vícedenních akcích ano

Má vaše organizace knihu úrazů? ano

Je na vícedenních akcích přítomen zdravotník nebo někdo s kurzem první pomoci? ano

Existuje soupis bezpečnostních zásad pro činnosti organizace? ano

Co otázka odpovědnosti za škodu? Objektivní – tedy organizace z činnosti, i subjektivní – tedy jedince vůči poškozenému? Existuje nějaká pojistka? Organizace ano, jedinec ne

Organizace č. 4

Právní forma organizace
Občanské sdružení, které má centrálu a organizační jednotky sdružení nazývané střediska

Rok vzniku
1911 v ČR
Středisko Krahujec 1993

Druh členství
Individuální, registrace členů od cca školního věku
Světlušky a Vlčata – 6 – 10 let
Skauti a Skautky 10 – 15 let
Rangeři a Roveři 15+

Počet členů:
50 – 55 tis. v ČR
Krahujec 100 z toho 60 dětí

Počet odběratelů služeb (pokud jsou takoví nečleni)
Občas při náborových akcích pro veřejnost nebo účasti neregistrovaných nováčků na akcích

Provozované činnosti
Stanovy formulují obecně
Sociální vazby, parta, zážitky
Pomoc a charita

Je daná organizace skutečným provozovatelem činností?
Ano

V jakém právním vztahu jsou k organizaci konkrétní vedoucí?
Dobrovolníci

Mají vedoucí písemnou smlouvu?
Ne, jsou jmenování statutárním zástupcem a radou

Jde o dobrovolnou činnost nebo pracovně právní vztah?
Dobrovolná činnost

Kdo je vlastníkem budov, kde jsou činnosti provozovány?
Junák – centrála

Je s majitelem budov sepsána smlouva, která definuje, kdo je zodpovědný za stav budovy z bezpečnostních a hygienických hledisek?

Písemná smlouva neexistuje správcem budovy a osobou odpovědnou za stav, revize atd., je místní středisko a jeho statutární zástupce

Umístění informativních značek pro únik a evakuaci osob v budově?

Ano, seznámení s evakuačním plánem neprobíhá

Hasičské přístroje?

Ano, revize ano

Má organizace „bezpečnostního technika“ nebo někoho, kdo jeho základní funkce zastává?

Ne, odpovědný je statutární zástupce

Jaké funkce to ve vaší organizaci jsou?

Revize? Kdo je odpovědný, kdo kontroluje?

Reálně zřejmě ne, také z důvodu nákladnosti

Existuje jakási interní metodika k analýze rizik při činnostech?

Výměna zkušeností v tomto smyslu probíhá nárazově, např. před sezónou letních táborů, ústně

Jak je řešen dozor při činnostech? – jsou např. dány počty dospělých na počet dětí apod.?

Maxima na vedoucího v oddíle nejsou dána, je to na individuálním posouzení

Při koupání se řídí předpisy MŠMT

Má organizace uzavřené pojistné smlouvy jakéhokoli druhu?

Úrazové a pojištění odpovědnosti

Doporučujete rodičům pro děti uzavření úrazového pojištění před účastí na akcích?

Ne

Máte úrazové pojištění zajištěno prostřednictvím ČRD?M?

Ano

Pořádáte periodická školení BOZP pro své pracovníky a vedoucí?

Ne

Školení základů BOZP a prevence úrazů je součástí interního školení vedoucích – vlastní systém – čekatelská a vůdcovská zkouška (může např. pořádat tábor)

Jsou tato školení nějak podložena dokladem o účasti na školení nebo o provedení školení (deník bezpečnosti práce)?

Docházka do kurzů vedoucích

Deník BOZP neexistuje

Existuje nějaké formalizované poučení o zásadách bezpečnosti při činnostech pro děti?

Ne, probíhá ústně v rámci akcí

Nebo jak jsou o zásadách bezpečnosti poučeny děti a mládež?

e) Při činnostech v klubovně – průběžně instruovány dle činností

f) Při vícedenních akcích – na začátku tábora jsou popsány zásady a dány limity před nastoupenými účastníky

Má vaše organizace knihu úrazů?
Na táborech ano
Jinak záznamy o úrazech od pojišťovny

Je na vícedenních akcích přítomen zdravotník nebo někdo s kurzem první pomoci?
Zdravotník přítomen na táborech, každé středisko má svého zdravotníka, součástí vůdcovské zkoušky je i zdravotnický kurz

Existuje soupis bezpečnostních zásad pro činnosti organizace?
Ne

Co otázka odpovědnosti za škodu? Objektivní – tedy organizace z činnosti, i subjektivní – tedy jedince vůči poškozenému? Existuje nějaká pojistka?
ano

Příloha č. 2 – Návštěvní řád veřejného školního sportovního hřiště

(příklad)

NA ŠKOLNÍM VÍCEÚČELOVÉM HRŠTI ZŠ .....

Tento řád musí být vyvěšen na viditelném, veřejně přístupném místě u vstupu na hřiště se dnem nabytí platnosti a kontaktním telefonem

Pondělí x – 20.00 hod.

Úterý x – 20.00 hod.

Středa x – 20.00 hod.

Čtvrtek x – 20.00 hod.

Pátek x – 20.00 hod.

Sobota 10.00 – 18.00 hod.

Neděle 10.00 – 18.00 hod.

x = ukončení vyučování

Mimo tuto dobu je možný komerční pronájem ve vyhrazené době pouze po souhlasu komise pro výchovu a vzdělávání (tel : 22222222).

Hřiště mohou využívat děti, děti s rodiči a mládež bezplatně jednotlivě i organizovaně.

Děti do 6 let pouze v doprovodu rodičů

Hřiště lze využít pro: basketbal, volejbal, nohejbal, vybíjenou, fotbal, házenou, přehazovanou, pozemní hokej apod.

Škola zapůjčuje tyto sportovní potřeby: – **basketbalové míče (velké a malé)**
– **míče na nohejbal, volejbal, kopanou + branky**
– **kůly a síť na nohejbal a volejbal apod.**

Sportovní potřeby lze bezplatně zapůjčit u správce hřišť – jméno kustoda a kontakt

KAŽDÝ ÚČASTNÍK JE POVINEN

- na sportovní plochu vstupovat pouze ve sportovní obuvi,
- respektovat pokyny správce hřiště (kustoda),
- chovat se slušně a ukázněně tak, aby neohrožoval ostatní a ani sám sebe, (škola ani správce hřiště neodpovídá za bezpečnost účastníků provozu),

- dodržovat čistotu, pořádek a neničit zařízení (v případě poškození, nebo zničení bude škola vymáhat náhradu),
- nahlásit vzniklou škodu neprodleně provozovateli.

JE ZAKÁZÁNO

- vodit na sportoviště zvířata,
- vstupovat na hřiště při dešti, sněhu a náledí (s výjimkou vybraných hřišť)
- jíst, kouřit, konzumovat alkoholické nápoje, užívat omamné látky,
- v uvedených hodinách využívat hřiště komerčně,
- užívat herní a sportovní zařízení a nářadí při zjištěném poškození.

Hasiči	Záchranná služba	Policie	Městská policie	Integrovaný záchranný systém
150	155	158	156	112

NEJBLIŽŠÍ TELEFONÍ STANICE - v přízemí u správce základní školy

Příloha č. 3 - Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci

Jméno, popřípadě jména a příjmení posuzovaného dítěte

datum narození

adresa místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu

Část A) Posuzované dítě k účasti na zotavovací akci

a) je zdravotně způsobilé*)

b) není zdravotně způsobilé*)

c) je zdravotně způsobilé za podmínky (s omezením)*)

.....

Posudek je platný 12 měsíců od data jeho vydání, pokud v souvislosti s nemocí v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti.

Část B) Potvrzení o tom, že dítě

a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO - NE

b) je proti nákaze imunní (typ/druh) .....

c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh) .....

d) je alergické na .....

e) dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka) .....

datum vydání posudku podpis, jmenovka lékaře

razítko zdrav. zařízení

*)Nehodící se škrtněte.

**Příloha č. 4 - Vzor prohlášení (potvrzení o bezinfekčnosti)
zákonných zástupců dítěte a vzor pro dospělého**

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že ošetřující lékař nenařídil

dítěti.....

.....

narozenému.....

.....

bytem.....

...

změnu režimu, dítě nejeví známky akutního onemocnění (např. horečky nebo průjmu), a ve 14 kalendářních dnech před odjezdem nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření.

Dítě je schopno zúčastnit se .....(akce) v Praze od ..... do .....
2006.

Jsem si vědom(a) právních následků, které by mě postihly, kdyby toto mé prohlášení bylo nepravdivé.

V.....dne.....

.....

----- (podpis zákonnych zástupců dítěte ze dne, kdy
dítě odjíždí na slet)

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že ošetřující lékař nenařídil

Jméno ..... a
příjmení.....

narozenému.....
.....

bytem.....
....

změnu režimu, nejevím známky akutního onemocnění (např. horečky nebo průjmu), a ve 14 kalendářních dnech před odjezdem jsem nepřišel do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mi není nařízeno karanténní opatření.

Jsem schopen zúčastnit se .....(akce) v Praze od ..... do .....
2006.

Jsem si vědom(a) právních následků, které by mě postihly, kdyby toto mé prohlášení bylo nepravdivé.

V.....dne.....
.....

------(podpis v den odjezdu na slet)

Příloha č. 4 k vyhlášce č. 106/2001 Sb.

Příloha č. 5 - Minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě

I. Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)

- tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubů (analgetika)
- tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty (antipyretika)
- tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem (antiemetika)
- živočišné uhlí
- nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů (otorinolaryngologika)
- kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli (antitusika, expektorancia)
- kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu (stomatologika)
- mast nebo sprej urychlující hojení např. popálenin (dexpanthenolový sprej)
- oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí (oftalmologika)
- mast nebo gel při poštípaní hmyzem (lokální antihistaminika)
- tablety při systémové alergické reakci (celková antihistaminika)
- přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran
- dezinfekční prostředek na okolí rány
- inertní mast nebo vazelína

II. Obvazový a jiný zdravotnický materiál

- gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní, různé rozměry
- náplast na cívce, různé rozměry
- rychloobvaz na rány, různé rozměry
- obinadlo elastické, různé rozměry
- obvaz sterilní, různé rozměry
- obinadlo škrťací pryžové
- šátek trojcípý
- vata obvazová a buničitá
- teploměr lékařský
- rouška resuscitační
- pinzeta anatomická
- pinzeta chirurgická rovná
- lopatky lékařské dřevěné

lékařské rukavice pryžové
rouška PVC 45 x 55 cm
dlahy pro fixaci, různé rozměry

III. Různé

nůžky
zavírací špendlíky, různé velikosti
záznamník s tužkou

Doporučení do brašny člena PP ČOS:

Léčivé přípravky (bez lékařského předpisu)
analgetika (Ibalgin)
antipyretika (Paralen, Acylpyrin pro dospělé)
Kinedryl (na cestu do Prahy)
živočišné uhlí (Carbo medicinalis, Carbocit, Carbosorb)
oční kapky (Ophtal, Ophtalmo-Septonex)
celková antihistaminika (Zodac)
dezinfekční přípravek (Betadine, Jodisol, Braunol, Cutasept F)
popřípadě Fenistil gel, Dolgit krém, Fastum gel apod.

Obvazový a jiný materiál

gáza hydrofilní skládaná
náplast hladká různé šíře
náplast s polštářkem různé šíře
obinadlo elastické šíře 12 cm a délka 5 m – 2 kusy, šíře 8 cm a délka 5 m – 2 kusy
obvaz sterilní hotový č. 2, č. 3 – po 2 kusech
obinadlo škrticí pryžové
šátek trojcípý – 2 ks
teploměr lékařský v pouzdře
rouška resuscitační
pinzeta anatomická

rukavice pryžové – 10 ks

rouška PVC

nůžky

zavírací špendlíky

záznamník s tužkou

Vybavení ošetřovny : lůžko, stůl, židle, nosítka, umývadlo, ručník, mýdlo, lednička, vaříč s konvicí, gelové polštářky ke studeným a teplým obkladům, přikrývka, baterka.

Příloha č. 6 – Vzor hodnotícího listu rizik podle profesí v závodu Model Obaly a.s.

Su bsystém	Identifikace nebezpečí	Vyho dnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření
Model Obaly a.s. - Nymburk / Profese podle KZAM-R / Vedoucí elektroúdržby - 31191						
Mec hanické nebezpečí	Ke stlačení dochází mezi dvěma se pohybujícími plochami - typické zranění jsou pohmožděniny, případně rozdrčení částí těla					Dodržování bezpečnostních, technologických a organizačních předpisů
Mec hanické nebezpečí	Při pohybu v areálu firmy možnost uklouznutí, zakopnutí, klopýtnutí					Dodržování chůze osob po vymezených komunikacích, udržování schůdnosti komunikací v zimním období
Mec hanické nebezpečí	Při kontaktu s drsným povrchem tělesa					používání předepsaných OOPP
Mec hanické nebezpečí	v kontaktu s ostrou hranou					používání OOPP, vyvarovat se při kontaktu s ostrými hranami tangenciálnímu pohybu
Mec hanické nebezpečí	Tření mezi povrchy těles - např. mezi částí těla a předmětu, otevřený oheň					Používání předepsaných OOPP, zákaz práce na strojích za chodu, proškolení o činnostech, při kterých může dojít k opaření nebo popálení
Mec hanické nebezpečí	Např. z volných okrajů vyvýšených pracovišť, staveb a komunikací, z lešení nebo jiné konstrukce, ze žebčků, stupadel, výstupů, plošin, přenosných schůdků, propadnutí neúnosnou podlahou, poklopem nebo					Dodržování předepsaných technologických postupů pro tuto práci, používání OOPP, vázacích a jisticích prostředků, seznámení s TOS Práce ve výškách

	do otvorů, šachet, výkopů a prohlubní pod úrovní terénu					
Mechanické nebezpečí	Např. při převržení části stroje nebo stroje v důsledku uvolnění z ukotvení, nedostatku vlastní stability nebo velmi rychlém rozběhu při spuštění u určitých procesů (např. odvíjením zpracovaného materiálu ze strojů)					Dodržování technologických postupů a bezpečnostních předpisů
Mechanické nebezpečí	vyčnívající ostré nebo hranaté části strojního zařízení					používání OOPP, v případě možnosti zakrytí těchto částí stroje, označení nebezpečných částí stroje bezpečnostními tabulkami, poučení obsluhy ve vztahu k těmto nebezpečným částem stroje
Uspokojení pracovníků	Práce se zobrazovací jednotkou					Předepsané osvětlení, dodržování bezpečnostních 5- 10 minutových přestávek po 2 hodinách nepřetržité práce
Uspokojení pracovníků	Únava organismu, zhoršené pracovní výsledky					Rozvržení pracovní doby, přestávek v práci a doby k odpočinku
Uspokojení pracovníků	Zátěž malých svalových skupin, trnutí ohrožených partií					Přerušování práce, procvičení a protažení těchto partií
Uspokojení pracovníků	Přetěžování nebo nedotěžování zaměstnance, přepracovanost, slabší pracovní výsledky					Jasně stanovené úkoly ze strany nadřízených, konfrontace se spolupracovníky, zúčastňování se porad a příslušných školení
Uspokojení pracovníků	Bolesti hlavy, zhoršování zraku					Individuální opatření- stínidla, brýle, žaluzie
Uspokojení pracovníků	Zakopnutí, uklouznutí, pád z výšky, pád pod úroveň podlahy					Dodržování Dopravního řádu, používání vymezených tras pro pěší, v případě potřeby vhodná protiskluzová obuv
Uspokojení pracovníků	Možnost pádu, přepadnutí, uklouznutí, ztráta rovnováhy					Řádně poučit zaměstnance o příkázaných a vymezených cestách, používání pracovní obuvi, kontrola zábradlí

						zodpovědným pracovníkem
Usp ořádání pracoviště	Pád osob					Dodržování technologických postupů, bezpečnostních předpisů, kontroly odpovědným zaměstnancem
Elek trické nebezpečí	zasažení elektrickým proudem, popálení					pravidelné kontroly elektrických zařízení, dodržování zásad Elektrotechnického desatera
Fyzi kální účinky	popápeniny různých částí lidského těla					používání OOPP, dodržování technologických postupů
Psy chická zátěž	Duševní únava, nesoustředěnost, chyby v práci					Řádné rozvržení a plné využití pracovní doby, pravidelné porady s nadřízeným, skloubení práce s využitím volného času pro obnovení duševní hygieny
Psy chická zátěž	špatné rozhodnutí může způsobit ztráty ve výrobě, při rozhodování o správnosti technologických postupů i ohrožení zdraví a života podřízených zaměstnanců					pracovat v souladu s legislativními předpisy, důležitá rozhodnutí konzultovat s nadřízenou osobou
Psy chická zátěž	Dílčí neplnění pracovních úkolů, ztráty ve výrobě					Dodržování technologických postupů, využívání pracovní doby, konzultace vlastní práce s nadřízeným
Psy chická zátěž	ztráta komunikace, ztráty ve výrobě					hledání více zdrojů, porovnání nabídky a poptávky
Psy chická zátěž	Ztráta komunikace, důvěry, horší pracovní nasazení, zhoršující se pracovní výsledky					Účast na poradách s nadřízeným, zapojení se do diskuse, plnění přijatých závěrů a opatření
Mec hanické nebezpečí	Ke stříhu dochází mezi dvěma pohyblivými se hranami, z nichž jedna může být pevná - typické zranění je odstřížení části těla					Dodržování bezpečnostních, technologických a organizačních předpisů

Vysvětlivky:

P - Pravděpodobnost vzniku a existence rizika

1. Nahodilá
2. Nepravděpodobná
3. Pravděpodobná
4. Velmi pravděpodobná

5. Trvalá

N - Pravděpodobnost následků - závažnost

1. Poranění bez pracovní neschopnosti
2. Absenční úraz (s pracovní neschopností)
3. Vážnější úraz vyžadující hospitalizaci
4. Těžký úraz a úraz s trvalými následky
5. Smrtelný úraz

H - Názor hodnotitelů

1. Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
2. Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení
3. Větší, nezanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
4. Velký a významný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
5. Více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky ohrožení a nebezpečí

R - Míra rizika

- 0 - 3: Bezvýznamné riziko
- 4 - 10: Akceptovatelné riziko
- 11 - 50: Mírné riziko
- 51 - 100: Nežádoucí riziko
- 101 - 125: Nepřijatelné riziko